

*0: EK
*1: 2009-2010
*2: 36
*3: WordXP
*4: 36ste vergadering
*5: Dinsdag 6 juli 2010
*6: 9.30 uur

**

Voorzitter: Van der Linden

Tegenwoordig zijn 70 leden, te weten:

Asscher, Van de Beeten, Bemelmans-Videc, Benedictus, Van den Berg, Biermans, Van Bijsterveld, De Boer, Böhler, Broekers-Knol, Doek, Dölle, Van Driel, Dupuis, Duthler, Eigeman, Elzinga, Engels, Essers, Flierman, Franken, Goyert, De Graaf, Hamel, Haubrich-Gooskens, Hendrikx, Hermans, Hillen, Ten Hoeve, Holdijk, Ten Horn, Huijbregts-Schiedon, Janse de Jonge, Van Kappen, Kneppers-Heijnert, Koffeman, Kox, Kuiper, Lagerwerf-Vergunst, Laurier, Leijnse, Leunissen, Van der Linden, Linthorst, Meindertsma, Meulenbelt, Meurs, Noten, Peters, Putters, Quik-Schuijt, Reuten, Schaap, Slager, Slagter-Roukema, Smaling, Staal, Strik, Sylvester, Tan, Terpstra, Thissen, Tiesinga, Vedder-Wubben, De Vries, De Vries-Leggedoor, Werner, Westerveld, Willems en Yildirim,

en de heer Hirsch Ballin, minister van Justitie, minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, en mevrouw Bijleveld-Schouten, staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

alsmede de heren Atacho, Abath, Croes, Eman, mevrouw Jesus-Leito, mevrouw De Jongh-Elhage en de heren Marlin en Van der Plank.

**

*N

De voorzitter: Ik deel aan de Kamer mede dat zijn ingekomen berichten van verhindering van de leden:

Hofstra, wegens bezigheden elders;

Schuurman, wegens persoonlijke omstandigheden.

**

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

*B

!Staatkundige vernieuwing!

Aan de orde is de behandeling van:

- het wetsvoorstel Regeling van taken en bevoegdheden van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Rijkswet

Gemeenschappelijk Hof van Justitie) (32017 (R1884));

- het wetsvoorstel Reglement voor de Gouverneur van Curaçao (32178 (R1898));

- het wetsvoorstel Reglement voor de Gouverneur van Sint Maarten (32179 (R1899));

- het wetsvoorstel Wijziging van verschillende rijkswetten in verband met de verkrijging van de hoedanigheid van land binnen het Koninkrijk door Curaçao en Sint Maarten en de toetreding van Bonaire, Sint Eustatius en Saba tot het Nederlandse staatsbestel (Rijkswet aanpassing rijkswetten aan de oprichting van de nieuwe landen) (32186 (R1901));

- het wetsvoorstel Wijziging van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden in verband met de wijziging van de staatkundige hoedanigheid van de eilandgebieden van de Nederlandse Antillen (Rijkswet wijziging Statuut in verband met de opheffing van de Nederlandse Antillen) (32213 (R1903)).

De voorzitter: Het is vandaag een bijzondere dag. Aan de orde zijn tien rijkswetsvoorstellen, waaronder het voorstel tot wijziging van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden. De laatste keer dat wij in de Eerste Kamer in het kader van de rijkswetprocedure ambtsdragers van overzee mochten ontvangen, was in 2001.

Ik heet de minister van Justitie, de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de gevolmachtigd minister van de Nederlandse Antillen en de gevolmachtigd minister van Aruba van harte welkom in de Eerste Kamer.

Ook heet ik van harte welkom de bijzondere gedelegeerden, aangewezen door de Staten van de Nederlandse Antillen, de heer Atacho, Voorzitter van de Staten, mevrouw Jesus-Leito, gedeputeerde staatkundige structuur van Curaçao, en de heer Marlin, gedeputeerde staatkundige structuur van Sint-Maarten. Tevens heet ik van harte welkom de bijzondere gedelegeerde, aangewezen door de Staten van Aruba, de heer Croes, Voorzitter van de Staten. Ten slotte heet ik allen die deel uitmaken van de Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse delegaties van harte welkom in het gebouw van de Eerste Kamer.

Nu zal ik kort de orde van de dag toelichten. Daarbij wil ik allereerst opmerken dat ik voornemens ben, op verzoek van nogal wat leden, om de spreektijden strikt toe te passen. Voor degenen die het niet weten: als het rode lampje rechts naast het spreekgestoelte gaat branden, is de laatste minuut van de spreektijd ingegaan. Ik dring ook aan op uiterste terughoudendheid met betrekking tot interrupties. Op verzoek van een aantal leden heb ik een schaduwschema ontwikkeld, dat ik niet zal prijsgeven. Het lijkt mij wel belangrijk om dat schema te halen; aan de voorzitter zal het niet liggen!

De tien wetsvoorstellen die aan de orde zijn, zijn verdeeld in twee blokken. Ieder blok bevat vijf wetsvoorstellen die gezamenlijk zullen worden behandeld. In het eerste blok komen aan de orde:

- Regeling van taken en bevoegdheden van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Rijkswet Gemeenschappelijk Hof van Justitie) (32017 (R1884));
- Reglement voor de Gouverneur van Curaçao (32178 (R1898));
- Reglement voor de Gouverneur van Sint Maarten (32179 (R1899));
- Wijziging van verschillende rijkswetten in verband met de verkrijging van de hoedanigheid van land binnen het Koninkrijk door Curaçao en Sint Maarten en de toetreding van Bonaire, Sint Eustatius en Saba tot het Nederlandse staatsbestel (Rijkswet aanpassing rijkswetten aan de oprichting van de nieuwe landen) (32186 (R1901));
- Wijziging van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden in verband met de wijziging van de staatkundige hoedanigheid van de eilandgebieden van de Nederlandse Antillen (Rijkswet wijziging Statuut in verband met de opheffing van de Nederlandse Antillen) (32213 (R1903)).

Hierna te noemen blok 1.

In het tweede blok komen aan de orde:

- Regeling van de inrichting, de organisatie en het beheer van de openbare ministeries van Curaçao, van Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba en de samenwerking daartussen (Rijkswet openbare ministeries van Curaçao, van Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba) (32018 (R1885));
- Regeling van de inrichting, de organisatie, het gezag en het beheer van de politie van Curaçao, van Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba en de onderlinge samenwerking tussen de politie van Curaçao, van Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Rijkswet politie van Curaçao, van Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba (32019 (R1886));
- Regeling van de instelling, taken en bevoegdheden van de Raad voor de rechtshandhaving van Curaçao, van Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Rijkswet Raad voor de rechtshandhaving) (32020 (R1887));
- Regels voor het financieel toezicht op de landen Curaçao en Sint Maarten (Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten) (32026 (R1888));
- Vaststelling van een zeegrens tussen Curaçao en Bonaire, en tussen Sint Maarten en Saba (32041 (R1890)).

Hierna te noemen blok 2.

De wetsvoorstellen in blok 1 bevatten telkens regelingen die zowel voor de Nederlandse Antillen als Aruba gaan gelden. Dit blok wordt derhalve in aanwezigheid van de ambtsdragers uit beide landsdelen behandeld.

De wetsvoorstellen in blok 2 bevatten regelingen die niet voor Aruba, maar wel voor de Nederlandse Antillen gaan gelden. Derhalve wordt dit blok slechts door de ambtsdragers uit de Nederlandse Antillen behandeld.

In verband met de orde heb ik een sprekerslijst laten vaststellen, waarop in blok 1 de Eerste Kamerleden afwisselend het woord voeren met de bijzondere gedelegeerden van de

Nederlandse Antillen en de bijzondere gedelegeerde van Aruba. In blok 2 voeren de Eerste Kamerleden afwisselend het woord met de bijzondere gedelegeerden van de Nederlandse Antillen.

De spreektijden staan op de lijst vermeld. Ik zie mij, zoals ik eerder al heb gezegd, genoodzaakt strak aan de spreektijden vast te houden. Bij de volgorde van sprekers is rekening gehouden met de grootte van fracties. Dit betekent dat wij straks beginnen met de fractie van het CDA.

Conform artikel 17 van het Statuut hebben de bijdragen van de zijde van de bijzondere gedelegeerden van de Staten van de Nederlandse Antillen en Aruba c.q. de gevolmachtigde ministers het karakter van het geven van voorlichting. Gelet hierop stel ik voor om, indien nodig, slechts een toelichtende vraag te stellen. Ik geef u hiertoe de gelegenheid aan het einde van een bijdrage. Ik verzoek eenieder die vragen c.q. interrupties kort en bondig te formuleren.

Tot zover mijn mededelingen over de orde van de dag.

Dan is nu aan de orde de gezamenlijke behandeling van de wetsvoorstellen uit blok 1.

De beraadslaging wordt geopend.

*N

Mevrouw Van Bijsterveld (CDA): Voorzitter. De behandeling van de wetsvoorstellen die nu aan de orde zijn, markeert een historisch moment. Deze wetsvoorstellen vormen een mijlpaal in de geschiedenis van het Koninkrijk. Wanneer deze wetsvoorstellen worden aangenomen, is de vergaande hervorming van het Koninkrijk die voorzien is op de symbolische datum van 10-10-10 een belangrijke stap dichterbij. De CDA-fractie wil niet ingaan op de details van de voorliggende wetsvoorstellen. Daarover is tijdens de eerdere behandeling, zowel in de Tweede Kamer als in de schriftelijke voorbereiding door de Eerste Kamer al het nodige gezegd. Wij gaan daarom in op de hoofdzaken: onze visie op de staatkundige hervorming en de verantwoordelijkheden van bestuurders, politici en burgers om deze toekomst verder vorm te geven. Sinds het Slotakkoord van 2006 is door de betrokkenen bij het hervormingsproces aan weerszijden van de oceaan een grote inspanning geleverd. Een proces als dit strekt zich uit over jaren. Er zijn vele betrokkenen, verspreid over een grote geografische afstand; inzichten die tussentijds soms veranderen en natuurlijk de intrinsieke bijzonderheid van een Koninkrijk dat bestaat uit een Nederlands deel en een zestal Caribische eilanden. Dat maakt het tot een complex proces. Daarom wil de CDA-fractie om te beginnen de beide Nederlandse bewindslieden van harte complimenteren met het tot nu toe bereikte resultaat. Die complimenten betreffen ook de ambtenaren die bij de voorbereiding van de wetsvoorstellen veel werk hebben verzet. Onze complimenten gaan verder uit naar de verantwoordelijken op de Nederlandse Antillen en op de afzonderlijke

eilanden, waarvoor hetzelfde geldt. De leidende rol die Bonaire vanaf het begin heeft gehad, willen wij in het bijzonder noemen. Ook de constructieve houding van de huidige regering van Aruba verdient bijzondere vermelding.

De CDA-fractie staat volledig achter de voorziene staatkundige hervorming. Ook waar duidelijk was dat er hier en daar hobbels op de weg kwamen, heeft de CDA-fractie het perspectief van de staatkundige hervorming niet losgelaten. Daarbij is voor ons van belang dat de hervorming geen doel op zich is. Zij is slechts een middel om een verdergaand doel te dienen, namelijk dat van een sterk Koninkrijk dat ook in deze moderne tijd in staat is om op een goede manier het welzijn van zijn burgers te dienen, in welk deel van het Koninkrijk deze zich ook bevinden.

Voor de CDA-fractie staat vast dat met het tot stand komen van de Statuutwijziging en de andere noodzakelijke regelingen, de staatkundige hervorming niet is afgerond. Sterker nog, wij zien die afronding als een startpunt. Het is een startpunt van een proces dat pas echt handen en voeten moet krijgen in de bestuurlijke, politieke en maatschappelijke praktijk van alledag. Voor het slagen is veel meer nodig dan alleen goed doortimmerde wetgeving, al is die natuurlijk onmisbaar. Naar ons oordeel zijn drie zaken daarbij in ieder geval van belang.

In de eerste plaats noem ik de veel besproken en door de staatssecretaris in het vooruitzicht gestelde toekomstvisie. Wij wijzen nog eens op het idee om een Koninkrijkssecretariaat in te stellen. Zie daarvoor het rapport van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA onder de naam "Naar een Salsa op klompen".

In de tweede plaats noem ik de erkenning, zowel bij bestuurders als bij politici en bij de bevolkingen, dat de toekomst leidend moet zijn en dat -- zeker na het beslag krijgen van de hervorming -- beelden en percepties uit het verleden over en weer niet de discussies en het handelen moeten bepalen. Ook aan de andere kant van de oceaan blijken die beelden soms hardnekkig. Voor een gezamenlijke toekomst is dat funest. Wij zijn hierop ingegaan tijdens het beleidsdebat in deze Kamer vorig jaar. Beelden en percepties kunnen verhoudingen maken of breken. Dat betekent dat op dit punt een grote verantwoordelijkheid rust op de betrokkenen.

In de derde plaats noem ik de realiteit dat de kleine schaal van alle eilanden bijzondere "checks and balances" vereist. Dat heeft uiteraard gevolgen voor de inrichting van het openbaar bestuur op de eilanden, maar het kan ook betekenen dat het openbaar bestuur niet in alle gevallen voldoende toegerust zal zijn om om te gaan met vragen waarvoor het zich gesteld ziet. Hier kan expertise uit Nederland voor de nodige checks and balances zorgen. Daarop moet dan uiteraard wel een beroep worden gedaan. Het getuigt volgens ons van realisme en ook van wijs bestuur om dat in de toekomst te doen.

Ik maak nog enkele opmerkingen over de twee nieuwe landen en over de BES-eilanden. De twee nieuwe landen zijn Curaçao en Sint-Maarten.

Het aanvankelijke uitgangspunt was, dat het voldoen aan toetsingscriteria vooraf voorwaarde zou zijn voor de verkrijging van landsstatus. Voor deze constructie is iets anders in de plaats gekomen; de landsstatus wordt verkregen, maar volgens een bij AMvRB vastgestelde samenwerkingsregeling wordt waar nodig gewerkt aan het bereiken van die criteria, met als einddoel het daadwerkelijk voldoen daaraan. De leden van de CDA-fractie kunnen hier achter staan; het gaat om het te bereiken resultaat. Met deze werkwijze kan dat resultaat uiteindelijk hetzelfde zijn. Het doet de CDA-fractie dan ook deugd dat over de samenwerkingsregeling op 2 juli jl. daadwerkelijk overeenstemming is bereikt.

Uiteraard maken wij ons ook nog steeds wat zorgen over Sint-Maarten. Er zullen immers nog veel inspanningen nodig zijn om te realiseren dat dit eiland inderdaad op het gewenste niveau van landsstatus komt. De CDA-fractie dringt er dan ook op aan, dat de afspraken die in het kader van de samenwerkingsregeling worden gemaakt, materieel dat niveau vasthouden, en dat zij op de in de samenwerkingsregeling voorziene manier daadwerkelijk uitwerking krijgen. De CDA-fractie kijkt uit naar de resultaten van de slotrondetafelconferentie van 9 september, en naar de gemaakte afspraken.

In de samenwerkingsregeling ziet de CDA-fractie een commitment over en weer voor het welzijn van de bevolkingen van de twee eilanden. Serieuze uitvoering ervan zal dit moeten onderstrepen.

Voor de BES-eilanden zijn inmiddels de nodige wetsvoorstellen aangenomen. Deze voorstellen en de voorstellen die nog gedaan zullen worden, kenmerken zich door een enorme omvang en complexiteit. Uitgaande van de logica van de staatkundige hervorming en met het Nederlandse stelsel van wetgeving in gedachten, komen wij bijna vanzelfsprekend bij dit type regelgeving uit. Voor zover wij nu kunnen overzien, zit deze regelgeving goed in elkaar. Bij het zien van de voorstellen rijst bij de CDA-fractie echter de wat meer principiële vraag of dit soort regelgeving wel de meest vruchtbare is. Al met al is het namelijk een vrij complexe manier van vooral juridische sturing. De CDA-fractie heeft geen pasklaar antwoord hierop. Wellicht is het goed om in het kader van de toekomstvisie te denken aan mogelijke alternatieven voor deze sturing. Is de regering bereid om over alternatieven na te denken? Verder acht de CDA-fractie blijvende betrokkenheid van de VNG van belang, vooral omdat deze expertise heeft in het lokaal bestuur. Deelt de regering deze opvatting?

In het verlengde hiervan verwijzen wij naar de discussies die zijn gevoerd over artikel 1 van de Grondwet. De CDA-fractie acht het, net als de regering, van belang om steeds te bezien of gelijklopende wetgeving wel of juist niet aangewezen is voor de BES-eilanden. Een te dogmatische of te formalistische benadering moet hier vermeden worden. Specifieke karakteristieken van de eilanden kunnen verschil juist rechtvaardigen. Het in de Tweede Kamer aangenomen amendement inzake de delicate

onderwerpen van homohuwelijk, abortus en euthanasie op de BES-eilanden -- het zij hier herhaald -- vinden wij in dat verband dan ook onbegrijpelijk. Van Nederlandse zijde past hier enige zelfbeperking.

Tot slot. Het is niet elke dag dat een Statuutswijziging aan de orde is en zeker niet een van een zo fundamentele aard als deze. Tijden veranderen. Het is dan ook goed de grondstructuren van het Koninkrijk tegen het licht te houden en waar nodig te herijken. De CDA-fractie steunt de nu gekozen weg. Deze moet ingeslagen worden met besef van de realiteit van de kleinschaligheid van de eilanden en met besef van het belang van een goed onderling vertrouwen.

*N

Mevrouw Jesus-Leito: Voorzitter. Het is voor mij een eer om hier te zijn. Namens de delegatie van Curaçao, bestaande uit mijzelf en vier leden van onze eilandsraad, wil ik de voorzitter van de Staten van de Nederlandse Antillen en de Staten onze erkentelijkheid betuigen voor de gelegenheid die mij als vertegenwoordiger van Curaçao geboden wordt om als bijzonder gedelegeerde van de Staten van de Nederlandse Antillen hier vandaag het woord te voeren bij de beraadslaging over deze aanhangige rijkswetten.

Mijn referentiekader is de wens van de bevolking van Curaçao om het Antilliaans staatsverband te verlaten en binnen het Koninkrijk de positie van autonoom land te verkrijgen. Zoals bekend, was dit de uitkomst van het in april 2005 gehouden referendum, waarin de bevolking in het kader van de uitoefening van het zelfbeschikkingsrecht gelegenheid werd geboden om de eigen staatkundige toekomst te bepalen. Ook op Sint-Maarten was dit het geval, zij het dat de bevolking van dit eiland zich veel eerder, in het jaar 2000, in deze zin had uitgesproken. Als partners binnen het Koninkrijk hebben wij nu al vijf jaar lang met elkaar onderhandeld over de realisering van deze wens van onze bevolkingen. Deze onderhandelingen zijn lang -- voor onszelf te lang! -- en moeilijk geweest. Curaçao is verheugd dat het einde van het proces nu eindelijk in zicht is.

Wat het proces betreft kies ik ervoor slechts te kijken naar de belangrijke momenten waarop stappen vooruit gezet werden, zoals het eerste bestuurlijke overleg uit 2005, het zogeheten hoofdlijnenakkoord, de start-rondetafelconferentie van 2005, de slotverklaring van het bestuurlijk overleg van 2006, met als integraal onderdeel de brief van de algemeen secretaris van de VRTC, de heer Van Zwol. Verder noem ik het overgangsakkoord van de implementatie van de slotverklaring en later het bestuursakkoord tot toetreding van Curaçao tot het overgangsakkoord in augustus 2007, de diverse politieke stuurgroepvergaderingen waarin wij de bereikte overeenstemming over de uitwerking van onderdelen van de slotverklaring in besluitenlijsten hebben vastgelegd en daarna ter ratificering hebben doorgezonden aan onze respectievelijke

volksvertegenwoordigingen. Ik herinner aan de belangrijke verklaring van 19 november 2007 waarin duidelijk procedureafspraken zijn vastgelegd over de betrokkenheid van de eilanden in het wetgevingsproces, met name over de vraag hoe de bereikte overeenstemming over de regelgeving zou worden bewaakt. Verder noem ik de rondetafelconferentie van 2008 en de politieke stuurgroepvergaderingen na de rondetafelconferentie van 2008 tot heden, waarin de verdere onderdelen werden afgewerkt.

Deze wapenfeiten weerspiegelen de wil om als partners binnen het Koninkrijk gezamenlijk te komen tot de gewenste status van de eilanden, maar ook om een basis te leggen voor gezonde verhoudingen binnen het Koninkrijk. Dit laatste is geen sinecure. Enerzijds omdat de staatkundige veranderingen de opheffing van het staatsverband van de Nederlandse Antillen tot gevolg zal hebben, gepaard met het ontstaan van twee nieuwe landen binnen het Koninkrijk en de integratie van Bonaire, Saba en Sint-Eustatius als Caribische eilanden in het constitutionele bestel van Nederland. Anderzijds stond en staat tot op de dag van vandaag het traject onder sterke invloed van de lokale politieke druk.

De verkiezingen van de Tweede Kamer zijn achter de rug en men is volop aan het formeren. Op Curaçao staan wij aan de vooravond van een nieuwe verkiezingsronde waarin de bevolking de impasse bij de vaststelling van de staatsregeling van het land Curaçao moet doorbreken en de samenstelling van de staten van het land Curaçao zal bepalen. Terugblikkend op het proces kan ik stellen dat het proces van onderhandelingen een evenwichtig resultaat heeft opgeleverd. Ook nu wij aan de vooravond van de verkiezingen staan, hebben wij er alle vertrouwen in dat ook deze uitdaging nieuwe en betere mogelijkheden zal bieden om met de steun van de meerderheid van de bevolking de nieuwe status op de voorgenomen datum van 10 oktober 2010 te realiseren.

Terugkomend op de aanhangige rijkswetten van het eerste blok stel ik vast dat er twee rijkswetten zijn die in belangrijkheid de andere overtreffen, te weten: de ontwerp-Rijkswet tot wijziging van het Statuut in verband met de opheffing van de Nederlandse Antillen en de Rijkswet Gemeenschappelijk Hof van Justitie. Het eerstgenoemde ontwerp heeft in de kern tot doel het land de Nederlandse Antillen op te heffen en Curaçao en Sint-Maarten de status van autonoom land binnen het Koninkrijk toe te kennen en om, vooruitlopend op een nadere voorziening in de Grondwet, vast te leggen dat Bonaire, Saba en Sint-Eustatius deel uitmaken van het Nederlandse staatsbestel. Vervolgens beoogt het voorstel ook om procedureregels te geven voor de behandeling van de staatsregeling en de door de bevoegde organen van de eilandgebieden aanvaarde regelingen.

De overeenstemming over de inhoud en de strekking van deze ontwerprijkswet brengt met zich dat Curaçao dit ontwerp steunt. Dit betekent dat de door de Staten nog te behandelen landsverordening tot aanvaarding van onderhavige wijziging van het

Statuut op de steun van Curaçao zal kunnen rekenen. Wij menen dat met de aanvaarding van deze rijkswet een belangrijke stap is gezet in het emancipatieproces van Curaçao. Voor 1951 had het eiland Curaçao, in tegenstelling tot andere eilanden van de Nederlandse Antillen, geen enkele vorm van zelfbestuur. In 1951, toen de interim-regeling tot stand kwam, kreeg Curaçao eindelijk lokaal bestuur, zij het dat Curaçao voor vitale onderdelen van de bestuurstaak afhankelijk bleef van de landsregering. Met de staatkundige verandering die thans gerealiseerd wordt, neemt Curaçao alle bestuurstaken van het land de Nederlandse Antillen en het eilandgebied Curaçao over en zullen wij in staat zijn zelf onze koers te bepalen. Hiermee wordt de basis gelegd voor de volgende stap in het emancipatieproces van het eiland.

De tweede belangrijke rijkswet is de zogenaamde consensusrijkswet Gemeenschappelijk Hof van Justitie, waarin een van de pijlers van de trias politica, te weten de rechterlijke macht, uitwerking heeft gekregen. Er is veel gedaan om middels deze regeling de gewenste staatsrechtelijke onafhankelijkheid, de professionaliteit en de betrouwbaarheid van de rechterlijke macht te borgen, met gelijktijdige garantie voor een zorgvuldige financiering en modernisering van de bedrijfsvoering van het hof. Wij kunnen zien op een goed wetgevingsproduct, waaraan Curaçao, volledige ondersteuning wenst te betuigen. Het verheugt Curaçao daarmee de samenwerking met Aruba verder te kunnen bestendigen.

Curaçao heeft gedurende de onderhandelingen over deze rijkswetten niet in alle opzichten een-op-een gekregen wat Curaçao voorstond. Dat geldt voor ons allen. Met name de solidariteit met de andere eilanden, een van de pijlers van onze statutaire relatie binnen het Koninkrijk, heeft een belangrijke rol gespeeld. Wij hebben daarmee onderkend dat sommige eilanden, gelet op hun schaal, niet in staat zullen zijn een volledig voorzieningenniveau tot stand te brengen en te houden.

Curaçao heeft als grootste eiland dat het staatkundig verband verlaat, ingestemd met vormen van samenwerkingsverbanden met Sint-Maarten of met Nederland ten behoeve van de kleinere eilanden. De bereidheid om tot deze samenwerking te komen stoelt op het besef dat de verantwoordelijkheid voor het welzijn van de bevolking niet stopt bij de kustlijn van het eiland. Deze samenwerking heeft hier en daar tot gevolg dat wij in de toekomst vanuit onze autonome positie met Sint-Maarten en met Nederland ten behoeve van de BES-eilanden zullen samenwerken om de wederzijdse solidariteit invulling en uitwerking te geven. Wij hebben daarbij erkend dat invulling van de bestuurlijke verantwoordelijkheid voor de BES-eilanden vanuit Nederland vanwege de geografische afstanden moeilijk kan zijn en dat die samenwerking de basis kan vormen voor de nieuwe relaties binnen het Koninkrijk. Kenmerk hierbij is dat de staatsrechtelijke institutionele verticaliteit vervangen zal moeten worden door meer horizontale samenwerkingsrelaties, waarin het wederzijds respect de basis vormt van zinvolle

relaties binnen het Koninkrijk en tussen de eilanden en de landen.

Bij de behandeling van de rijkswetten in de Tweede Kamer is duidelijk de behoefte naar voren gekomen om te werken aan nieuwe relaties binnen het Koninkrijk. Curaçao heeft zijn steun hieraan toegezegd, en wij zien de verdere initiatieven om de toekomstige relaties te bespreken met belangstelling tegemoet.

Tot slot wil ik eenieder bedanken die in dit proces heeft bijgedragen om tot dit moment te komen. Daarbij willen wij speciaal bedanken de regering van de Nederlandse Antillen, met als leider mevrouw Emily De Jongh-Elhage, en heel speciaal staatssecretaris Ank Bijleveld en minister Hirsch Ballin.

*N

De heer Croes: Mijnheer de voorzitter, geachte leden van de Eerste Kamer, excellenties, bijzondere gedelegeerden, gedelegeerden, publiek, goedendag. Het is een eer en een waar genoegen om u namens het parlement van Aruba te mogen toespreken bij de behandeling van het ontwerp ter wijziging van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden. Dit ontwerp, mits aangenomen, gaat de geschiedenis in als het vierde ontwerp bij wege waarvan het Statuut tot wijziging wordt gebracht. In voorgaande gevallen, net als thans het geval is, werd deze wijziging ingegeven door een oprechte wens van de bevolking tot zelfbestuur.

Suriname had de primeur op wijziging van het Statuut al in 1975. Op Aruba ontstond er vanaf de jaren twintig van de vorige eeuw een beweging naar autonomie van zijn bevolking. Met het volkenrecht in de hand heeft Aruba decennialang gepleit voor het recht om een aparte status binnen het Koninkrijk te verkrijgen. Dat ik u vandaag in de hoedanigheid van voorzitter van het parlement van Aruba mag toespreken, is te danken aan de visie, de intellectualiteit en het doorzettingsvermogen van vele Arubanen.

Met ingang van 1986 verkreeg Aruba deze aparte status binnen het Koninkrijk. Daarvoor moest het Statuut worden gewijzigd. Deze wijziging moest worden gezien tegen de achtergrond van de tijd. De aanpak werd bepaald door de toenmalige tijdsgeest. Voorwaarden voor het verkrijgen van een aparte status was de volledige onafhankelijkheid van Aruba, tien jaar later, op 1 januari 1996. Met de steun van Nederland en de Nederlandse Antillen werd het Statuut voor de derde maal gewijzigd wat betreft de staatkundige veranderingen. De rijksdelen ondersteunen eensgezind de wens van Aruba om niet onafhankelijk te worden, maar deel te blijven uitmaken van het Koninkrijk.

In de jaren negentig van de vorige eeuw ontstond ook in de Nederlandse Antillen, in het bijzonder in Curaçao en Sint-Maarten een beweging die het zelfbeschikkingsrecht van de respectievelijke bevolkingen aan de orde stelde. Uiteindelijk resulteerde dit in de slotverklaring van 2 november 2006, in het ontwerp waarover de geachte leden van de Eerste Kamer vandaag hun

stem zullen uitbrengen. Aruba heeft de onderhandelingen over de nieuwe staatkundige structuur gevolgd en waar mogelijk gesteund, zoals recentelijk tijdens de behandeling in de Tweede Kamer. Alle fracties in het parlement van Aruba willen hierbij Nederland, de Nederlandse Antillen, Curaçao en Sint-Maarten van harte complimenteren met de wijze waarop het proces is bewandeld en met het behaalde resultaat tot heden. Als jongste natie binnen het Koninkrijk juicht Aruba de status van Curaçao en Sint-Maarten als nieuwe rijkssdelen alsmede de nieuwe status van Bonaire, Sint-Eustatius en Saba toe. De bevolking van deze eilanden heeft daarvoor in vrijheid hebben gekozen. Dit waren de wensen van de mensen.

De staatkundige verhoudingen binnen het Koninkrijk zullen met goedkeuring van de Eerste Kamer wijzigen. De benadering jegens elkaar binnen het Koninkrijk is echter ook tegen de achtergrond van de tijdsgeest veranderd en geëvolueerd. Waar in de vorige eeuw de rijkssdelen in hun relatie tot elkaar vaker op hun strepen stonden, worden de verhoudingen thans gekenmerkt door een kritische en tegelijkertijd respectvolle en positieve grondhouding jegens elkaar. In de overtuiging dat dit respect bij de geachte leden van de Eerste Kamer volop bestaat, wens ik stil te staan bij een aantal serieuze bezwaren bij artikel 27, lid 3 van het ontwerp die bij alle fracties zijn gerezen. Zelfs werd aangegeven door de minderheidsfractie van de MEP op Aruba dat het instemmen met bijgaande voorstellen niet zal plaatsvinden omdat dit onze autonomie aantast.

Het past niet binnen ons Koninkrijk om uitvoeringsregelingen voor internationaal aangegane verdragen bij algemene maatregel van rijksbestuur tot stand te brengen. De positieve grondhouding en het bestaande wederzijdse respect dienen ten deze volledig te worden benut om alternatieven te bespreken en tot stand te brengen, ter vervanging van een dergelijke zware regeling. Zoals is uitgedrukt in de moties die zijn aangenomen in de Tweede Kamer dienen Nederland, Aruba en de nieuwe landen van het Koninkrijk hun krachten te bundelen om uitvoeringsregelingen in consensus tot stand te brengen. De voorstellen van een koninkrijksgroep, om onder meer toe te zien op alle aspecten van de uitvoering van onderlinge afspraken en aangegane internationale verdragen in een koninkrijksjuristenpool en om tijdig te werken aan betreffende regelingen dienen serieus ter hand te worden genomen. De samenwerkingsregelingen en de behandelde rijks wetten -- dit is het standpunt van de minderheidsfractie van de MEP op Aruba -- dienen op vrijwillige basis te geschieden. Ook dient volgens deze fractie een uittredingsbepaling gebonden te worden aan de regelingen. Verder merkt het parlement van Aruba op dat er alle bereidheid is om mee te werken aan deze terreinen.

Ik wens te benadrukken dat de goede verhoudingen tussen de rijkssdelen en de volwassenheid van de onderlinge relaties het instellen van een onafhankelijk orgaan voor de beslechting van onderlinge geschillen rechtvaardigen. Ik wens te bepleiten dat zelfs de

goede verhoudingen zullen verbeteren en zich in positieve zin verder zullen ontwikkelen bij de instelling van een dergelijk voor ons Koninkrijk belangrijk orgaan en dat het instellen ervan het democratisch deficit in het Koninkrijk zal verminderen. De nieuwe staatkundige verhoudingen zullen zonder enige twijfel grote uitdagingen voor ons met zich meebrengen, juridische knelpunten, vragen over autonomie, samenwerkingsregelingen, grensoverschrijdende issues, statutaire interpretatiegeschillen en landelijke verantwoordelijkheden tegenover koninkrijksaangelegenheden, om een paar uitdagingen op te noemen. Deze uitdagingen kunnen wij best aan, door het tonen van het wederzijds respect en de politieke volwassenheid die nodig zijn om deze issues aan te pakken en op structurele wijze in consensus op te lossen. Hierbij is het politiek taalgebruik zeer bepalend voor een positief resultaat van de samenwerking.

Mijnheer de voorzitter, geachte leden. Het Koninkrijk is bezig met een internationaal uniek proces van vernieuwing, waar deze staatkundige veranderingen onderdeel van zijn. Indien wij allen bereid zijn om deze nieuwe verhoudingen kritisch, maar met openheid te benutten, zal de gelijkwaardigheid van de landen binnen het Koninkrijk worden gewaarborgd. Met de belangrijke gemeenschappelijke doelstellingen voor ogen en door optimale gebruikmaking van onze sterke punten, zullen wij, ondanks alle verscheidenheid, in staat zijn om van ons Koninkrijk een nog groter succes te maken, dat internationaal toonaangevend zal zijn door de goede verhoudingen en samenwerking. Daar ben ik van overtuigd.

Ik roep alle rijkssdelen en toekomstige rijkssdelen ertoe op om saamhorigheid en loyaliteit aan het Koninkrijk hoog in het vaandel te houden.

*N

De heer Van Kappen (VVD): Voorzitter. Aan het begin van onze bijdrage aan dit debat wil ik namens de gehele VVD-fractie mijn grote waardering uitspreken voor de enorme inspanningen die er aan beide zijden van de oceaan zijn verricht om de wetgeving te produceren die inhoud moet geven aan de wens van zowel Curaçao als Sint-Maarten om de landstatus te verkrijgen en de wens van de BES-eilanden om deel uit te maken van het Nederlandse staatsbestel. Wij zijn ook verheugd dat de AMvRB over de waarborging van de landstaken van Curaçao en Sint-Maarten en de proeve voor een wijziging van de Nederlandse Grondwet, ons nog net op tijd voor dit debat hebben bereikt.

Dat neemt niet weg dat de VVD-fractie weinig enthousiast is over het proces van herziening van de staatkundige verhoudingen zoals dit zich in de loop der tijd heeft ontwikkeld. Ik kom daar nog op terug.

Ons gebrek aan enthousiasme wordt nog versterkt door het feit dat de staatsregeling van Curaçao de vereiste twee derde meerderheid in de eilandsraad niet heeft gehaald. De eilandsraad wordt nu ontbonden en er worden nieuwe

verkiezingen gehouden. De nieuwe eilandsraad moet dan opnieuw stemmen over de staatsregeling. Gezien de verdeeldheid op Curaçao is het nog maar de vraag of de in tweede lezing noodzakelijke enkelvoudige meerderheid in de nieuw gekozen eilandsraad wordt gehaald.

Ook bestaat er nog onzekerheid over de staatsregeling van Sint-Maarten, die tot op de dag van vandaag niet in stemming is gebracht in de eilandsraad. Als klap op de vuurpijl blijkt nu, dat ondanks eerdere verklaringen van het tegendeel, er toch een referendum zal worden gehouden op Bonaire.

Het is natuurlijk zo dat de staatsregeling van Curaçao uitsluitend een zaak is van Curaçao en de staatsregeling van Sint Maarten uitsluitend een zaak is van Sint Maarten. Ook is het zo dat de uitslag van het referendum op Bonaire geen staatsrechtelijke betekenis heeft. Dat neemt echter niet weg dat het hier gaat om feiten die niet politiek neutraal zijn. Integendeel, het zijn juist feiten die uiterst relevant zijn bij de afweging die wij vandaag moeten maken over het al of niet goedkeuren van het wetsvoorstel tot wijziging van het Statuut. Wij betreuren deze gang van zaken, die wat ons betreft zeker niet de schoonheidsprijs verdient.

Wij vragen ons overigens af wat de gevolgen zijn als de staatsregeling voor Curaçao het ook in tweede lezing niet haalt. Moeten we dan het land Nederlandse Antillen aan de haren overeind houden? Wat betekent dit voor Sint-Maarten en de BES-eilanden? Hoe moeten we dan verder? Wij kunnen zelf de antwoorden wel zo ongeveer raden, maar we willen graag dat de regering antwoord geeft op deze vragen. Wat wij in ieder geval niet willen, is dat het er op uit draait dat er nog meer concessies nodig zijn van Nederlandse zijde om dit probleem op te lossen. Dit probleem moet echt worden opgelost door Curaçao en Curaçao alleen. Als Curaçao daar niet in slaagt, dan is dat een teken aan de wand dat het probleemoplossend vermogen van de Curaçaose samenleving nog tekortschiet om de landstatus te verkrijgen. Hetzelfde geldt overigens voor Sint-Maarten. Wat ons betreft springt het sein dan op rood.

Voor wat betreft de voorliggende wetsvoorstellen in dit blok zit de pijn voor ons in het wetsvoorstel tot wijziging van het Statuut. Het Statuut is het fundament waar het bouwwerk van de staatkundige vernieuwing op rust en dit fundament vertoont door ouderdom en gebrekkig onderhoud de nodige scheuren en zwakke plekken. Wij hebben over dit wetsvoorstel in de schriftelijke voorbereiding dan ook een groot aantal vragen gesteld. De regering heeft deze vragen uitgebreid beantwoord, waarvoor onze dank, maar onze zorgen zijn niet weggenomen.

Het gebrek aan culturele, taalkundige en institutionele samenhang tussen de volkeren van het Koninkrijk, dat in het verleden de verhoudingen regelmatig op scherp zette, wordt met dit wetsvoorstel niet opgelost. Ik volg trouw alle berichtgeving in "de West" en in Nederland over de herziening van de staatsrechtelijke verhoudingen van het Koninkrijk en constateer dat in de

redactionele commentaren wederzijds wantrouwen en onbegrip veelal de boventoon voeren. Het gaat daarbij niet alleen om de verhouding tussen het Europese en het Caribische deel van het Koninkrijk, maar evenzeer om de verhouding tussen de eilanden onderling. Ik constateer dat de fragmentatie van het Caribische deel van het Koninkrijk, die begon met het uittreden van Aruba uit het bestel van de Nederlandse Antillen, verder doorzet. Het Koninkrijk bestaat, maar het koninkrijksgevoel bestaat niet. Het feit dat we allemaal hetzelfde paspoort in onze zak hebben, verandert daar blijkbaar niets aan.

Wat ons betreft, is het in dit kader tekenend dat de regering, op aandringen van onze Caribische partners, heeft afgezien van het indienen van een voorstel Rijkswet personenverkeer. Dit is wat ons betreft een cruciaal wetsvoorstel. Blijkbaar maakte het ambtelijk concept van dit noodzakelijke wetsvoorstel al zo veel emoties los dat het gevaar bestond dat hierdoor het proces van de herziening van de staatkundige verhoudingen zou worden verstoord en heeft de regering er daarom voor gekozen om de indiening van dit wetsvoorstel op te schorten. Waarvan akte!

Wij begrijpen heel goed dat een ongebreidelde instroom van Europese Nederlanders op de eilanden om een aantal redenen ongewenst is en dat er dus voorwaarden moeten worden gesteld om de instroom te bepreken en te reguleren. Wat wij absoluut niet begrijpen, is waarom Nederland geen voorwaarden mag stellen om de ongebreidelde instroom in Nederland van jonge Caribische Nederlanders zonder startkwalificatie en onvoldoende kennis van het Nederlands, te beperken en te reguleren. Deze instroom veroorzaakt niet alleen grote problemen in onze grote steden, maar deze jongeren zijn absoluut kansloos in de Nederlandse samenleving en belanden met grote getale in de criminaliteit en daar is niemand bij gebaat. Van wederkerigheid is dus geen sprake; de balans is zoek. Beschuldigingen in de Antilliaanse pers dat dit voornemen is gefundeerd op een interpretatie van het Nederlanderschap die beledigend is voor Antillianen en dat Nederland met een dergelijk wetsvoorstel de autonomie van de Caribische landen van het Koninkrijk met voeten treedt, slaan weliswaar nergens op, maar zijn wel kenmerkend voor de gevoelens van een aanzienlijk deel van de Antilliaanse bevolking ten aanzien van Nederland. Bij het minste geringste wordt een nieuw siniste r neokoloniaal complot aan Nederlandse zijde vermoed.

Graag een toelichting van de minister van Justitie op dit punt. Is er ook maar enig begrip te bespeuren bij onze Caribische partners voor dit Nederlandse probleem, of gaat men ervan uit dat men recht heeft op begrip en steun van Nederland, maar dat het omgekeerde niet van toepassing is? Wie neemt het in de West eens een keer op voor Nederland en biedt tegenwicht aan dit soort stemmingmakerij? Wat heeft de Antilliaanse regering er eigenlijk aan gedaan om de anti-Macamba-stemming te keren? Wie is er eigenlijk gebaat bij het verder verzuren van de onderlinge

verhoudingen? Voorzitter. Ik zet nu even een punt, want anders bestaat het gevaar dat ik op mijn beurt verval in speculaties en complotdenken. Verder vernemen we graag van de minister van Justitie wat de stand van zaken is met betrekking tot de in de wieg gesmoorde Rijkswet personenverkeer, waar wij groot belang aan hechten.

Ik keer terug naar het wetsvoorstel tot wijziging van het Statuut. Afgezien van onze overtuiging dat dit wetsvoorstel er niet toe zal leiden dat de traditionele spanningen in het trans-Atlantische Koninkrijk zullen verminderen, richten onze bedenkingen zich op het feit dat als dit wetsvoorstel wordt aangenomen, hiermee de jure de status van autonoom land van zowel Curaçao als Sint-Maarten wordt toegekend zonder dat aan de vooraf gestelde voorwaarden tot het verkrijgen van deze status is voldaan. Een toetsingscommissie heeft immers vastgesteld, wat velen al zagen aankomen, dat met ingang van de transitiedatum de nieuwe landen een aantal landstaken nog niet naar behoren kunnen uitvoeren. Er worden nu plannen van aanpak opgesteld door Curaçao en Sint-Maarten zodat op termijn deze taken wel in overeenstemming met de criteria kunnen worden uitgevoerd. In het geval van Sint-Maarten kan dit nog jaren duren. In een AMvRB zijn de gemaakte afspraken voor het waarborgen van de uitvoering van deze landstaken vastgelegd.

Deze situatie wijkt aanzienlijk af van de oorspronkelijke afspraak dat de status van land pas zou worden toegekend nadat er aan de gestelde voorwaarden voor het verkrijgen van de landstatus zou zijn voldaan. Nederland zou dan de schuldenlast van het land Nederlandse Antillen overnemen en de nieuwe landen een schone start geven. Nederland is echter al eerder overgegaan tot het saneren van de schuldenlast om te voorkomen dat de schuld, en dus de moordende rentelast, nog verder zou oplopen. Nu wordt met dit wetsvoorstel de landstatus toegekend, wederom zonder dat aan de gestelde voorwaarden is voldaan. De oorspronkelijke afspraak is dus gedurende het proces geleidelijk aan volledig omgekeerd.

Wij realiseren ons dat er weinig andere opties waren. Het land Nederlandse Antillen met zijn steeds verder oplopende schuldenlast en zijn gebleken gebrek aan bestuurlijk vermogen, werd hoe langer hoe meer een blokkade voor de herziening van de staatkundige verhoudingen. De regering heeft kennelijk het adagium gehanteerd: als het niet kan zoals het moet, dan moet het maar zoals het kan. Waar heb ik dat meer gehoord? Het is dus weliswaar te verklaren hoe we de fuik zijn ingezwommen, maar dat betekent niet dat we gelukkig zijn met het feit dat we in de fuik zitten. Daar zit wat ons betreft de onvrede met het proces.

Hadden wij deze bui al niet veel eerder moeten zien hangen? Het land Nederlandse Antillen is immers niet plotsklaps geïmplodeerd; het was een geleidelijk proces. Waarom is er niet veel eerder ingegrepen door het Koninkrijk? Ligt dit aan het gebrek aan interesse van Nederlandse zijde misschien? Of was het een gebrek aan daadkracht van opeenvolgende Nederlandse kabinetten? Of was

het omdat we opzagen tegen de gevolgen van ingrijpen en we dus steeds maar weer de andere kant op keken? Wat zijn de garanties dat dit in de toekomst niet weer gaat gebeuren als het uit de hand mocht lopen met de nieuwe autonome landen? Immers de mogelijkheid om in te grijpen hebben we altijd al gehad maar in het verleden nauwelijks gebruikt. Wat verandert dit wetsvoorstel aan deze situatie? Graag een antwoord van de regering op deze vragen.

Zoals ik al aan het begin van mijn betoog heb opgemerkt, wordt het trans-Atlantische Koninkrijk gekenmerkt door een gebrek aan culturele, linguïstische en institutionele samenhang. Er is dus veel wat ons verdeelt en weinig wat ons bindt, behalve dan het ongedeelde staatsburgerschap, een vaag gevoel van historische verbondenheid en een Statuut dat de nodige slijtplekken vertoont. Het ongedeelde staatsburgerschap houdt overigens in dat we in Nederland niet kunnen doen alsof we er niets mee te maken hebben als het fout gaat in het Caribische deel van het Koninkrijk. Of we het leuk vinden of niet, ultimo ratio zal het Koninkrijk, en dus Nederland als grootste en meest draagkrachtige partner, altijd moeten ingrijpen. Omgekeerd geldt dat ook, maar dat zal gezien het enorme verschil in bevolkingsomvang, bestuurskracht en financieel vermogen zelden of nooit voorkomen.

Caribische Nederlanders ervaren dit ingrijpen vaak als vernederend en uiterst irritant. Europese Nederlanders ervaren dit veelal als een last, waar men eigenlijk onderuit wil. De regering onderkent dit gebrek aan positieve samenhang en hoopt een breed gedragen visie op het Koninkrijk te ontwikkelen waarop in de toekomst een structurele herziening van het Statuut moet worden gebaseerd. Dat is hard nodig want het Statuut wordt door steeds meer Europese Nederlanders ervaren als een legalistisch wurgcontract waar alle partijen uit kunnen stappen behalve Nederland. Veel Caribische Nederlanders ervaren het Statuut als een document met koloniale tendensen dat het Koninkrijk, en in hun ogen dus Nederland, de bevoegdheid geeft om zich te bemoeien met hun zaken en de Caribische Nederlanders te knechten. Wij betreuren het dan ook dat deze gelegenheid niet is aangegrepen om het archaïsche Statuut om te vormen tot een modern samenlevingscontract tussen het Caribische en het Europese deel van het Koninkrijk.

Wij hopen dan ook oprecht dat 10-10-10 geen eindpunt is van de staatkundige veranderingen, maar het begin van een zoektocht naar wat ons bindt in positieve zin. Eerlijkheidshalve moet ik toegeven dat wij niet optimistisch zijn over het te verwachten resultaat. Echter, zolang wij weliswaar in verschillende landen leven maar het Nederlandse staatsburgerschap met elkaar delen, zijn we tot elkaar veroordeeld en zullen we moeten doormodderen. We moeten dus maar proberen om er het beste van te maken. Hopelijk slagen we er wel in om iedere keer door te modderen op een iets beter niveau.

Onze visie maakt ons zeker niet tot het zonnetje in het Koninkrijkshuis, maar hoop en goede voornemens alleen zijn onvoldoende om tot

goede en realistische plannen te komen. De frustratie van zowel Caribische als Europese Nederlanders met de trans-Atlantische band en het verschil in schaalgrootte en dus invloed tussen de delen van het Koninkrijk kan alleen worden verminderd als deze onbalans wordt verbeterd. Als er weinig is wat ons bindt, dan moeten we maar iets creëren wat ons bindt. Laten we maar eens goed kijken of we daartoe de economische dimensie als startpunt kunnen hanteren. Zo zijn we in Europa ook begonnen. De trans-Atlantische band is niet iets negatiefs. Juist de link tussen Europa en het Caribische gebied en Latijns Amerika biedt het Koninkrijk unieke kansen om economisch te groeien en een hoog welvaartsniveau voor alle staatsburgers van het Koninkrijk te bereiken. Deze situatie moeten we maximaal trachten uit te buiten. Hoogwaardige en betrouwbare dienstverlening op financieel, medisch, economisch en maritiem gebied zijn daarbij, naast handel en doorvoer, sleutelwoorden. Misschien komt er dan een punt in onze relatie waarop we niet het gevoel hebben dat wij tot elkaar veroordeeld zijn, maar dat we strategische partners zijn die elkaar niet kunnen missen en dus blij zijn met onze unieke band. Wij stellen voor snel samen plannen te ontwikkelen om de economische dimensie van het Koninkrijk te versterken en samen projecten op te starten die inspelen op de link tussen Europa en het Caribische gebied en Latijns Amerika. Ik moet me nu inhouden om deze visie niet verder uit te bouwen, want dit is niet de plaats en de gelegenheid om dit te doen. Wel nodigen wij de regering uit om ons ervan te overtuigen dat haar plannen om uiteindelijk te komen tot het door ons allen gewenste harmonische trans-Atlantische Koninkrijk der Nederlanden, op meer gebaseerd zijn dan hoop en goede voornemens. Het verder bijslijpen van wetgeving en procedures is niet voldoende om dat doel te bereiken. Wat is nu eigenlijk de kern van de plannen van de regering? Waar willen we naar toe? Wat is de stip op de horizon om op te koersen? Wat vindt de regering van ons voorstel om zo snel mogelijk samen te onderzoeken hoe we de trans-Atlantische link economische betekenis kunnen geven?

Ik hoop duidelijk gemaakt te hebben dat wij zeer kritisch zijn over dit wetsvoorstel. Onze instemming met dit wetsvoorstel hangt af van de uitkomst van dit debat en de antwoorden van de regering op onze vragen. Tot slot hopen wij dat de sage van het Koninkrijk der Nederlanden niet verwordt tot een klassieke Griekse tragedie waarbij de uitweg voor onoplosbare problemen bestond uit de vlucht in het schimmenrijk Hades. Dat lot moeten we ons Koninkrijk besparen.

De heer Atacho: De heer Van Kappen had het net over de Rijkswet personenverkeer. Als ik me niet vergis is dat totaal niet aan de orde vandaag. Het betreft kennelijk een ambtelijk stuk dat de ronde heeft gedaan, maar niet besproken is tussen de regeringen van de landen. Is het de heer Van Kappen bekend dat de Staten van de Nederlandse Antillen een motie hebben aangenomen waaruit blijkt dat wij geen voorstander zijn van uitlevering,

uitzetting en verwijdering van Antillianen vanuit Nederland? Ik ben het met de heer Van Kappen eens dat wij dit moeten oplossen als het een probleem is. Wij moeten echter niet met een kanon op een mug schieten.

De heer Van Kappen (VVD): Voor ons is dit wetsvoorstel wel aan de orde. Ik heb het gebruikt als voorbeeld om te laten zien hoe de verzuurde verhoudingen tussen Nederland en het Caribische deel van het Koninkrijk vaak leiden tot het parkeren van, wat ons betreft, absoluut noodzakelijk wetsvoorstellen in het trans-Atlantisch Koninkrijk, omdat men bang is dat wij zo'n ruzie krijgen dat wij verder niet meer tot zaken kunnen komen.

Met een kanon op een mug schieten, is het verspillen van munitie en daar zijn wij zeker niet voor. Het gaat ons erom dat wij in Nederland ook problemen hebben en dat wij af en toe wel wat steun kunnen gebruiken van onze Caribische partners. Wij hebben ontzettend veel last van een ongebreidelde instroom van jonge Caribische Nederlanders zonder startkwalificatie en zonder voldoende kennis van het Nederlands. Zij hebben absoluut geen kans in deze samenleving. Dat moet u niet willen en dat moeten wij niet willen; daar moeten wij wat aan doen en daar hebben wij uw hulp voor nodig.

De heer Atacho: Ik ben het met de heer Van Kappen eens dat wij daarvoor een oplossing moeten zoeken, maar het gaat wel om een kleine groep. Ik ben van mening dat dit in Nederland, vooral door politici, tot een monsterprobleem wordt gemaakt, terwijl het om een kleine groep gaat. Eigenlijk moet er van zowel de Nederlandse regering als van onze kant het vermogen zijn om die kleine problemen op te lossen en die niet tot een olifant te maken.

De heer Van Kappen (VVD): Ik ben het met de heer Atacho eens dat het om een kleine groep Antillianen gaat, maar dat is wel een uiterst hinderlijke groep. In onze grote steden is het absoluut geen klein probleem. Ga maar eens kijken in Gouda en Rotterdam. Ik nodig hem daartoe uit. Dan zal hij zien dat het voor ons geen klein probleem is. Het gaat om een kleine groep Antilliaanse en Arubaanse Nederlanders, maar zij veroorzaken wel een groot probleem. Wij weten niet hoe wij dat moeten oplossen als wij niet tot een afspraak kunnen komen over gereguleerde instroom van dat soort kansarme jongeren. Hetzelfde geldt voor de instroom van Nederlanders naar de eilanden om redenen van Antilliaans en Arubaans belang. Het is iets wat ons beiden bindt, een probleem dat we moeten oplossen. Als we iedere keer onze onderbuikgevoelens op tafel leggen en niet komen tot een oplossing, komen we geen bal verder. We moeten dit gewoon een keer oplossen. Wij hebben uw hulp nodig om dat op te lossen. We moeten het nu eens een keer niet trekken in discriminatie, in onderbuikgevoelens en alles wat er verder bij gehaald wordt. Het is gewoon een heel realistisch probleem. Laten we ons verstand een keer gebruiken en er wat aan doen, ook in het belang

van die jongeren. Het is immers ook niet in hun belang om hier terecht te komen in een soort parallelle samenleving.

*N

De heer Marlin: Mijnheer de voorzitter, leden van de Eerste Kamer der Staten-Generaal. Het is voor mij een eer, u namens de bevolking van Sint-Maarten bij deze gelegenheid te mogen toespreken. Het is uiterst zeldzaam dat vertegenwoordigers uit het Caraïbische deel van het Koninkrijk in de gelegenheid worden gesteld om in een plenaire sessie van de Eerste Kamer het woord te voeren. Zulks is nog minder het geval wanneer het staatkundige hervormingen in het Koninkrijk betreft. De laatste keer was voor het verlenen van de status van land aan Aruba. Thans, meer dan twintig jaar later, staan wij aan het voorportaal van nog een belangrijke staatkundige verandering: het verlenen van de status van land aan Curaçao en Sint-Maarten alsmede die van openbaar lichaam van Nederland aan de eilanden Bonaire, Sint-Eustatius en Saba. Wij kunnen derhalve met recht spreken van een historisch moment, een moment dat wij niet onopgemerkt aan ons voorbij mogen laten gaan. De ontwikkeling van een staat is nooit helemaal af. De staat is voortdurend onderhevig aan veranderingen. Dit geldt evenzo voor het Koninkrijk der Nederlanden. Het is dan ook goed om te beseffen dat hoe belangrijk dit moment ook moge zijn -- en het is uitermate belangrijk voor ons -- dit de laatste stap niet zal zijn. Nu al zijn de discussies gestart over de toekomstige structuur van het Koninkrijk, onlangs, en hoe symbolisch voor dit moment, op Aruba.

Fundamentele veranderingen in het staatsbestel zoals nu zijn geen beslissingen die over een nacht ijs gaan. De ontwikkelingen rondom deze staatkundige verandering onderstrepen dit. Vandaar meer dan 30 jaar van discussies en probeersels in het kader van de Nederlandse Antillen, eerst ten aanzien van Aruba, later over het rapport Make it work, dat "did not work", vervolgens over het rapport Toekomst in zicht, dat meer de richting op ging van "toekomst op zicht", en, partners in het Koninkrijk, thans op dit moment, waaraan ik de titel Laten we het in hemelsnaam proberen zou willen verbinden. Vandaar tien jaar van testen van de overtuigingskracht en het doorzettingsvermogen van het volk van Sint-Maarten na de uitslag van ons referendum van 23 juni 2000, dat ging over de vraag of Sint-Maarten de status van land moest krijgen binnen het Koninkrijk. Vandaar vier jaar van discussies, onderhandelingen en compromissen op technisch en bestuurlijk niveau na de Slotverklaring van 2 november 2006. Vandaar de toetsing van de toekomstige wetgeving en de bestuurlijke organisaties voor de nieuwe landen door commissies van gerespecteerde onafhankelijke deskundigen over de laatste twee jaar. Vandaar de behandeling van de wetgeving die moet leiden tot de beoogde staatkundige verandering in de democratisch gekozen organen van het Koninkrijk, de eilandsraden, de staten en de Tweede Kamer der

Staten-Generaal. Vandaag vindt de laatste grote stap plaats: de behandeling in uw zeer gerespecteerde instelling, de Eerste Kamer der Staten-Generaal. De behandeling in de Eerste Kamer betreft thans het opmaken van de balans van het uiteindelijke resultaat van alle voorafgaande inspanningen en ontwikkelingen en geschiedt op een wijze die uitstekend past in de rol en werkwijze van deze Kamer. Dit is een monumentaal moment van bezinnen en beslissen. Het gaat in dit kader niet meer om de details, hoe belangrijk die ook zijn, maar om de vraag of het resultaat van de plussen en minnen in een positief oordeel eindigt in deze fase van de staatkundige ontwikkeling. De Kamer zal zich immers niet bezighouden met amendementen en dergelijke, maar is geroepen om de wetgeving in haar geheel te accepteren of te verwerpen met alle consequenties van dien, onafhankelijk van welke keuze men maakt. Wij beseffen dat dit geen gemakkelijke opgave is. Ik heb daarom bewust de termen "plussen" en "minnen" gebruikt. Van tevoren staat namelijk vast dat niet iedereen voor 100% gelukkig zal zijn met alle aspecten van het bereikte resultaat. Dit geldt voor de leden van de Kamer en ook voor ons.

Bij het opmaken van de balans maak ik van de gelegenheid gebruik om de Kamer te wijzen op een aantal aspecten dat wellicht over het hoofd wordt gezien. Mijns inziens moeten die echter zwaar meewegen in de oordeelvorming. Ten eerste betreft dit een wereldwijd uniek proces van het ontmantelen van een land, de Nederlandse Antillen, en het doen ontstaan van twee nieuwe landen, Curaçao en Sint-Maarten, alsmede de integratie van delen van het voormalige land, met name Bonaire, Sint-Eustatius en Saba, in het moederland Nederland. Dit gebeurt allemaal zonder dat er één schot viel, zonder dat er één leven verloren ging en zonder dat één druppel bloed werd vergoten. Nergens ter wereld is dit eerder vertoond. Wij mogen daarom met gepaste trots deze prestatie bewonderen en waarderen.

Ten tweede eerbiedigt Nederland het ook door dit land in de Verenigde Naties gesteunde en vastgelegde recht van een volk op zelfbeschikking. Hoewel er sprake is van meer bemoeienis met de uiteindelijk vastgestelde nieuwe bestuurlijke organisatie voor de eilanden dan sommigen lief is, is dit enigszins te billijken vanuit het besef dat wij ervoor gekozen hebben om gezamenlijk binnen het Koninkrijk te blijven en om gezamenlijk vorm daaraan te geven en dit verder te ontwikkelen.

Ten derde zullen de gekozen staatkundige vorm en de daarin verwerkte best practices ten behoeve van het besturen van de landen en de steun en voorgenomen samenwerking ten behoeve van de realisering daarvan bijdragen aan het voorbereiden van een zo autonoom en verantwoordelijk mogelijk functioneren van de ontluikende nieuwe staten. Daarmee voldoet Nederland aan een in de VN vastgelegde verplichting tot bijstand aan volken bij het realiseren van hun zelfbeschikkingsrecht.

Ten vierde is thans meer dan in eerdere gevallen het uitoefenen van het

zelfbeschikkingsrecht voorzien in vele en doeltreffende mogelijkheden. Eventueel dreigende ontsporingen kunnen worden bijgestuurd door middel van eigen instituties en door de verdere verzelfstandiging van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie, de Raad voor de rechtshandhaving, de commissie financieel toezicht en het constitutionele hof voor Sint-Maarten. Bovendien stellen overige wettelijke voorzieningen met betrekking tot de financiering en registratie van politieke partijen, financial disclosure, en andere integriteitbevorderende wetgeving de koninkrijksregering in staat om daar waar wenselijk in een vroegtijdig stadium door middel van overleg en eventueel via ingrijpen de eigen verantwoordelijkheden te dragen.

Ik eindig met erop te wijzen dat de tijdens het afgelopen proces en gedurende deze debatten en besluitvorming ontstane inzichten alsmede de in de komende jaren te beleven ervaringen in belangrijke mate zullen bijdragen aan het vermogen van iedereen om visies en standpunten uit te werken over de meest wenselijke toekomstige ontwikkeling, al dan niet in koninkrijksverband. Over vijf jaar zullen de nieuwe staatkundige structuren immers worden geëvalueerd en dan zullen daaraan consequenties worden verbonden. Ik hoop dat de brede maatschappelijke discussie over het koninkrijksverband dat net is begonnen, dan zal leiden tot heldere posities over de richting waarin wij ons zouden moeten ontwikkelen. Een nieuwe ronde dus, en nieuwe kansen om eventueel recht te zetten wat krom blijkt, om te persisteren in wat nuttig en goed blijkt en om eventueel nieuwe, andere richtingen in te slaan mocht dat nodig blijken. Op een wellicht minder positief en minder verheffende noot, maar daardoor niet minder cruciaal in het kader van de afweging inzake de balans. Waar is het alternatief gelet op de verre staat van ontbinding van de Nederlandse Antillen? Kunnen wij ons permitteren om deze stap niet te zetten? Is het wenselijk, zinnig of verantwoord om de instabiliteit nog langer te laten voortduren?

Uit mijn betoog zal men begrijpen, dat ik in ieder geval geen andere conclusie kan trekken dan de conclusie dat wij de klus nu moeten afmaken. Dat zal niemand verbazen. Ik adviseer dus om de voorliggende wetgeving ten behoeve van de staatkundige hervorming van de Nederlandse Antillen te accepteren.

Ik dank u voor deze unieke gelegenheid om u toe te spreken en u op het hart te drukken dat de belangen van de volken van de eilanden van de Nederlandse Antillen op dit moment slechts kunnen worden gediend met positieve besluitvorming over de voorliggende voorstellen. Namens de regering en de bevolking van Sint-Maarten wil ik nogmaals oprechte dank uitspreken voor allen die de afgelopen jaren hun steun hebben verleend aan de totstandkoming van de verschillende overeenkomsten, regelingen en consensusrijkswetten. Onze dank richt zich ook tot de staatssecretaris, mevrouw Bijleveld, en alle andere Nederlandse bestuurders die de afgelopen jaren nauw met ons hebben samengewerkt om deze eindstreep te behalen.

Ik dank u zeer.

*N

Mevrouw Linthorst (PvdA): Voorzitter. Ik wil graag beginnen met mij aan te sluiten bij de woorden van waardering die door andere fracties zijn geuit voor het vele werk dat aan beide zijden van de oceaan op verschillende plekken is verricht.

Wij maken vandaag een historisch moment mee: we behandelen wetsvoorstellen die het mogelijk moeten maken dat het land Nederlandse Antillen wordt opgeheven, Curaçao en Sint-Maarten autonome landen worden binnen het Koninkrijk en Saba, Sint-Eustatius en Bonaire onderdeel worden van het Nederlands staatsbestel. Het is een langdurig en soms moeizaam proces geweest om op dit punt te komen. Dat maakt de positie van de Eerste Kamer een lastige. Meer dan eens hebben wij het gevoel gehad dat we in een fuik zijn gezwommen. Want wie zijn wij om aan het einde van de rit, terwijl er al zo veel, deels onomkeerbare stappen zijn gezet, nog onze goedkeuring aan deze wetsvoorstellen te onthouden? En bovendien -- de heer Marlin zei het ook al -- wat is het alternatief? Tegelijkertijd zijn wij het aan onszelf, maar vooral aan de bevolking van de eilanden verplicht om deze wetsvoorstellen zorgvuldig te wegen. Dat betekent dat wij onze kritische kanttekeningen en zorgen openhartig naar voren moeten brengen.

Ik zal beginnen met een paar algemene opmerkingen. Mijn fractie betreurt het dat de wijziging van de staatkundige verhoudingen niet is aangegrepen om tot volwassener verhoudingen binnen het Koninkrijk te komen. Te vaak wordt de communicatie tussen de partners in het Koninkrijk overheerst door wantrouwen. Door de Caraïbische bestuurders wordt regelmatig het verwijt geuit dat Nederland zich te veel bemoeit met de interne aangelegenheden van de eilanden. Bij de Nederlandse bestuurders heerst regelmatig de angst om van neokoloniaal gedrag beticht te worden. Ook het huidige proces vertoont hier kenmerken van. Van de Eerste Kamer wordt verwacht dat zij deze wetsvoorstellen "onder stoom en kokend water", zoals dat hier heet, nog vóór het reces afhandelt, terwijl er nog geen staatsregeling is voor Curaçao en Sint-Maarten en op Bonaire nog een referendum plaats zal vinden. Logisch zou zijn dat wij onze behandeling uitstellen tot deze losse eindjes aan elkaar zijn geknoopt. Van verschillende kanten is er bij ons op aangedrongen, dit niet te doen. Dat zou worden opgevat als een poging van Nederland om de eilanden aan het lijntje te houden. Mij gaat het vooral om de gebruikte argumentatie. Ook vanuit de eilanden zijn zulke geluiden gehoord. Dergelijk wederzijds wantrouwen lijkt mijn fractie geen goede basis voor een vruchtbare dialoog.

De wijziging van de staatkundige verhoudingen was bij uitstek de gelegenheid geweest om met frisse blik te kijken naar wat wij 56 jaar na het Statuut nu eigenlijk van en met elkaar willen. Wat is bijvoorbeeld het minimumniveau aan voorzieningen waarvan wij vinden dat ze in het hele Koninkrijk zouden moeten

gelden, op het gebied van onderwijs, gezondheidszorg en bestrijding van criminaliteit en corruptie? Wie de vraag stelt, loopt al snel het risico op een jij-bak. Waar bemoeien we ons mee? Maar wij zouden ons met elkaar moeten willen bemoeien. Niet om elkaar de les te lezen, maar om de inhoud van het Koninkrijk gezamenlijk vorm te geven.

Al eerder hebben wij geconstateerd dat er binnen het Koninkrijk sprake is van grote verschillen. Natuurlijk zijn verschillen onvermijdelijk binnen een Koninkrijk dat uit zulke verschillende gebieden bestaat; gebieden die zich bovendien ook nog eens duizenden kilometers van elkaar bevinden en dus ook gesitueerd zijn in een andere omgeving. Maar een aantal basale voorzieningen zou in het hele Koninkrijk goed geregeld moeten zijn. Al eerder hebben wij er onze verwondering over uitgesproken dat de discussie wat een minimaal beschaafd niveau aan voorzieningen binnen het Koninkrijk inhoudt niet al veel eerder is gevoerd. Op de eerste plaats uit een oogpunt van fatsoen. Het zou niet zo mogen zijn dat Nederlandse burgers in het ene deel van het Koninkrijk fundamenteel minder kansen krijgen dan burgers in een ander deel van hetzelfde Koninkrijk. Op de tweede plaats omdat -- en ook dat hebben we al eerder vastgesteld -- een groot verschil in mogelijkheden er onvermijdelijk toe leidt dat er een migratiestroom op gang komt richting het meer welvarende deel van het Koninkrijk. Zo-even vond daarover een discussie plaats tussen de heer Van Kappen en de heer Atacho.

Deze migratie is het goed recht van onze rijksgenoten overzee. Maar niemand is er bij gebaat als jongeren die in het Caribische deel van het Koninkrijk kansarm zijn hier naartoe komen en vervolgens volstrekt kansloos worden. De jongeren zelf niet, de eilanden niet en Nederland niet. Het voorkomen van migratie vereist op de eerste plaats dat wordt geïnvesteerd op de eilanden zelf, in onderwijs, zorg, werkgelegenheid. Nederland kan daarbij helpen, maar de primaire verantwoordelijkheid ligt bij de bestuurders ter plekke. In dit verband betreuren wij het dat de schuldsanering niet is gebruikt om op dit soort essentiële onderdelen schoon schip te maken. Waarom zijn de gelden niet, op zijn minst gedeeltelijk, geoormerkt?

Ik kom op de wijziging van het Statuut. In deze Kamer, maar niet alleen hier, zijn er van begin af aan twijfels geweest over de status van autonoom land voor Curaçao en Sint-Maarten. Die twijfels, zeg ik er eerlijk bij, hadden vooral betrekking op Sint-Maarten. Op Curaçao en Aruba kom ik nog terug. Aanvankelijk gold, zoals al is gememoreerd, ook in de Tweede Kamer de harde eis dat de eilanden de status van autonoom land zouden kunnen krijgen, mits zij voldeden aan de criteria. Geleidelijk is deze eis losgelaten. De eilanden krijgen eerst de status van autonoom land en gaan vervolgens voldoen aan de criteria. Mijn fractie begrijpt dat ook wel. Met het land Nederlandse Antillen als tussenlaag is het voor Curaçao, en in nog sterkere mate voor Sint-Maarten, uiterst moeilijk om een volwaardig bestuurlijk apparaat op te zetten dat ook is

toegerust voor de taken die bij de nieuwe positie horen. Mijn fractie kan leven met de omkering van de volgorde. Maar dan is het wel van cruciaal belang dat de landen ook daadwerkelijk gaan voldoen aan de afgesproken criteria. Om die reden hechten verschillende fracties, waaronder ook de mijne, sterk aan uitvoering van de motie-Leerdam en wilden we die motie ook terugzien in een nieuwe AMvRB. Getuigt dit van wantrouwen?

Ik vrees dat dit een beetje het geval is, niet zozeer richting de bestuurders van de nieuwe landen, als richting het Koninkrijk als geheel en dus ook richting onszelf. We hebben te vaak weggekeken als zich misstanden voordeden, terwijl het Statuut in artikel 43 expliciet de verantwoordelijkheid voor het waarborgen van fundamentele menselijke rechten en vrijheden, rechtszekerheid en deugdelijkheid van bestuur, bij het Koninkrijk legt.

Van dit artikel is nooit gebruik gemaakt, met één uitzondering: om een beslissing te forceren over de vestigingsplaats van het Gemeenschappelijke Hof. Dat roept de vraag op waarom het Koninkrijk nu wél zijn verantwoordelijkheid zou willen nemen. Een veelgehoord argument is dat deze verantwoordelijkheid eenvoudiger te nemen valt als de Rijksministerraad rechtstreeks met autonome landen onderhandelt. Het bestaan van het land Nederlandse Antillen zou dan in het verleden belemmerend hebben gewerkt. Voorzitter! Mijn fractie heeft hier twijfels bij. Het gaat niet zozeer om de mogelijkheden als wel om de bereidheid ofwel de politieke moed om in te grijpen. Als het WODC in 2007 constateert dat de georganiseerde criminaliteit op Sint-Maarten vrij spel heeft, is er wat mijn fractie betreft duidelijk sprake van schending van artikel 43. Als daarvan in dit geval geen sprake is, vraag ik mij in gemoede af wanneer dit wél het geval is. Artikel 51 van het Statuut bood en biedt het Koninkrijk de mogelijkheid om het land Nederlandse Antillen hierop aan te spreken en via een AMvRB te voorzien in een adequate aanpak. Dat is nooit gebeurd. En dat roept de vraag op of, als het land Nederlandse Antillen ontmanteld is, het Koninkrijk die bereidheid wel zal hebben. Kan de regering hier eens uitvoerig op ingaan?

Voorzitter. Ik kom op de status van autonoom land in het algemeen. Bij deze wetsvoorstellen is de aarzeling, zowel in deze als in de Tweede Kamer, vooral groot geweest ten aanzien van Sint-Maarten. Deze aarzeling had betrekking op enerzijds de gebrekkige rechtshandhaving en anderzijds de schaal van het eiland. Kun je met een kleine bevolking van tussen de 40.000 en 70.000 à 80.000 (inclusief illegalen) inwoners alle landstaken volwaardig vervullen? Brengt de kleinschaligheid niet een aantal problemen met zich mee ten aanzien van de rechtshandhaving die bijna inherent zijn aan kleinschaligheid? Overal ter wereld proberen bedrijven die voor werkgelegenheid zorgen of over grote (financiële) macht beschikken, soms de omstandigheden in hun voordeel te beïnvloeden. Het tegenwicht dat lokale overheden kunnen bieden, wordt bepaald door bestuurlijke moed van de bestuurders en door de mate waarin de overheid

afhankelijk is van deze bedrijven en organisaties. Die onafhankelijkheid wordt vergroot als er of meerdere bedrijven zijn die een rol spelen of als de lokale overheid is ingebed in een groter geheel. Er is ongetwijfeld invloed van de grootste kruidenier van ons land in Zaandam, van de grote bedrijfskantoren op de Zuidas in Amsterdam of een worstenfabriek in Oss. Maar deze bedrijven zullen nooit in staat zijn de dienst uit te maken. Op de eilanden ligt dit anders. Rechtshandhaving vereist een zekere mate van onafhankelijkheid en neutraliteit. Het is niet voor niets dat de buurtregisseurs (de vroegere wijkagenten) in de grote steden in Nederland hun functie niet mogen uitoefenen in de buurt waar zij wonen. Op de eilanden is dat lastig te realiseren. De Tweede Kamer heeft op twee punten nadere waarborgen aangebracht: het RST blijft voorlopig functioneren en de borging van de landstaken is conform de al eerder aangehaalde motie -Leerdam niet beperkt tot vier jaar. Wij zijn daar content mee. Toch zijn hiermee niet al onze zorgen weggenomen. Aruba heeft al vanaf 1986 een autonome status en heeft in zekere zin als voorbeeld gediend voor de nieuw te vormen landen Sint Maarten en Curaçao. Wij hebben respect voor de wijze waarop het land zich ontwikkeld heeft, maar wij hebben ook al eerder uitgesproken dat de positie van Aruba ons zorgen baart. Uiteraard vanwege de kleinschaligheid, dat is voor Aruba niet anders dan voor de andere eilanden, maar ook vanwege de kwetsbaarheid van de economie. De economie is erg eenzijdig gericht op vooral Amerikaans toerisme en is ook weinig duurzaam. Het ene na het andere hotel is uit de grond gestampt. De kwetsbaarheid van de economie komt nu ook in de cijfers naar voren. Op dit moment heeft Aruba een begrotingstekort van ruim 324 mln. Arubaanse guldens. Als we rekening houden met een eenmalige betaling van 210 mln. die in de begroting is opgenomen komt het tekort uit op 534 mln. Als de voorgenomen afschaffing van de belasting op bedrijfsomzetten volgend jaar doorgang vindt, stijgt het tekort naar 614 mln. Op een begroting van 1.3 mld. guldens is dat, afhankelijk van welke bedragen je meetelt, een begrotingstekort van tussen de 25% en 47% van de begroting. Dat zijn forse tekorten. Deelt de regering onze zorg hierover? Voor mijn fractie leidt deze situatie ertoe dat wij de ontwikkelingen in de nieuwe landen Curaçao en Sint-Maarten nauwlettend zullen blijven volgen.

Voorzitter, ik rond af. Het is duidelijk dat wij kritisch staan tegenover de voorgenomen staatkundige vernieuwing. Die kritische houding betreft niet het opheffen van het land Nederlandse Antillen; wij constateren dat de eilanden nieuwe wegen willen inslaan en dat respecteren wij. Het betreft zelfs niet het feit dat er nog sprake is van tal van losse eindjes; wij begrijpen dat de nieuwe staatkundige structuur meer mogelijkheden biedt om deze eindjes af te hechten dan de bestaande structuur. Onze kritische houding betreft vooral de vraag of het Koninkrijk, en Nederland als partner binnen dat Koninkrijk, bereid is de in het Statuut opgenomen waarborgfunctie ook daadwerkelijk in

te vullen. Kan de regering aangeven in welke situaties zij aanleiding zou zien om in te grijpen, waar zij dat in het verleden niet heeft gedaan?

Als de voorzitter het goedvindt, zou ik op dit punt een vraag willen stellen die eigenlijk in blok twee thuishoort, maar als ik hem hier mag stellen, kan ik afzien van mijn spreektijd bij blok twee. Het maakt mij niet uit of hij in blok één of blok twee beantwoord wordt.

De voorzitter: Die permissie wil ik u graag geven, onder die conditie.

* *

Mevrouw Linthorst (PvdA): Stel dat de rechtshandhaving op een van de eilanden tekortschiet omdat het OM onderbezet is. Kan de rijksministerraad in zo'n geval optreden? En is de Nederlandse regering dan ook bereid om zich hiervoor in de in te zetten? De antwoorden op deze vragen -- ik heb er meer gesteld door mijn betoog heen -- zullen in belangrijke mate ons eindoordeel bepalen.

* N

Mevrouw Quik-Schuijt (SP): Voorzitter. Als fractie hebben wij ervoor gekozen om de uitgebreide bespreking in de Tweede Kamer niet te herhalen. Daarom hebben wij met name gekeken naar Rijkswet Gemeenschappelijk Hof van Justitie en het Statuut.

Het doet mij plezier om in deze historische periode het woord te mogen voeren over enige onderdelen van de staatkundige hervorming die zal resulteren in een tweede en een derde autonoom eiland binnen ons Koninkrijk met daarnaast drie eilanden die Nederlands grondgebied zullen worden. Dat daarbij het Gemeenschappelijk Hof van Justitie, een klein beetje opgepoetst en voorzien van een Beheerraad -- die voor een deel de functies van de Raad voor de rechtspraak aan deze kant van de oceaan op zich neemt -- voor alle eilanden zal blijven functioneren, is een goede zaak. Het Hof zie ik als een bindend element, niet alleen tussen de eilanden maar ook tussen de eilanden en Nederland, ook al omdat wij allen uiteindelijk vallen onder de jurisdictie van de Hoge Raad. De Antillen krijgen nu voor het eerst een eigen raio-opleiding. Hopelijk zal dat eraan bijdragen dat meer eilandskinderen opteren voor de rechterlijke macht. Het was voor mij in mijn vorige functie als rechter een genoegen om raio's uit Suriname tijdens hun stage op de Utrechtse rechtbank te mogen begeleiden. Ik verwacht ook dat raio's uit de Antillen regelmatig in Nederland stage zullen komen lopen, zoals ook steeds rechters uit Nederland zullen solliciteren en aangenomen worden als rechter in het Gemeenschappelijk Hof. Ik noem hier met name het solliciteren omdat het een wijd verbreid misverstand is dat Nederlandse rechters worden gedetacheerd. Zij moeten gewoon solliciteren. Wel hebben ze van Nederlandse zijde een terugkeergarantie, waardoor het misverstand waarschijnlijk ontstaat.

De SP heeft nog een vraag en een opmerking. De vraag betreft de gedwongen overplaatsing naar een ander eiland. Ook de Nederlandse rechterlijke organisatie kent de gedwongen overplaatsing. Het is echter in onze ogen toch niet helemaal hetzelfde of je van Den Haag naar Leeuwarden wordt overgeplaatst of van Curaçao naar Sint-Maarten. Overigens is deze bepaling, de verplichte overplaatsing, die overzee bedoeld is om ervoor te zorgen dat op alle eilanden goede rechtspraak verzekerd is, ook in Nederland onderwerp van discussie. De Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak heeft gewezen op de risico's voor de rechterlijke onafhankelijkheid. Mr. J.Th. Drop, voormalig lid van het Gemeenschappelijk Hof, thans rechter in Den Haag en tevens gedetacheerd bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, pleitte in Tremas -- dit is het tijdschrift voor de rechterlijke macht -- nummer 6 van juni 2010 net op tijd voor een uitgebreidere wettelijke regeling waarbij onvrijwillige overplaatsing alleen wordt opgelegd voor een bepaalde periode en bij toerbeurt. Hoe denkt de minister daarover? Is dit een optie die het overwegen waard is? Meent hij dat de onafhankelijkheid daarbij voldoende is afgedekt?

Tot slot vraagt de SP aandacht van de nieuwe landen voor de behandeling achter gesloten deuren van zaken waarbij minderjarigen zijn betrokken. Op pagina 5 van het voorlopig verslag hebben wij reeds gewezen op artikel 40 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Dat wijst er in het eerste lid op dat de staten die partij zijn het recht van het kind op een behandeling die geen afbreuk doet aan het gevoel van waardigheid en eigenwaarde van het kind erkennen. In het tweede lid staat onder vii dat de staten waarborgen dat zijn of haar privéleven volledig wordt geëerbiedigd tijdens alle stadia van het proces. Wij tekenen hierbij aan dat een zestien- of zeventienjarige niet alleen minderjarig is -- ik neem aan dat dit ook op de Antillen het geval is -- maar ook verre van volwassen, zoals de huidige kennis omtrent de ontwikkeling van de hersenen ons leert. De SP doet dan ook een beroep op de aanstaande landen om in hun landsverordening op te nemen dat zaken waarbij minderjarigen zijn betrokken achter gesloten deuren zullen worden behandeld.

Het Statuut heeft zowel de Tweede Kamer als de Eerste Kamer veel hoofdbrekens gekost. In de Tweede Kamer heeft de SP tegen het voorstel gestemd omdat nog teveel onduidelijkheid bestond. Sinds 15 april is hard gewerkt. Wij hebben al een ondertekende algemene maatregel van rijksbestuur waarin de motie-Leerdam goed is verwerkt. Wij hebben het woord van de staatssecretaris dat Nederland bereid is om artikel 51 van het Statuut te gebruiken in het kader van de waarborgfunctie indien dat nodig mocht blijken. De beide Kamers van de Staten-Generaal krijgen te zijner tijd de resultaten van de politieke stuurgroep en de rapportage van de toetsingscommissie. Daarenboven staat er nu ook een voorstel tot herziening van de Grondwet op internet. Dit alles geeft ons thans het vertrouwen dat het proces in de

aanloop naar 10-10-10 goed kan worden afgerond. Ziet de regering met ons de positieve ontwikkelingen sinds de plenaire behandeling in de Tweede Kamer? Gaarne verneem ik daarop een reactie. Wij overwegen om voor het wetsvoorstel te stemmen. Uiteraard is dat mede afhankelijk van de uitkomsten van het debat dat wij vandaag voeren. Wij hopen dat de volgende regering het stokje adequaat zal overnemen en gedane beloften en in gang gezette acties zal afronden. Zo achten wij een visie op ons aller gezamenlijke toekomst van heel groot belang. Het rapport Democratisch Deficit heeft nog besluitvorming en implementatie. De Grondwet en het Statuut moeten een grote onderhoudsbeurt ondergaan. Maar de APK hebben zij in onze ogen thans doorstaan.

Ten aanzien van het Democratisch Deficit hebben wij nog een algemene opmerking. Het Statuut kent de figuur van de Rijkswet en de algemene maatregel van rijksbestuur. In deze serie rijkswetten is herhaaldelijk sprake van een Koninklijk Besluit terwijl uit de memorie van toelichting blijkt dat dit Koninklijk Besluit wordt genomen door de raad van ministers van het Koninkrijk, onze ministerraad. Het gaat dan bijvoorbeeld over de benoeming van de procureur-generaal, de advocaat-generaal en de hoofdofficier van justitie, en over de inwerkingtreding van wetten.

Wij vinden het te betreuren dat uit de tekst van de wet niet blijkt dat het hier niet om een gewoon Koninklijk Besluit gaat, maar om een Koninklijk Rijksbesluit. Het Statuut kent dat begrip niet. Dat lijkt ons een ommissie. Borman wijst in "Het Statuut van het Koninkrijk", pagina 134, op het feit dat de term Koninklijk Rijksbesluit, naar analogie van de AMvRB, wel wordt gebruikt. Hoogers bespreekt het verschijnsel Koninklijk Rijksbesluit in hoofdstuk 4 van zijn boek "Normenhierarchie van het Koninkrijk der Nederlanden". In het rapport van de Commissie Democratisch Deficit over de democratische legitimiteit van besluitvorming en controle op koninkrijksniveau, wordt de suggestie gedaan om een aparte website te openen waarop rijkswetten en algemene maatregelen van rijksbestuur worden gepubliceerd. Koninklijke Besluiten die door de rijksministerraad worden genomen, dus Koninklijke Rijksbesluiten, zouden daarop moeten worden opgenomen. Ook al om die reden zou het consequent gebruiken van de term "Koninklijk Rijksbesluit" aanbeveling verdienen. Bij een eerstvolgende wijziging van het Statuut zou dit ons inziens meegenomen kunnen worden. Hoe denken de minister en de staatssecretaris hierover? Delen zij onze mening? En, zo vragen wij de bewindslieden, zou daar in de praktijk al op kunnen worden vooruitgelopen? Zijn de bewindslieden bereid om dit in de rijksministerraad aan de orde te stellen? Kan worden afgesproken om het voorbeeld te volgen dat wij in elk geval in één eerdere rijkswet aantreffen? Ik doel op de rijkswet ongevallenraad Defensie. Daarin wordt namelijk in artikel 56 vermeld dat deze wet bij Koninklijk Rijksbesluit in werking treedt.

Wij hebben nog een vraag die eigenlijk gericht is aan de nieuwe landen. Wij vinden artikel

1 van de Nederlandse Grondwet heel belangrijk. Wij horen graag van de nieuwe landen of dit artikel in enigerlei vorm ook is opgenomen in hun Grondwet. Ik heb overigens de conceptstaatsregeling voor Sint-Maarten niet gelezen, maar wel de bespreking ervan in het Nederlands Juristenblad. Als die bespreking klopt, kunnen wij van die conceptstaatsregeling nog veel leren. Ik hoor dus graag van de mensen van overzee ook over hun voornemens wat dit betreft.

Over de andere wetten die wij in dit blok behandelen, hebben wij geen aanmerkingen. Wij wachten de antwoorden van de minister en de gevolmachtigde ministers af.

*N

Mevrouw Lagerwerf-Vergunst (ChristenUnie): Voorzitter. Het is vandaag een bijzondere dag, niet alleen omdat we opnieuw een steen hopen toe te voegen aan het gebouw van de staatkundige herziening, maar ook omdat we dat doen samen met onze collega's uit de Staten van de Nederlandse Antillen en Aruba. Namens de fractie van de ChristenUnie, maar ook namens die van de SGP, waarvoor ik eveneens spreek, heet ik hen van harte welkom.

Reeds lange tijd is bekend dat het gebouw van de staatkundige herziening op 10 oktober 2010 opgeleverd dient te worden. Het is de bedoeling dat op die datum de Nederlandse Antillen worden opgeheven, waarbij Curaçao en Sint-Maarten zelfstandige landen binnen het Koninkrijk der Nederlanden worden. Het blijft tot het laatste moment spannend of de staatkundige herziening op deze datum daadwerkelijk "staat als een huis". Immers, zoals bij de bouw van een huis sprake kan zijn van omstandigheden waar de aannemer geen invloed op heeft, bijvoorbeeld een vorstperiode, zo is bij het proces van de staatkundige herziening eveneens sprake van dergelijke omstandigheden geweest. Ik denk bijvoorbeeld aan het referendum op Curaçao vorig jaar, maar ook aan de verkiezingen voor de Tweede Kamer afgelopen juni. Ook vandaag kunnen we nog niet met zekerheid stellen dat 10 oktober 2010 gehaald wordt. Immers, op 27 augustus aanstaande gaat de bevolking van Curaçao opnieuw naar de stembus, waarna het afwachten is of de nieuwe staatsregeling voor Curaçao door de nieuwe eilandsraad bij meerderheid wordt aangenomen. In de eilandsraad van Sint-Maarten moet ook nog gesproken worden over de nieuwe staatsregeling van Sint-Maarten. Afhankelijk van de stemming aldaar moet ook de bevolking van Sint-Maarten eventueel nog naar de stembus. Deze nieuwe staatsregelingen voor Curaçao en Sint-Maarten zijn noodzakelijk om de eilanden per 10 oktober 2010 autonome landen binnen het Koninkrijk te laten worden. Immers, zonder staatsregeling kan er geen statuutwijziging worden doorgevoerd. Nu ik het woord "statuutwijziging" heb laten vallen, zijn we aanbeland bij een belangrijk onderwerp dat we vandaag bespreken, namelijk de Rijkswet tot wijziging Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden.

Naast de reeds genoemde omstandigheden is ook de wijziging van het Statuut een conditio sine qua non voor de herziening van de staatkundige verhoudingen binnen het Koninkrijk. Met andere woorden: deze rijkswet zal vandaag aangenomen moeten worden teneinde 10 oktober 2010 te kunnen halen. De meerderheid van deze kamer heeft gesteld dat de aan de motie-Leerdam aangepaste AMvRB uiterlijk 2 juli 2010 door de rijksministerraad zou moeten worden geaccordeerd, wilde deze rijkswet vandaag überhaupt behandeld dan wel in stemming worden gebracht. Nu aan deze formele voorwaarde is voldaan, zal dit wetsvoorstel in ieder geval vandaag afgehandeld worden. Wij zullen pas aan het einde van deze dag weten of dit ook betekent dat het wetsvoorstel wordt aangenomen.

Tijdens het debat dat de Kamer in mei 2009 met de staatssecretaris voerde, hebben onze fracties kritische vragen gesteld over de status van de afspraken. Wij hebben aangegeven dat Curaçao en Sint-Maarten op de afgesproken streefdatum autonome landen binnen het Koninkrijk kunnen worden, mits zij voldoen aan de gestelde voorwaarden. De staatssecretaris heeft toen gesteld dat op basis van toetsing in hoeverre de implementatie van de nieuw te vormen landen voldoet aan de overeengekomen criteria, een uitspraak moet worden gedaan of er voldoende vertrouwen is dat de nieuwe landen Curaçao en Sint-Maarten vanaf dag één van de nieuwe status in staat zullen zijn daadwerkelijk als land te functioneren. Op onze bij de schriftelijke inbreng gestelde vraag of dit vertrouwen er op dit moment is, heeft de staatssecretaris weliswaar een uitvoerig, maar wat ons betreft niet helemaal afdoend antwoord gegeven. Zij heeft aangegeven hoe er bij AMvRB door middel van plannen van aanpak waarborgen worden gecreëerd voor een adequate uitvoering van overheidstaken in de nieuwe landen. Hoewel zij onze vraag dus niet met een helder ja of nee heeft beantwoord, zegt zij eigenlijk dat de landen niet vanaf dag één van de nieuwe status in staat zijn daadwerkelijk als land te functioneren. Onze fracties betreuren dit, mede gelet op het feit dat deze voorwaarde tijdens het gehele proces door diverse fracties nadrukkelijk is gesteld. Wij hadden dan ook liever gezien dat de regering zich niet had vastgelegd op enige datum voor het ingaan van de gewijzigde staatkundige verhoudingen, voordat de nieuwe landen aan de voorwaarden hadden voldaan. Wij kunnen ons derhalve niet geheel aan de indruk onttrekken dat we uiteindelijk, al is het met open ogen, in een fuik zijn gezwommen. Dat is de beeldspraak die vandaag al eerder aan de orde is geweest. We zijn benieuwd naar de reactie van de staatssecretaris hierop.

In ieder geval worden in de eerder genoemde AMvRB waarborgen gecreëerd opdat de nieuwe landen op enig moment hun overheidstaken adequaat kunnen uitvoeren. Ik zeg bewust "op enig moment". Wij weten namelijk niet wanneer dit moment aanbreekt. De oorspronkelijke concept-AMvRB met een duur van twee jaar, die daarna slechts eenmaal met twee jaar verlengd kon

worden, zou om die reden voor ons onvoldoende zijn geweest om onze bezwaren weg te nemen tegen de mogelijkheid dat Curaçao en Sint-Maarten land worden zonder dat is voldaan aan de gestelde voorwaarden. Dit heeft niet zozeer te maken met een ongerechtvaardigd gebrek aan vertrouwen van onze zijde, als wel met de realiteit van dit reeds lang durende proces.

De in de nota naar aanleiding van het verslag gemaakte opmerking dat "de regering het, gelet op de ruime voorzieningen die de AMvRB biedt, niet waarschijnlijk acht dat, nadat de AMvRB is uitgewerkt, een land niet in staat is de betreffende taak zelfstandig en naar behoren uit te voeren", vinden wij dan ook op zijn zachtst gezegd enigszins naïef. Wij verzoeken de staatssecretaris aan te geven waarop dit is gebaseerd.

Gelet op dit alles zijn wij verheugd dat de in de Tweede Kamer aangenomen motie-Leerdam ertoe geleid heeft dat de, inmiddels door de rijksministerraad geaccordeerde AMvRB steeds na twee jaar verlengd kan worden, zolang dat noodzakelijk is. Wij zijn eveneens blij dat, mede als gevolg van deze motie, het parlement een rol krijgt bij de beoordeling van deze noodzakelijkheid. Reeds nu kan ik dan ook melden dat voor onze fracties de eerder genoemde bezwaren om mogelijk te maken dat Curaçao en Sint-Maarten op 10 oktober 2010 een autonoom land binnen het Koninkrijk worden, zijn weggenomen.

Onze vragen met betrekking tot de andere in dit blok aan de orde zijnde wetsvoorstellen zijn in de nota naar aanleiding van het verslag afdoende beantwoord, waarvoor wij de staatssecretaris hartelijk danken.

Ik rond af. Ik spreek de verwachting uit dat, om in de beeldspraak van het begin van mijn inbreng te blijven, op 10 oktober 2010 het huis van de staatkundige herziening wordt opgeleverd, zij het dat, gelet op de uitvoering van de plannen van aanpak, sprake is van een casco-oplevering. Wij zijn benieuwd hoe het huis er uiteindelijk uit zal komen te zien.

*N

De heer Laurier (GroenLinks): Voorzitter. Ook van de kant van mijn fractie waardering voor het vele werk dat aan beide kanten van de oceaan is verricht.

Het kan vandaag een belangrijke dag zijn voor de eilandgebieden van de Nederlandse Antillen, voor het land Nederland en voor het Koninkrijk als geheel. Immers, als wij vandaag tot een vruchtbare beraadslaging komen en deze vervolgens kunnen afronden met positieve besluitvorming, dan is er een belangrijke stap gezet naar de definitieve ontbinding van het land de Nederlandse Antillen en staan er de contouren van een koninkrijk dat voortaan bestaat uit vier autonome landen en zal het land Nederland in de toekomst zijn uitgebreid.

Kern van discussie vandaag is de aanpassing van het Koninkrijksstatuut. Deze aanpassing kent een destructief element, namelijk het opheffen van het land de Nederlandse Antillen,

en een constructief component, namelijk de constituerende van twee nieuwe autonome landen en de uitbreiding van het land Nederland.

Om met dat eerste, het destructieve element, te beginnen, het land de Nederlandse Antillen is geen gelukkige constructie geweest. Al te gemakkelijk is gedacht dat de samenvoeging van een aantal delen van het Caribische gebied wel tot een geheel zou leiden, maar de uitspraken van de bevolking van de verschillende eilanden over haar toekomst hebben laten zien dat dit geen eenheid is geworden. Uiteindelijk is gekozen voor uiteenlopende ontwikkelingsrichtingen. Voor een deel van de eilanden geldt dat men aansluiting zoekt bij het Europese deel van het Koninkrijk. Andere eilanden zoeken meer autonomie. Wellicht is dat voor sommige een opstap naar volledige zelfstandigheid ten opzichte van het Koninkrijk.

Uit de constatering van de fractie van GroenLinks zou al te gemakkelijk kunnen worden afgeleid dat de instemming met de voorstellen die thans voorliggen, een gemakkelijke beslissing zou worden. Dat is echter niet zo. In de gedachtewisseling over de zogenaamde BES-voorstellen van een aantal maanden geleden zei ik vanaf deze plaats dat wij wellicht over het gemakkelijkste deel van de voorstellen spraken. Misschien kan de staatssecretaris zich dat nog herinneren. De grootste opgave ligt immers niet in de ontbinding van een land, maar in de vorming van de nieuwe landen. Zij zullen levensvatbaar moeten zijn en de toekomst beter moeten kunnen doorstaan dan het land dat opgeheven wordt. Men zal de bevolking garanties dienen te bieden op het punt van goed bestuur, met alles wat daarbij hoort: rechtszekerheid en kwaliteit van bestaan. Ja zeggen tegen de ontbinding van een land en ja zeggen tegen de vorming van nieuwe landen kan en mag niet betekenen dat weggekeken wordt van het perspectief van de nieuwe landen. Een positieve beoordeling van de keuze van de bevolking voor autonomie is het tegenovergestelde van aan het lot overlaten.

Op dat punt heeft mijn fractie geworsteld met twijfels of daadwerkelijk aan de condities is voldaan om de nieuwe landen een goede start te laten maken, die de bevolking met haar keuze verdient. In de beleving van mijn fractie heeft dat vooral met twee zaken te maken.

In de eerste plaats heeft het te maken met de wijze waarop het afgesproken proces is doorlopen. Aanvankelijk waren er heldere afspraken over de criteria die zouden gelden voor de overstap naar een autonoom land binnen het Koninkrijk. De condities voor een goede rechtshandhaving en rechtspleging, voor goed bestuur en voor een verantwoord financieel beleid zouden moeten zijn gerealiseerd. Gaandeweg het proces -- sprekers voor mij wezen erop -- zijn deze criteria losgelaten en bleek het verkrijgen van de autonome status een voorwaarde te worden om deze criteria te realiseren. Mijn fractie had en heeft daar grote moeite mee.

Een tweede punt van twijfel heeft betrekking op de wijze waarop het proces van autonomisering van Aruba is gelopen. Waardering

is er voor een reeks van ontwikkelingen die het eiland heeft doorgemaakt, maar er zijn ook zorgpunten. Niet alle destijds gemaakte afspraken zijn gerealiseerd; daarover bestaan op dit ogenblik grote zorgen. Mevrouw Linthorst verwees al naar de ontwikkelingen met betrekking tot de begroting. Ook op het punt van goed bestuur worden weleens twijfels gehoord. Ik zou graag een reactie van de staatssecretaris op dit punt hebben.

Natuurlijk kent het Statuut de zogenaamde waarborgfunctie en geven de artikelen 50 en 51 de mogelijkheid om vanuit het Koninkrijk maatregelen te treffen. Hierbij gaat het echter, zoals de staatssecretaris ook aangeeft in de nota naar aanleiding van het verslag, om een uiterst zwaar middel dat pas kan worden ingezet als alle pogingen tot verbetering en samenwerking hebben gefaald. Het ligt in de rede een dergelijk middel pas in te zetten als het in een van de landen van het Koninkrijk echt goed fout is gelopen. Daarmee lijkt het nauwelijks een middel te zijn dat kan worden ingezet bij de opbouw van een land. Dat is per slot van rekening een proces van verbetering en voortgang.

Mijn fractie juicht het dan ook toe dat er aan de overkant een amendement van de heer Remkes en, vooral, een motie van de heer Leerdam zijn aangenomen die de condities hebben geschapen om én de stap naar autonomie te maken én de verdere opbouw van de autonome staat vorm te geven. Op dat punt heeft mijn fractie nog wel enkele vragen.

In de eerste plaats voorziet de algemene maatregel van rijksbestuur die een uitvloeisel is van de motie-Leerdam, erin dat er op basis van plannen van aanpak op genoemde punten wordt gewerkt aan de verdere organisatorische opbouw van de nieuwe autonome landen. De volledige status van autonoom land wordt pas bereikt als de plannen van aanpak zijn gerealiseerd. De AMvRB geldt in principe voor twee jaar maar kan telkens met twee jaar worden verlengd. Voor zowel intrekking als verlenging van de algemene maatregel is een besluit nodig, en dat besluit wordt voorgehangen bij het parlement. Op dat punt is het natuurlijk van belang dat wij hier en aan de overkant kunnen beoordelen of het punt bereikt is of juist niet, zodat het besluit kan worden ingetrokken dan wel verlengd. Mijn fractie is niet helemaal duidelijk hoe in de tussentijd de Kamers zullen worden geïnformeerd om dat oordeel te kunnen vellen.

Mevrouw Linthorst zei het ook al: wij zijn hier eigenlijk bezig met een besluit onder stoom en kokend water om de datum van 10-10-'10 te halen. Toch ligt er een aantal vragen. De staatsregeling van Curaçao is in eerste aanleg afgestemd. De staatsregeling van Sint-Maarten moet nog worden gerealiseerd. Heeft de staatssecretaris er op dat punt vertrouwen in dat daadwerkelijk de datum van 10-10-'10 wordt gehaald? Ziet de staatssecretaris nog andere problemen op de weg?

Ik heb nog een enkele vraag over het Gemeenschappelijke Hof van Justitie. Unusrechtspraak is de regel bij gerechten in eerste aanleg. Dat is niet vreemd; in Nederland doen wij dit ook. Maar in Nederland hebben wij de

mogelijkheid om ingewikkelde gevallen door te verwijzen naar een meervoudige kamer. Dat is voor de kwaliteitsverbetering van de rechtspraak een groot goed. Onze fractie begrijpt wel dat met kleinschalige gerechten terughoudend met zo'n doorverwijzing zou moeten worden omgesprongen, maar zou niet in elk geval gestimuleerd moeten worden om ingewikkelde vragen die verschillend beantwoord kunnen worden in een meervoudige kamer te behandelen?

Mijn tweede vraag heeft betrekking op het risico van vooringenomenheid. Daarom bestaat de regel dat rechters die hebben kennisgenomen van een zaak er niet meer voor in aanmerking komen als deze zaak opnieuw behandeld wordt. Het risico van vooringenomenheid moet verkleind worden. Maar is de betreffende regel daartoe voldoende? Het wereldje is klein en het is moeilijk om te voorkomen dat rechters weten welke zaken er spelen. De kans dat zij het weten is nog groter bij zaken die zich lenen voor een hoger beroep. De vraag van mijn fractie is dan ook of er geen extra waarborgen zouden moeten worden ingebouwd die burgers garanderen dat een tweede behandeling van de zaak een nieuwe en onpartijdige blik inhoudt.

Een derde vraag gaat over de eis van zo veel mogelijk garanties van onafhankelijkheid en onpartijdigheid. Mijn fractie is daarom blij met de onverenigbaarheid van functies, maar vraagt zich af hoe in dit licht zich de bepaling verhoudt dat rechters kunnen worden verplicht zich op een bepaald eiland te vestigen.

Voorzitter, ik rond af. Wij begrijpen dat de voorliggende voorstellen een begin zijn, maar dat hoort ook bij het constructieve element van het Statuut.

*N

De heer Engels (D66): Voorzitter. Met bijzonder veel genoegen neemt de fractie van D66 deel aan dit historische debat over het tweede grote deel van de wetgeving tot herstructurering van het Koninkrijk. In de eerste plaats omdat het mij de gelegenheid biedt nog eens uitdrukkelijk onze grote waardering uit te spreken voor de vele en grote inspanningen die door alle betrokken politici, bestuurders en ambtenaren zijn verricht. Dat geldt uiteraard voor de regering en met name voor de eerstverantwoordelijke staatssecretaris. Maar dat geldt zeker ook voor alle verantwoordelijken aan de overzijde van de oceaan. Het is zeer plezierig dat een deel van hen hier vandaag aanwezig is, zodat ik onze complimenten nu ook eens rechtstreeks aan hen kan overbrengen.

In de tweede plaats is mijn fractie verheugd over het feit dat het perspectief op de ingezette herinrichting van het Koninkrijk nu concrete vormen begint aan te nemen. Het vooruitzicht op het realiseren van de beoogde transitiedatum van 10 oktober 2010 lijkt nu op korte termijn werkelijkheid te worden. Daarmee kan grote vooruitgang worden geboekt op het punt van een verbetering van de onderlinge verhoudingen en de kwaliteit van

overheidsbestuur binnen de landen van het Koninkrijk.

Het is een goed teken dat overeenstemming is bereikt met de betrokken eilandsbesturen ten aanzien van de voorliggende consensusrijks wetten inzake politie, justitie en financieel toezicht, en dat de bijzondere gedelegeerden, waarvan ook leden van de eilandsraden deel uitmaken, bij de behandeling aan de overzijde geen gebruik hebben gemaakt van hun recht om zich vóór de eindstemming uit te spreken tegen de voorstellen. Wij weten dat Aruba op dit moment de wenselijkheid onderzoekt van aansluiting bij de consensusrijks wetgeving over de rechtshandhaving. Gelet op het grote belang van de eenheid en de samenwerking binnen het Koninkrijk hoopt de D66-fractie dat die aansluiting spoedig na de transitiedatum kan worden gerealiseerd. Mijn fractie zou het op prijs stellen daar vandaag nadere informatie over te ontvangen.

Ook voor de D66-fractie geldt dat de kernwaarde van deugdelijkheid van bestuur, recht en financiën binnen het Koninkrijk gewaarborgd moet zijn. De nieuwe staatkundige inrichting van het Koninkrijk zal wat ons betreft moeten bijdragen aan een vergroting van de vrijheid en zelfstandigheid om vooruitgang en welvaart na te streven. Tegelijkertijd zullen de landen voluit hun verantwoordelijkheid moeten nemen voor de bewerkstelling van een democratische en rechtsstatelijke werking van het bestuur. Dat betekent onder meer democratische besluitvorming met respect voor de minderheid, de bewaking van institutionele checks en balances, een goede rechtsbescherming en de handhaving en de stimulering van universele mensenrechten, ongeacht levensovertuiging, afkomst of seksuele geaardheid. Uiteraard betekent dat een blijvende serieuze aandacht voor vormen van corruptie, fraude en coöptatie.

Graag zeg ik de regering dank voor de beantwoording van de opmerkingen van de D66-fractie in de schriftelijke voorbereiding. Het is goed dat in de consensusrijks wetgeving voor justitie en politie is gepoogd tot een zo hoog mogelijk niveau van checks and balances te komen.

Rechtshandhaving en rechtspleging vragen een met wettelijke waarborgen omgeven en in functioneel opzicht zo optimaal mogelijke structuur.

Met betrekking tot de Rijkswet Gemeenschappelijk Hof van Justitie (R1884) stel ik voorop dat deskundigheid en onafhankelijkheid binnen de rechterlijke macht en in de rechtspraak in dat licht essentiële voorwaarden zijn voor het bereiken van dat niveau. De D66-fractie is echter niet zo dogmatisch dat wij geen begrip zouden hebben voor praktische oplossingen die voortvloeien uit de bijzondere geografische omstandigheden van een gebied, zoals kleinschaligheid. Niettemin hebben wij nog wel enige aarzelingen bij de mogelijkheid op Saba en St. Eustatius om niet-juristen te benoemen tot rechter-plaatsvervanger. Deze aarzelingen hebben wij in algemene zin, dat wil zeggen ten aanzien van alle landen binnen het Koninkrijk, dus ook Nederland. Maar onze bezorgdheid geldt in het

bijzonder voor kleinschalige gebieden. Juist in kleinschalige culturen kan de bescherming van rechtmatigheid en integriteit immers onder druk komen te staan. Ik vraag de regering onze bezorgdheid te verkleinen.

Met betrekking tot de zogeheten Raron (1901) is mijn fractie verheugd dat de regering onze bezorgdheid over een mogelijke unconstitutionaliteit in de gevolgde wetgevingsprocedure heeft weggenomen. Voor de goede orde merk ik hierbij wel op dat wij niet kunnen uitsluiten dat in de wetenschappelijke literatuur bedenkingen blijven bestaan. Ik denk hierbij met name aan het Groningse universiteit, door de minister in dit verband ooit aangeduid als Ultra Perifeer Gebied. Dat was heel moedig van hem, maar wellicht ook riskant, al zal ik alles doen om hem in bescherming te nemen in het hoge noorden, zoals ik dat overigens wel vaker moet doen!

Voorzitter. De voorgestelde wijziging van het Statuut (R1903) is cruciaal in dit proces van staatkundige hervorming. Ook in de ogen van de D66-fractie is die een conditio sine qua non voor de modernisering van de staatkundige verhoudingen binnen het Koninkrijk. Eerder hebben wij uitgesproken dat na dit proces fundamenteel en in de volle breedte naar de verdere toekomst van het Koninkrijk gekeken moet worden. Verdere aanpassingen van het Statuut zullen daarbij onontbeerlijk zijn. Ook zal aandacht nodig zijn voor de waarborgfunctie. Uiteraard zal dat een zaak zijn voor het nieuwe kabinet, maar graag hoor ik van de regering wat de actuele stand van zaken is met betrekking tot de aangekondigde visie op het staatkundige eindmodel voor het Koninkrijk.

Mijn fractie heeft in de gedachtewisselingen met de regering tot dusver structureel aandacht gevraagd voor de constitutioneelrechtelijke inbedding van het staatkundige hervormingsproces. Wij hebben kunnen vaststellen dat de regering dat debat niet uit de weg is gegaan en zich ook bereid heeft getoond enkele in het proces kennelijk onvermijdelijke en tijdelijke afwijkingen van de Grondwet achteraf via de koninklijke weg te repareren. Ook de D66-fractie heeft, mede gelet op de inbreng van de Raad van State, ingestemd met deze route. In dat licht is het plezierig dat inmiddels een voorstel tot wijziging van de Grondwet is gepubliceerd. Wij zijn het overigens eens met het antwoord van de regering op onze vraag naar de betekenis van artikel 1 van de Grondwet en de onnodige bezorgdheid over een mogelijke unconstitutionaliteit in relatie tot de situatie op de BES-eilanden.

Naar aanleiding van onze vraag naar de betekenis en toepasbaarheid van het voorgestelde artikel 12a over de beslechting van geschillen tussen het Koninkrijk en de landen, begrijpen wij dat de regering, na een aan de Raad van State gevraagde voorlichting, vóór 1 januari aanstaande met een voorstel voor een geschillenregeling zal komen. Waar mijn fractie vroeg naar de precieze relatie met de artikelen 12 en 38a van het Statuut, zijn wij benieuwd of de geschillenregeling systeemconform, dat wil zeggen passend in de

bestaande structuur van het Koninkrijk, kan worden vormgegeven.

Belangrijk is tot slot nog de vraag naar de maatregelen voor de verhouding tussen de betrokken landen en de eilandgebieden als landstaken op de transitiedatum niet op het afgesproken deugdelijkheidsniveau door een van de nieuwe landen kan worden uitgevoerd. Inmiddels heeft ons de concept-AMvRB "Samenwerkingsregeling waarborging plannen van aanpak Curaçao en Sint-Maarten" bereikt. Deze regeling beoogt te verzekeren dat overheidstaken in de nieuwe landen adequaat zullen worden uitgevoerd. Ten behoeve van de waarborging van een deugdelijk stelsel van bestuur, recht en financiën zullen plannen van aanpak worden ontwikkeld. Mijn fractie zou graag nog eens van de regering horen in hoeverre daarmee nog bestaande tekortkomingen op die punten daadwerkelijk kunnen en zullen worden weggewerkt.

*N

De heer Ten Hoeve (OSF): Voorzitter. Het heeft Aruba heel veel tijd gekost om Nederland ervan te overtuigen dat het een status aparte nodig had. De heer Croes heeft daar ook op gewezen. Na aanzetten nog voor de oorlog begon dat al in 1947 met een brede volksbeweging, maar pas in 1986 werd die status aparte gerealiseerd. In eerste instantie zou de consequentie daarvan zijn dat Aruba dan ook na enkele jaren volledig uit het staatsverband zou treden en onafhankelijk zou worden. Dat laatste is niet doorgegaan en nu wij nieuwe aanpassingen in de koninkrijksstructuur krijgen, is die gedachte intussen ook helemaal verlaten. Alle eilanden hebben er immers voor gekozen om binnen het Koninkrijk der Nederlanden te blijven, maar nu wel allemaal met een status aparte; een op de eigen situatie afgestemde status, ieder voor zich en niet meer als één Caraïbisch land. De wijziging van het Statuut geeft daar staatsrechtelijk vorm aan. Nederland, Aruba, Curaçao en Sint-Maarten vormen samen als landen het Koninkrijk der Nederlanden. Bonaire, Sint-Eustatius en Saba krijgen een bijzondere positie binnen het land Nederland.

Na Aruba was Sint-Maarten de trekker van dat proces: op 23 juni was het immers al tien jaar geleden dat de bevolking van Sint-Maarten koos voor de status van land. Het heeft dus weer vrij lang geduurd, maar de laatste jaren, zeker nadat staatssecretaris Bijleveld de regie kreeg over het proces, kwam er schot in en werden de problemen - ik zeg dat nog maar eens -- met tact, zorgvuldigheid en inventiviteit aangepakt. Het resultaat is dat 10-10-10 binnen bereik is. Dat moet kunnen lukken! Het lijkt dat de voornaamste overblijvende knelpunten zijn dat de nieuwe landen op tijd een staatsregeling moeten vaststellen en dat ook voor Sint-Maarten nog tijdig verkiezingen worden gepland voor het nieuwe parlement. En het zou mooi zijn als dat allemaal wat eendrachtig zou kunnen gebeuren. Niet dat dit onze verantwoordelijkheid is, maar toch!

Voor een ingewikkeld en op allerlei terreinen diep ingrijpend proces van verandering is het dus achteraf gezien nog prijzenswaardig snel gegaan. En die lof gaat naar ieder die zich daarvoor heeft ingespannen: bestuurders, politici, ambtenaren in de West en ook hier op de ministeries, vooral die van BZK en Justitie met de staatssecretaris en de minister hier aanwezig. Er ligt in dit eerste blok een pakket rijks wetten voor het hele Koninkrijk en daarnaast in het tweede blok ook nog de rijks wetten met betrekking tot het Openbaar Ministerie, de politie en de Raad voor de rechtshandhaving die niet van toepassing zijn op Aruba, maar waarvan ik, met de heer Engels, hoop dat Aruba zich daarbij zal kunnen aansluiten. Dat kan de samenhang in het Koninkrijk ten goede komen. In navolging van de heer Engels vraag ik de regering om in te gaan op de vraag wat de mogelijkheden op dit moment lijken te zijn.

Zijn alle problemen uit de wereld? Nee, dat is in de loop van deze ochtend ook al wel gebleken. Ik zeg nadrukkelijk dat het niet makkelijk is om vanuit de positie van eilandgebied de slag te maken naar het functioneren als volwaardig land met alle vereisten die daarbij horen en die nog aangescherpt werden doordat Nederland tegelijk ook een kwaliteitsverbetering wilde op het gebied van financiën en criminaliteitsbestrijding. Dat gold en geldt nog steeds zeker voor Sint-Maarten, dat zijn overheidsapparaat zowat van de grond af moet opbouwen en het dus moeilijker heeft dan Curaçao, dat immers al sinds koloniale tijden een volwaardig overheidsapparaat in huis heeft. Voor beide nieuwe landen geldt nu dat via de consensus-AMvRB wordt vastgelegd op welke wijze en in welk tempo verder voorzien wordt in wat nu nog tekortschiet. Ik vind dat een goede oplossing. Dat doet niet tekort aan het volwaardig functioneren als land van Curaçao en Sint-Maarten, maar waarborgt dat er gezamenlijk gewerkt wordt aan de verdere opbouw en uitbouw, waar dat nodig is. Dat moet niet te lang nodig zijn, want het betekent dat je gezamenlijk verantwoordelijkheid neemt voor wat de landen in feite zelf moeten doen en ook willen doen. Als het te lang duurt, dan werkt de autonomie niet goed. Dat mag niet de bedoeling zijn. De oorspronkelijke gedachte van plannen van aanpak voor twee jaar en daarna intrekking van de AMvRB moet nagestreefd worden. Als dat niet lukt, dan moet het maar langer. Dat de intrekking van de AMvRB bij Koninklijk Besluit eerst voorgelegd moet worden aan de volksvertegenwoordiging van het land Nederland geeft een suggestie van controle die niet iedereen prettig aandoet. Ook ik krijg daar niet gemakkelijk het gevoel bij dat dat goed bedoeld zal wezen. Hoe staat de regering daartegenover?

Deze laatste constatering leidt als vanzelf naar wat telkens een probleem is geweest en wat waarschijnlijk ook een probleem zal blijven. In een koninkrijk met een grote en enkele veel kleinere partners is het niet gemakkelijk om een goede balans te vinden tussen de autonomie van de delen en de hegemonie van de grootste partner. Als die grootste partner bovendien altijd al de neiging had om overal met opgeheven vinger andere

terecht te wijzen, zo lang al dat het welhaast genetisch bepaald moet wezen, dan wordt van de andere partners wel eens wat lankmoedigheid vereist om de verhoudingen goed te kunnen houden. Ik heb daar op 11 mei bij de behandeling van de BES-wetgeving eveneens op gewezen, maar ik herhaal het nu graag omdat in de omgang met elkaar altijd een risico aanwezig blijft voor het Koninkrijk. Dat kunnen wij vanochtend ook constateren.

In het laatste nummer van het VNG Magazine zegt gezaghebber Chris Johnson van Saba: "Wij hebben altijd heel goede gesprekken gehad met staatssecretaris Bijleveld en minister Donner. Vervolgens krijg je te maken met ambtenaren. Die hebben een andere attitude. Zij kijken naar de letter van een overeenkomst, niet naar de geest. De afspraken zijn gemaakt met als uitgangspunt hoe Nederland de eilanden kan helpen. Ambtenaren leggen ze anders uit: hoe kan Nederland de eilanden controleren? Het is lastig om daarmee om te gaan." Ik vrees dat dat niet alleen geldt voor sommige Nederlandse ambtenaren maar ook voor sommige Nederlandse politici. Het geldt evenmin alleen voor de verhouding van Nederland met de BES-eilanden, maar ook voor de verhouding met de landen.

Wij hebben intussen een voorstel ontvangen voor een grondwetswijziging die de incorporatie van de BES-eilanden in het land Nederland moet vastleggen. Toch zijn we er waarschijnlijk nog niet met de voorliggende statuutwijziging en de dus in het kielzog daarvan te verwachten grondwetswijziging. Want van heel veel kanten wordt gezegd dat het Statuut verouderd is en dat het dus gemoderniseerd moet worden. Als dat moet, dan kan dat eigenlijk pas met succes wanneer in onderlinge discussie een gezamenlijk gedragen idee over de waarde en de gemeenschappelijke waarden van het Koninkrijk tot stand komt en daarmee ook bijvoorbeeld een gezamenlijk gedragen interpretatie van artikel 43, de waarborgfunctie, dat het Koninkrijk verantwoordelijk maakt voor het hart van het gezamenlijke belang. Maar ook als die discussie gevoerd is, zal er van de grootste partner altijd terughoudendheid vereist worden en wellicht van de andere partners wat inschikkelijkheid als er tot gezamenlijk ingrijpen geconcludeerd moet worden. Dit blijft altijd delicaat. Zinnvolle toepassing hangt minder af van formele regels en meer van goede verhoudingen. Uiteindelijk is artikel 38 (met elkaar dingen regelen) veel belangrijker dan artikel 43 (ingrijpen door het Koninkrijk). Juist hierbij zal ook de voortdurend oplevende discussie over het zogenaamde democratisch deficit in het Koninkrijk een rol moeten spelen. Daar heeft de heer Croes ook uitdrukkelijk op gewezen. Daar kan niet zomaar aan voorbij gegaan worden. Het Koninkrijk moet door iedereen ervaren kunnen worden als gezamenlijk, als van ons allemaal. Ik kan mij met betrekking tot een nieuwe tekst voor het Statuut nog niet heel veel concreets voorstellen op dit moment. De staatssecretaris is daar wel al een poos lang heel druk mee bezig. Kan zij zeggen hoe het

daarmee staat en hoe zij de verdere ontwikkeling daarvan ziet?

Ik ben blij dat wij zover zijn dat wij straks de statuutwijziging kunnen goedkeuren die Curaçao en Sint-Maarten autonomie geeft en van Bonaire, Sint-Eustatius en Saba toch ook zo veel mogelijk autonome onderdelen van het land Nederland wil maken. Het is mijn stellige overtuiging dat dit door iedereen gewenst wordt, ook al blijft er voor velen nog wel meer te wensen over en blijven er politieke tegenstellingen over hoe de realisatie nu precies plaatsvindt. Ook na deze statuutwijzigingen blijft voor alle eilanden gelden dat hun zelfbeschikkingsrecht onaangetast en onvervreemdbaar blijft. Voor dit moment en de voorzienbare toekomst leidt die zelfbeschikking er echter toe dat wij met elkaar het Koninkrijk der Nederlanden eerst verbouwen en dan, hoop ik, verder opbouwen. Wij dragen allemaal het paspoort van dat Koninkrijk der Nederlanden: Curaçaoënaars, Arubanen, Sint-Maartenaren, drie soorten BES-Nederlanders, Limburgers, Friezen, Zeeuwen, Hollanders, en nog veel meer, inclusief al diegenen die door eigen keuze daartoe gerekend mogen worden. Het is een gezamenlijk paspoort van al die verschillende volken en volksgroepen die, hoop ik, niet alleen pragmatisch kiezen voor dit paspoort, maar ook bereid zijn zich Nederlander te noemen. Het paspoort moet die boodschap uitdragen. Ik neem aan dat de bewindslieden dat met mij eens zijn.

De beraadslaging wordt geschorst.

* B

!Staatkundige vernieuwing!

Aan de orde is de behandeling van:

- het wetsvoorstel Regeling van de inrichting, de organisatie en het beheer van de openbare ministeries van Curaçao, van Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba en de samenwerking daartussen (Rijkswet openbare ministeries van Curaçao, van Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba) (32018, R1885);

- het wetsvoorstel Regeling van de inrichting, de organisatie, het gezag en het beheer van de politie van Curaçao, van Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba en de onderlinge samenwerking tussen de politie van Curaçao, van Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Rijkswet politie van Curaçao, van Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba) (32019, R1886);

- het wetsvoorstel Regeling van de instelling, taken en bevoegdheden van de Raad voor de rechtshandhaving van Curaçao, van Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Rijkswet Raad voor de rechtshandhaving) (32020, R1887);

- het wetsvoorstel Regels voor het financieel toezicht op de landen Curaçao en Sint Maarten (Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten) (32026, R1888);

- het wetsvoorstel Vaststelling van een zeegrens tussen Curaçao en Bonaire, en tussen Sint Maarten en Saba (32041, R1890).

De beraadslaging wordt geopend.

*N

Mevrouw Van Bijsterveld (CDA): Voorzitter. Aan de orde zijn nu de uiteenlopende wetsvoorstellen die betrekking hebben op de twee nieuw te vormen landen en de drie BES-eilanden. Om maar met de deur in huis te vallen: de betreffende wetsvoorstellen zijn naar ons oordeel deugdelijk en ze hebben de steun van de CDA-fractie. In de schriftelijke behandeling heeft de CDA-fractie de nodige specifieke onderwerpen aan de orde gesteld en nu beperken wij ons tot een paar hoofdzaken. Wij concentreren ons daarbij op de voorstellen die betrekking hebben op de rechtspleging. Wij hebben met bijzondere belangstelling kennisgenomen van de belangstelling aan de kant van Aruba om zich eventueel bij deze wetgeving aan te sluiten en van de besprekingen die in dat kader plaatsvinden. Wij hopen dat deze besprekingen vruchtbaar zullen blijken te zijn.

Een van de uitdagingen bij het ontwerpen van de voorstellen van de voorliggende consensusrijkswet op het gebied van rechtspleging is zonder twijfel het vinden van de echt passende institutionele structuur. Een structuur die aan de ene kant aansluit bij wat gangbaar is op de betreffende gebieden en aan de andere kant rekening houdt met de bijzondere omstandigheden van de gebieden waarvoor die wetgeving moet gelden. Daar komt de uiteenlopende staatkundige positie nog eens bij. Het is in onze ogen daarom goed dat wordt voorzien in een evaluatie op de termijn van vijf jaar. Onze vragen spitsen zich dan ook toe op die evaluatie.

De CDA-fractie leest in de wetsontwerpen aan de ene kant een bewuste poging om extra compensatie te bieden voor factoren die vanwege de kleinschaligheid juist nadelig kunnen zijn voor het goed functioneren van de betreffende instellingen. Aan de andere kant ziet zij een bewuste poging om de lokale inbedding te bevorderen en sterker te maken. Het gaat dan om het creëren van onverenigbaarheden van functies, of juist niet, het stellen van opleidingseisen, of juist niet, de caribisering of juist de inzet van Nederlandse functionarissen. Of daarin een goede balans is gevonden of zal worden gevonden, valt nu nog moeilijk te zeggen. Dit lijkt de CDA-fractie bij uitstek een zaak die in de evaluatie aan de orde zou moeten komen. Is de regering van plan deze zaken mee te nemen in de evaluatie?

Een ander punt is de soms complexe organisatie die rekening moet houden met zowel de straks verkregen landstatus van Curaçao en Sint-Maarten als de status van openbaar lichaam van de BES-eilanden. De voorstellen volgen immers de staatkundige structuur. Zoals wij hebben aangeroerd in de eerdere behandeling liggen daar ook aansturingsmoeilijkheden en operationele

moeilijkheden op de loer. Worden die zaken ook meegenomen in de evaluatie?

De CDA-fractie staat achter de instelling van de Raad voor de rechtshandhaving. Tijdens de eerdere behandeling heeft de regering naar aanleiding van vragen van onze zijde bevestigd dat deze raad ook de institutionele kanten van de diensten in zijn werk kan betrekken, uiteraard waar dit aan de orde is en past binnen de criteria die de raad zelf moet hanteren. Wij vinden dat een belangrijke constatering. Wij spreken de hoop uit dat de in te stellen raad dat waar dat aan de orde is, ook zal doen. Wij wachten met belangstelling de reactie van de regering op onze twee vragen af.

*N

Mevrouw Jesus-Leito: Mijnheer de voorzitter. Over de Rijkswetten die in dit blok aan de orde zijn, kan ik kort zijn. Deze bieden voldoende basis voor het ontstaan van goede organisaties. De organisaties zullen met de vereiste bevoegdheden en het vereiste instrumentarium voor een gezonde bedrijfsvoering zijn uitgerust. Ook zijn kaders voor de samenwerking tussen organisaties van deze landen adequaat verankerd, zodat een goede basis is gelegd voor de samenwerking tussen de landen. Dit geldt zowel voor de organisatie van het Openbaar Ministerie als voor de politieorganisatie. Van de Raad voor de rechtshandhaving verwachten wij dat deze zal kunnen bijdragen aan de duurzame en kwaliteitsgerichte ontwikkeling van de rechtshandavingsketen en dat deze een goede invloed zal hebben op de voorgenomen samenwerking tussen de landen.

Curaçao heeft vanaf het begin zijn medewerking verleend aan de totstandkoming van regelgeving inzake financieel toezicht. Onze opstelling was zeker niet alleen gebaseerd op het perspectief van schuldsanering, maar ook geïnspireerd door het besef dat het financieel beheer op een hoger plan moest komen te staan. Tot nu toe kan de uitvoering van de AMvRB Financieel toezicht als geslaagd worden beschouwd. Het College financieel toezicht heeft niet alleen de begrotingen voor 2009 en 2010 kunnen goedkeuren, maar heeft ook steeds positief geoordeeld over de uitvoering van de begroting 2009. Hierbij is meer sprake geweest van een samenwerkingsrelatie dan van een sec een toezichtsrelatie. De schuldsanering, die voor Curaçao in april 2009 is aangevangen, heeft substantieel bijgedragen aan het bereiken van het begrotingsevenwicht. Wij hebben ons ook op het meerjarige perspectief gericht. Wij zien dan ook de werking van deze wetten met heel veel positivisme tegemoet.

De voorzitter: Dank u zeer. Dit was buitengewoon voorbeeldig.

Het woord is aan de heer Van Kappen.

**

*N

De heer Van Kappen (VVD): Voorzitter. Ik kan kort zijn over de wetsvoorstellen in dit blok. Na al het goede werk dat in de loop van het wetgevingsproces is verricht en de grote hoeveelheid vragen die gesteld en beantwoord zijn heeft de VVD-fractie geen verdere vragen over deze wetsvoorstellen. Ik schenk mijn spreektijd aan anderen. Uiteraard, voorzitter, maakt u uit wie dit geschenk zal ontvangen.

De voorzitter: Ik vermoed dat dit geschenk aan het einde van het debat van vandaag aan iedereen ten goede komt.

Ik constateer dat de heer Marlin niet het woord zal voeren bij de behandeling van het tweede blok. Dat geldt ook voor mevrouw Linthorst, want zij heeft in haar inbreng over blok 1 al de punten van blok 2 betrokken.

Het woord is aan mevrouw Ten Horn.

* *

* N

Mevrouw Ten Horn (SP): Voorzitter. Mijn woonplaats kent al lang een grote Antilliaanse gemeenschap en de Groningse medische faculteit een officiële samenwerkingsrelatie met de gezondheidszorg op Curaçao. Daardoor voel ik al vanaf mijn studententijd een nauwe band met de mensen van het Caraïbische deel van het Koninkrijk. Ik ervaar het dan ook als een voorrecht om betrokken te mogen zijn bij de behandeling van de wetten voor zulke grote veranderingen voor vijf Nederlandse Antilliaanse eilanden. Op 11 mei behandelden we in deze Kamer het zogenoemde BES-pakket, waarmee Bonaire, Sint-Eustatius en Saba openbare lichamen van Nederland worden. Vandaag behandelen we de reeks Rijkswetten met betrekking tot de oprichting van de nieuwe landen Curaçao en Sint-Maarten en voor dit alles wijzigingen in het Statuut.

De Tweede Kamerleden Remkes van de VVD en Van Gent van GroenLinks, stadsgenoten van mij, wilden geen feestje verstoren, maar constateerden met de nuchtere kijk van de noorderling dat een aantal zaken nog verre van klaar is, dat sommige dingen echt anders moeten en dat andere zaken verbetering behoeven. Remkes vond zelfs dat er in het debat veel aan de oppervlakte bleef. Hij zei: "Collega Van Raak deed zojuist een terechte poging om een aantal zaken dat wel in dit debat thuishoort, aan de oppervlakte te brengen. Wij moeten elkaar immers als volwassen partners ook in analytische zin aan kunnen spreken op wat er in de afgelopen jaren fout ging en waarom." Ik heb grote bewondering voor het werk en de inzet van velen in dit gehele herstructureringsproces, niet op de laatste plaats voor de staatssecretaris en de ambtenaren die de laatste jaren in zowel het Caraïbische als Europese deel van het Koninkrijk niet aflatend hieraan werkten. Niettemin zal ik vandaag nog enige vragen stellen -- en dat zullen geen korte vragen zijn -- over de verschillende wetten die in dit tweede blok aan de orde komen. Bovendien zal ik zeker kritisch

zijn over het wetsvoorstel inzake Rijkswet financieel toezicht.

Ik ga allereerst in op de Rijkswet Openbaar Ministeries van Curaçao, Sint-Maarten en Bonaire, Sint-Eustatius en Saba. De SP herhaalt graag dat zij vindt dat dit voorstel van rijkswet uiteindelijk een bijzonder helder product is geworden. Na alle discussie en de gevoeligheden die naar aanleiding van dit onderwerp zijn gewisseld, kan onzes inziens elk betrokken land aan gene of deze zijde van de oceaan de toekomst wat betreft de organisatie van de criminaliteitsbestrijding met vertrouwen tegemoet zien. Ik leg hier de nadruk op het woord "organisatie" want of het gaat lukken om de grensoverschrijdende criminaliteit daadwerkelijk te beteugelen, blijft een grote vraag. Wij hebben ook nog een vraag over de nota naar aanleiding van het verslag. Op pagina 6 wordt gesproken over "uitgezonden leden van de rechterlijke macht". Wij zijn er naar aanleiding van het wetsvoorstel inzake Gemeenschappelijk Hof opmerkzaam op gemaakt dat leden van de Nederlandse rechterlijke macht niet uitgezonden worden, maar moeten solliciteren om lid te mogen worden van het Gemeenschappelijk Hof. Zien wij het goed dat van uitzending alleen sprake kan zijn met betrekking tot de BES-eilanden? Iemand uit Nederland die als officier van justitie op Curaçao of Sint-Maarten wil werken, moet daar toch gewoon solliciteren en bij landsverordening worden benoemd? Naar ons idee kan een Nederlandse officier van justitie alleen naar de BES-eilanden worden overgeplaatst.

Onze in het voorlopig verslag gestelde vragen zijn bevredigend beantwoord op één uitzondering na. De SP had namelijk graag gezien dat wettelijk werd verankerd dat één advocaat-generaal gestationeerd is op Sint-Maarten. De minister antwoordt dat de inrichting van het parket welbewust is opengelaten. Hierop ontvang ik dus nog graag een korte toelichting.

Ik ga nu in op de politie. Er is nog veel werk aan de winkel voordat de politiekorpsen op de Antillen aan de maat zijn. De toetsingscommissie adviseerde om onder het regime van de AMvRB plannen van aanpak te maken ten behoeve van de inrichtingsplannen voor de politiekorpsen van Curaçao en van Sint-Maarten. Het plan van aanpak zou vorige week tijdens de politieke stuurgroep worden vastgelegd. Dit moet waarborgen dat het Korps Politie Sint-Maarten samen met het RST kan voorzien in de uitvoering van alle voorkomende politietaken. Is dit vorige week daadwerkelijk rondgekomen? Het pakket van 120 pagina's dat wij gisteravond ontvingen, was te dik om dit te checken. Zijn bovendien de criteria waaraan de politiekorpsen over vier jaar moeten voldoen inmiddels in overleg tussen de betrokken landen uitgewerkt en overeengekomen?

De SP is zich bewust van de gigantische taak waar met name de grensoverschrijdende criminaliteit de eilanden voor stelt. Daarnaast is het niet eenvoudig om alle vacatures op de eilanden vervuld te krijgen. Voor de BES-eilanden is ook nog de afstand tussen de eilanden en de tijd die gemoeid is met de oversteek een probleemfactor. Desalniettemin denken wij dat met de huidige

wettelijke regeling en niet in de laatste plaats met het voortbestaan van het RST voorwaarden geschapen zijn om de problemen gezamenlijk het hoofd te kunnen bieden.

Mijn volgende onderwerp is de Raad voor de rechtshandhaving. In de nota naar aanleiding van het verslag wordt vermeld dat het toetsingskader dat de raad gaat gebruiken nog ontwikkeld moet worden. Dit zal daarom in de beginfase een van de belangrijkste taken van de raad zijn. Kunnen de bewindslieden aangeven of afgesproken is wanneer de betrokken landen dit kader uiterlijk geaccordeerd moet hebben? Wij nemen aan dat dit toch voor 2011 het geval zal zijn, gelet op de noodzaak van dit toetsingskader in het werk van de raad.

De Algemene Rekenkamer wees erop dat er met haar geen overleg heeft plaatsgevonden conform artikel 96 van de Comptabiliteitswet 2001. Heeft de minister inmiddels overleg gehad over onder meer de controlerechten die de Algemene Rekenkamer bij de Raad voor de rechtshandhaving krijgt?

Ik ga in op het financieel toezicht. De bewindslieden zijn nogal optimistisch over de meerjarenramingen voor de nieuwe landen Curaçao en Sint-Maarten. Die zouden laten zien dat deze landen zeer wel in staat moeten worden geacht om de kosten van landenstatus zelf te dragen. Het ziet ernaar uit dat de rentelasten van schulden van de collectieve sector binnen de nu geldende rentelastnorm liggen. In The Daily Herald van 18 juni lazen wij daarover toch heel andere dingen. De oppositie van Curaçao, die eind volgende maand bij de verkiezingen misschien wel een meerderheid krijgt -- je weet maar nooit -- vindt dat het op Sint-Maarten zodanig aan budgettaire discipline ontbreekt, dat zij daarom niets ziet in een gezamenlijke centrale bank voor Curaçao en Sint-Maarten. De begroting voor 2010 voor Sint-Maarten kwam zeer moeizaam tot stand en verkreeg pas op het allerlaatste nippertje instemming van het College financieel toezicht. Naar wij begrijpen, zullen de nieuwe landen vooralsnog het huidige fiscale stelsel van de Nederlandse Antillen voortzetten, al is het streven om te zijner tijd een modernisering van het fiscale stelsel door te voeren. De bewindslieden geven daarbij aan dat dan het nieuwe stelsel in ieder geval voldoende middelen op zal moeten brengen om de overheidsuitgaven te dekken. Deze mening delen wij volledig.

Mijn fractie heeft echter grote twijfels over de gevolgen als dat niet gaat lukken. Zolang wij niet deze onderbouw van komende begrotingen kennen, ook al is er dan sprake van fiscale autonomie, is niet te beoordelen of het College financieel toezicht met dit wetsvoorstel voldoende en het juiste instrumentarium heeft om haar werk te doen. Het maakt nogal een verschil of je een zaag nodig hebt om iets door te zagen of dat je spijkers met koppen moet slaan om een begroting van Sint-Maarten te toetsen en kloppend te krijgen. Dit probleem is voor mijn fractie des te prangender omdat de bewindslieden geen antwoord hebben gegeven op de door ons gestelde vraag of artikel 43

van het Statuut Nederland kan verplichten -- ik zeg uitdrukkelijk: verplichten -- om financiële penarie van de landen of van een van de landen op te lossen. Is er hierbij nog verschil tussen een situatie waarin nog wel sprake is van een College financieel toezicht en een situatie waarin dat toezicht is afgebouwd? Gelet op de recente situatie van Griekenland binnen de EU, de algehele instabiele financiële situatie in de wereld en zeker gelet op grote schuldsanering voor de Nederlandse Antillen bij deze herstructurering, kunnen wij niet zonder een afdoend antwoord. Wij merkten in het verslag niet voor niets op dat, als Nederland op grond van artikel 43 kan worden verplicht om de financiële penarie van een ander land in het Koninkrijk mede op te lossen of op te lossen, het verstandiger ware om deze Wet financieel toezicht voort te laten bestaan. Dat is ook door de fracties van het CDA en de PvdA aan de overkant bepleit. Of het ware verstandiger om soortgelijke afspraken te maken zoals deze recentelijk in de EU hierover zijn gemaakt. Graag hoor ik hierop een reactie van de bewindslieden.

Wij vragende regering verder of zij ter uitvoering van de motie -Van Bochove/Leerdam voornemens is om de voordracht voor het KB zoals bedoeld in artikel 35 van deze wet, tevens bij deze Kamer voor te hangen.

De laatste wet in dit blok van vijf gaat over de zeegrens. Wij draaien het een keertje om: door de herstructurering zal Nederland een van de vier landen in het Caraïbische deel van dit Koninkrijk worden. Nu wordt gesproken over de BES, voorzitter.

De voorzitter: Ik kijk u vooral aan omdat u aan een afronding toe bent.

* *

Mevrouw Ten Horn (SP): Ja, voorzitter.

Wij vroegen hoe gehandeld wordt bij eventuele geschillen als er grensoverschrijdende reservoirs van olie of andere bodemrijkdommen zijn waarbij Nederland dan een van de belanghebbenden is. Ik weet niet of er winbare olie is. Ik weet wel dat de Antilliaanse overheid op dit moment een Amerikaans onderzoek sponsort met \$180.000 en dat zal maar niet zo zijn. Wij vragen ons af of het nieuwe artikel 38a van het Statuut, bedoeld voor geschillen tussen de landen onderling, het meest aangewezen artikel is als er echt een geschil zal zijn over een grote oliebron, mocht een dergelijk grote exploitatie ontstaan.

Wij zien met belangstelling de beantwoording van onze vragen tegemoet, ook in dit blok. Dit geldt in het bijzonder voor de antwoorden op de vragen over de Wet financieel toezicht. Op dat vlak zal de regering ons toch echt moeten overtuigen, wil de SP haar mening over deze wet veranderen.

*N

Mevrouw Lagerwerf-Vergunst (ChristenUnie): Voorzitter. U weet het natuurlijk allang, maar ook nu spreek ik namens de SGP.

Onze schriftelijke vragen over deze wetsvoorstellen zijn in de nota naar aanleiding van het verslag grotendeels naar tevredenheid beantwoord. Daarvoor opnieuw dank. Wij besteden vandaag slechts aandacht aan de volgende twee punten.

Eerst vragen wij opnieuw aandacht voor de positie van Aruba. Aruba is, anders dan bij de wetsvoorstellen in het eerste blok dat wij vandaag behandelen, geen partij bij deze wetsvoorstellen. Wij vinden het echter zeer wenselijk om Aruba bij de rijkswetten over de politie en het Openbaar Ministerie te betrekken, gelet op de in koninkrijksverband vereiste harmonisatie in het opsporingsbeleid, de samenwerkingsafspraken en de naleving hiervan. Wij zijn erover verheugd dat de staatssecretaris blijkens de beantwoording op onze schriftelijke vragen dit belang onderschrijft. Zij heeft gememoreerd aan hetgeen samen met de minister-president van Aruba -- ik ben daarom blij dat de minister-president van Aruba ook bij dit blok van de wetsvoorstellen in de zaal is -- in een gezamenlijke agenda is verklaard. Dat is namelijk dat het in het belang van een goede samenwerking binnen het Koninkrijk wenselijk is dat Aruba zo veel mogelijk aansluiting heeft bij de consensusrijkswetten die tot stand komen in het kader van het staatkundig proces van de Nederlandse Antillen. Zij stellen vervolgens dat deze aansluiting het best kan worden bereikt na de transitiedatum via een consensusrijkswet tot wijziging van de consensusrijkswetten en dat Aruba momenteel de wenselijkheid van aansluiting bij diverse rijkswetten onderzoekt. Kan de staatssecretaris inmiddels iets over de stand van dat onderzoek zeggen? Is zij bereid om deze Kamer te informeren over de voortgang en het resultaat van dit onderzoek? Wanneer de uitkomst van het onderzoek onverhoopt is dat Aruba geen partij bij de rijkswetten over politie en OM wordt, op welke wijze zal dan de gewenste en noodzakelijke harmonisatie in opsporingsbeleid, samenwerkingsafspraken en de naleving hiervan worden gewaarborgd? De staatssecretaris heeft gesteld dat betrokkenheid van Aruba bij het vaststellen van de criteria, waaraan de politiekorpsen als gevolg van het amendement-Remkes over vier jaar moeten voldoen, niet aan de orde is gelet op het feit dat de Rijkswet politie immers niet voor Aruba geldt. Onze fracties vinden dit een formele opstelling. Wij verzoeken de staatssecretaris haar standpunt in dezen te herzien. Graag hoor ik een reactie.

Ons tweede punt van aandacht betreft de zorg die de Raad van State heeft uitgesproken over de samenhang in het politiekorps voor de drie openbare lichamen Bonaire, Saba en Statia, gelet op de geografische afstand tussen deze eilanden. Wij delen deze zorg. Het antwoord van de staatssecretaris op onze schriftelijke vragen hierover heeft deze zorg niet weggenomen. Het gegeven dat de staatkundige structuur leidend is voor de organisatie van de politie betekent naar onze opvatting slechts dat dit een keuze is geweest die wat ons betreft door een betere keuze

vervallen had moeten worden. De toekomst zal leren of wij op dit punt te pessimistisch zijn.

*N

De heer Laurier (GroenLinks): Voorzitter. Te uwer geruststelling. Er staat tien minutenlijst op de spreeklijst aangegeven, maar ik zal aanzienlijk minder tijd nodig hebben voor dit blok.

De voorzitter: U stelt niet alleen mij, maar ook de anderen gerust.

**

De heer Laurier (GroenLinks): Dat doe ik dan via u.

Ik heb waardering voor deze wetsvoorstellen. Namens GroenLinks heb ik nog een enkele vraag. De eerste heeft betrekking op de rijkswet die de Openbare Ministeries regelt. Er komen drie Openbare Ministeries, aangestuurd door één procureur-generaal. Er zijn drie ministers van Justitie die de procureur-generaal aanwijzingen kunnen geven. Dat kan heel vaak goed gaan. Juist op het punt van grensoverschrijdende criminaliteit zou er sprake kunnen zijn van verschillen van inzicht. Dan moet het aan de verschillende ministers van Justitie gezamenlijk worden voorgelegd. Dat lijkt mijn fractie een vertragende factor. Ik vraag dan ook of het niet logisch is om de minister van Justitie van het Koninkrijk een duidelijke, coördinerende rol te geven.

De tweede vraag heeft betrekking op de politie. Daarover is een aantal voorstellen gedaan. Op een aantal punten komt er een plan van aanpak. Wij hebben de motie-Remkes gehad. Een ander punt is de formatie van de politiekorpsen, vastgesteld op Curaçao op 847 fte, op Sint-Maarten op 380 fte en op de BES op 164 fte. Dat zijn aanzienlijke aantallen. Een organisatie kan goed geregeld zijn, maar alles staat of valt ermee dat er daadwerkelijk voldoende mensen zijn. De vraag is of deze formatieplaatsen daadwerkelijk met kwalitatief goed personeel gevuld kunnen worden.

*N

De heer Engels (D66): Voorzitter. Met betrekking tot de rijkswet over Openbare Ministeries heeft mijn fractie opnieuw gekeken naar een adequate structuur en een adequaat niveau van rechtshandhaving en rechtspleging in de nieuwe landen en op de drie BES-landen. Veel zal afhangen van bijvoorbeeld de evenwichtigheid waarmee de "caribisering" van de rechterlijke macht vorm zal krijgen én van het gebruik van onderlinge inzetbaarheid in de landen. Daarnaast is van belang de wijze waarop de inspectie door de Raad voor de rechtshandhaving met betrekking tot kwaliteit en effectiviteit van zowel de taakuitoefening als beheer van het Openbaar Ministerie en de politie zal worden uitgevoerd. In dat licht meent mijn fractie dat met de keuze van een gemeenschappelijke procureur-generaal een goed evenwicht is bereikt tussen de eenheid van de justitiële organisatie en de lokale inbedding.

Naar aanleiding van onze schriftelijke vragen naar de effecten van de geschrapte aanwijzingsbevoegdheid van de minister van Justitie in relatie tot de rechtmatigheid en integriteit van bestuur hebben wij goed begrepen dat in dat verband bevoegdheden zijn toegekend aan het Gemeenschappelijk Hof van Justitie en de procureur-generaal. Ik vraag de regering in hoeverre op basis van de waarborgfunctie inmenging vanuit het Koninkrijk feitelijk nog denkbaar is via toepassing van de artikel 43, lid 2, en artikel 51 van het Statuut. De D66-fractie zou er graag van uit willen gaan dat de verzekering van mensenrechten, rechtszekerheid en deugdelijk bestuur niet langs die weg zou behoeven worden bereikt.

Wat betreft de rijkswet politie heeft mijn fractie kennis genomen van het antwoord van de regering op onze vragen naar de budgettaire bevoegdheden in relatie tot de gemeenschappelijke voorziening politie. Wij begrijpen dat er geen bijzondere of statutaire bevoegdheden zijn voor de situatie dat er binnen de landen bij de bewindspersonen of de begrotingsautoriteit verschillende opvattingen leven over de financiering van de gewenste omvang van deze voorziening. Dat betekent – als wij het goed zien – dat dit verschil, gezien artikel 36 van het Statuut, door de landen zelf gezamenlijk moet worden opgelost. Graag vraag ik de regering in hoeverre daarmee te hoge risico's worden gelopen voor de handhaving van het vereiste niveau van criminaliteitsbestrijding en in hoeverre hier bemoeienis van het Koninkrijk in beeld kan komen.

Uit een oogpunt van checks-and-balances blijven wij aarzelen over de figuur dat de bestuurlijke verantwoordelijkheden voor de handhaving van de openbare orde en de strafrechtelijke handhaving op Curaçao en Sint-Maarten zijn geconcentreerd bij de betrokken ministers van Justitie. Deze landen behartigen op grond van artikel 41 van het Statuut in beginsel zelfstandig hun aangelegenheden. Nu is, gele t op artikel 1 van het Statuut, het waarborgen van grondrechten, rechtszekerheid en deugdelijk bestuur ook een zorgplicht voor het Koninkrijk. Ingrijpen van de koninkrijksregering is echter een uiterste middel en het is de vraag of daarmee de risico's van machtsconcentratie bij de minister van Justitie voldoende zijn afgedekt. Graag vernemen wij ook op dit punt de opvatting van de regering.

*N

De heer Ten Hoeve (OSF): Voorzitter. Na alles wat er gezegd is over het eerste pakket wetten hoef ik over het tweede pakket niet meer zo lang te spreken.

Er zitten in dit pakket een aantal elementen die door de twee nieuwe landen of een daarvan of een deel van de bevolking daarvan liever anders geregeld waren. Ik noem de ene procureur-generaal, de nog lang voortgaande inschakeling van het Recherche Samenwerkingsteam, enigszins buiten deze wetgeving ook de gezamenlijke centrale bank van Curaçao en Sint-Maarten, en natuurlijk het

financieel toezicht waar blijkbaar 48% van de Curaçaose bevolking tegen is.

Het gaat bij deze wetgeving telkens om zaken waar lastige keuzes moeten worden gemaakt die volledig rekening moeten houden met de autonomie van de landen en de behoefte om dat in eigenstandige instituties zichtbaar te maken, wat mij zeer legitiem lijkt. Een land zonder eigen politiekorps is immers bijna niet denkbaar. Maar in die keuzes moet ook rekening worden gehouden met de kleinschaligheid van de drie of eigenlijk wel vijf nieuwe entiteiten, die bijna noodzaakt tot onderlinge bijstand en uitwisseling en die ook risico's meebrengt voor tekortschieten in functie - uitoefening en inteelt, zeker bij te veel alleen willen doen. Het blijft een proces van onderhandelen waarbij ieder zijn eigen prioriteiten inbrengt om tot die uiteindelijke keuzes te komen. Per saldo denk ik dat er een redelijk werkbaar geheel van regelingen op tafel ligt, in ieder geval een geheel waarmee we het maar moeten proberen. Misschien komen we wel tot de conclusie dat één procureur-generaal toch te weinig is. En misschien blijkt wel dat het politiekorps voor de drie BES-eilanden toch niet echt als eenheid kan functioneren. Misschien blijkt ook wel dat de ene centrale bank en de ene nieuwe munteenheid toch tot ruzie tussen Curaçao en Sint-Maarten leiden en dat beide uiteindelijk voor de dollarisatie kiezen die de functie van de centrale bank kan beperken. Misschien levert het op termijn voor iedereen wel meer op om dingen net iets anders te regelen, maar voorlopig moeten de drie landen met de getroffen regelingen uit de voeten kunnen.

Dat geldt ook, lijkt mij, voor het vooral op Curaçao meest omstreden deel van het wettenpakket, de rijkswet financieel toezicht. Natuurlijk is het een beperking van de eigen autonomie als een toezichthoudend orgaan in het leven wordt geroepen waarop vervolgens onder omstandigheden door de koninkrijksregering teruggегреpen kan worden om regelingen dwingend op te leggen. Waarschijnlijk zal het nooit zover komen, maar het kan wel. Een dergelijke regeling is onder normale omstandigheden niet zomaar verdedigbaar. Maar in ruil voor het overnemen van de schulden mogen, lijkt mij, eisen gesteld worden om verbeteringen af te dwingen. "Voor wat hoort wat" is dan de rechtsbasis voor de tijdelijke regeling. Het moet duidelijk zijn dat zoiets niet mag leiden tot het permanent onder curatele stellen van landen die met recht hun autonomie opeisen. Ook hier geldt dus, net zoals bij de regeling voor de plannen van aanpak, dat zo snel mogelijk tot een verantwoorde afbouw van het toezicht gekomen moet worden. Dat moet het streven van de nieuwe landen zijn. En als dat snel lukt, kan het Koninkrijk, en als deel daarvan ook Nederland, daar blij mee zijn.

De rijkswet financieel toezicht is specifiek bedoeld voor de nieuwe landen, maar de andere wetten inzake het openbaar ministerie, de politie en vooral de Raad voor de Rechtshandhaving, zouden in principe ook van toepassing kunnen zijn op Aruba. In het eerste blok heb ik dit ook al genoemd en ik hoop dat dit lukt. Ik ben erg benieuwd in

hoeverre dat dan nog aanpassingen met zich zal meebrengen. Net zoals in het land Nederland zo blijft er namelijk ook in het Koninkrijk uiteraard ruimte voor aanpassingen, noodzaak tot aanpassingen. Ook na de geweldige stap die we vandaag doen, gaat de ontwikkeling natuurlijk gewoon door. Gelukkig!

De beraadslaging wordt geschorst.

De voorzitter: De beraadslagingen over de rijkswetsvoorstellen uit blok 1 zullen om 13.45 uur worden hervat.

**

De vergadering wordt van 12.15 uur tot 13.15 uur geschorst.

De voorzitter: De ingekomen stukken staan op een lijst die in de zaal ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het einde van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan dat de Kamer zich met de voorstellen heeft verenigd.

**

(Deze lijst is, met de lijst van besluiten, opgenomen aan het eind van deze editie.)

De voorzitter: Aangezien voor het voornemen tot verlenging van verschillende verdragen, de verschillende verdragen, een protocol en voorgenomen opzeggingen van statuten, die ter stilzwijgende goedkeuring zijn voorgelegd, een voorgenomen wijziging van een besluit, een voorgenomen ontwerpbesluit, een tijdelijke regeling en de algemene maatregelen van bestuur die zijn voorgehangen, de termijn is verstreken, stel ik vast dat wat deze Kamer betreft, aan uitdrukkelijke goedkeuring van deze voornemens geen behoefte bestaat. Het betreft de voornemens die zijn gedrukt onder de nummers 24493 (R1557), letter W; 24493 (R1557), letter X; 31755, letter K; 31786, letter C, herdruk; 31957, letter D; 32285, letter A; 32298, letter A; 32342, letter A; 32346, letter A; 32346, letter B; 32349, letter A; 32348, letter A; 32350, letter A; 32353, letter A; 32354 (R1911), letter A en 32361, letter A.

Ik deel aan de Kamer mee dat het wetsvoorstel 32225 dat onder voorbehoud als hamerstuk op de agenda van de Kamer is vermeld van de agenda is afgevoerd.

**

*B

!Hamerstukken!

Aan de orde is de behandeling van:

- het wetsvoorstel Wijziging van de Scheepvaartverkeerswet in verband met het verlagen van het toegestane alcoholpromillage, alsmede wijziging van de Wet op de economische delicten, de Havenbeveiligingswet, de Wet bestrijding ongevallen Noordzee, de Wet capaciteitsbeheersing binnenvaartvloot, en de Wet van 26 april 2007, houdende wijziging van enkele

wetten op het terrein van de scheepvaart in verband met een wijziging in de benaming van de inspectiefunctie binnen het Ministerie van Verkeer en Waterstaat, op enkele technische punten (31870);

- het wetsvoorstel Wijziging van onder meer Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en de Wet documentatie vennootschappen in verband met het vervallen van de verklaring van geen bezwaar en het verbeteren en uitbreiden van de controle op rechtspersonen met het oog op de voorkoming en bestrijding van misbruik van rechtspersonen (31948)

Deze wetsvoorstellen worden zonder beraadslaging en zonder stemming aangenomen.

De voorzitter: Aan de orde zijn de stemmingen. Ik heet de minister van Justitie van harte welkom in de Eerste Kamer.

**

*B

!Stemmingen!

Aan de orde zijn de stemmingen over het wetsvoorstel Wijziging van de Wet kinderopvang, de Wet op het onderwijstoezicht, de Wet op het primair onderwijs en enkele andere wetten in verband met wijzigingen in het onderwijsachterstandenbeleid (31989), en over:

-de motie-Dupuis c.s. over nader wetenschappelijk onderzoek naar en brede overeenstemming over de juistheid van de toepassing van educatieve programma's bij 2-4 jarigen (31989, letter G);
- de motie-Dupuis c.s. over burgerinitiatieven waarbij ouders als vrijwilligers kinderdagverblijven runnen (31989, letter H).

(Zie vergadering van 29 juni 2010.)

De voorzitter: Er is een verzoek binnengekomen van de fractie van de VVD om eerst over de moties te stemmen en daarna over het wetsvoorstel. Ik stel om dit verzoek te honoreren.

**

Daartoe wordt besloten.

In stemming komt de motie-Dupuis c.s. (31989, letter G).

De voorzitter: Ik geef gelegenheid tot het afleggen van een stemverklaring vooraf.

**

*N

Mevrouw Goyert (CDA): Voorzitter. De CDA-fractie heeft zich nog eens ernstig beraden over dit onderwerp. Wij hebben hierover eerder met elkaar gesproken. Aangezien de geleerden het niet met elkaar eens zijn over de vraag wat werkelijk een goed programma is, en aangezien is toegezegd dat er een evaluatie zal plaatsvinden voor

orthopedagogische inbreng, zullen wij deze motie niet steunen. Wij vinden dat dit voldoende is beantwoord.

De voorzitter: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD en D66 voor deze motie hebben gestemd, en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

**

In stemming komt de motie -Dupuis c.s. (31989, letter H).

De voorzitter: Ik geef gelegenheid tot het afleggen van een stemverklaring vooraf.

**

*N

Mevrouw Goyert (CDA): Voorzitter. Herhaalde malen hebben wij ingebracht dat de doorzettingsmacht van de gemeenten die in deze wet is opgenomen, voor mijn fractie een bijzonder moeilijk punt is. Uiteindelijk heeft de minister er ons wel van overtuigd dat goed overleg tot het uiterste zal worden gebruikt. Heel duidelijk is echter naar voren gekomen dat gemeenten maatwerk moeten bieden als werkelijk sprake is van burgerinitiatief en van de inrichting van een peuterspeelzaal; van iets wat ouders zelf willen. Er zijn voorbeelden waarbij dit zo al veertig jaar goed loopt. Wij willen graag dat dit in deze wet wordt geregeld. Er is ook overeengekomen dat maatwerk wordt geleverd op het punt van de Friese taal. Wij willen graag dat dit ook zo wordt geregeld voor deze categorie. Daarom zal mijn fractie voor deze motie stemmen.

De voorzitter: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, het CDA, D66, de OSF, de PvdD, de SP, GroenLinks en de fractie-Yildirim voor deze motie hebben gestemd, en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is aangenomen.

**

In stemming komt het wetsvoorstel.

De voorzitter: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD en D66 tegen dit wetsvoorstel hebben gestemd, en de aanwezige leden van de overige fractie ervoor, zodat het is aangenomen.

**

*B

!Stemmingen!

Aan de orde zijn de stemmingen over het wetsvoorstel Wijziging van de Gemeentewet, het Wetboek van Strafvordering en het Wetboek van Strafrecht ter regeling van de bevoegdheid van de burgemeester en de bevoegdheid van de officier van justitie tot het treffen van maatregelen ter bestrijding van voetbalvandalisme, ernstige overlast of ernstig belastend gedrag jegens personen of

goederen (maatregelen bestrijding voetbalvandalisme en ernstige overlast) (31467), en over:

- de motie-Dölle c.s. over de toepassing van artikel 172b van de Gemeentewet (31467, letter H);
- de motie-Dölle c.s. over onderzoek naar de mogelijkheden om elementen uit de Engelse wetgeving te incorporeren in de Nederlandse wetgeving (31467, letter I).

(Zie vergadering van 29 juni 2010.)

De voorzitter: Ik geef gelegenheid tot het afleggen van stemverklaringen vooraf.

**

*N

De heer Kox (SP): Voorzitter. De fractie van de SP is voor een adequate en effectieve bestrijding van voetbalvandalisme en andere vormen van collectieve overlast, iets waar met smart op wordt gewacht in het land. Dat was het oorspronkelijke doel van het voorstel. Aan de andere kant heeft mijn fractie buitengewoon ernstige twijfels over verschillende aanpassingen die tijdens de behandeling in de Tweede Kamer in het oorspronkelijke wetsvoorstel zijn aangebracht, met name het amendement-Kuiken. Het wetsvoorstel is er door de behandeling niet beter op geworden en dat is een understatement. Dat valt te betreuren. Wij kunnen in dit geval echter niet de kool en de geit sparen. Daarom wil de SP-fractie het eerste, oorspronkelijke doel van het wetsvoorstel zwaarder laten wegen en zal zij met enige pijn in het hart voor dit wetsvoorstel stemmen.

*N

De heer Engels (D66): Voorzitter. Anders dan ik had aangekondigd, zal ik deze stemverklaring niet alleen afleggen namens D66, maar ook namens de OSF, de Partij voor de Dieren en in genuanceerde vorm voor GroenLinks. Wij hebben genoegzaam betoogd dat het wetsvoorstel enerzijds, namelijk voor overlastbestrijding, te ver gaat qua reikwijdte en maatregelen en anderzijds, namelijk voor de bestrijding van het voetbalgeweld, niet ver genoeg gaat. De opvattingen van de Raad van State en enkele gezaghebbende hoogleraren, van wie ik de namen niet zal noemen, hebben ons in dit oordeel gesterkt. In de eindafweging is voor onze fracties doorslaggevend geweest dat het voorstel in de loop van het proces volstrekt uit balans is geraakt en dat als gevolg daarvan de toepassing vergaande gevolgen kan hebben. Om die reden zullen wij dit voorstel niet aanvaarden. Ten aanzien van de moties die nog in stemming komen, meld ik alvast dat de genoemde fracties tegen zullen stemmen, met dien verstande dat de fractie van GroenLinks de motie op het stuk met letter H wel zal steunen.

*N

De heer Holdijk (SGP): Voorzitter. Zoals vorige week tijdens het debat is gebleken, vormde het

voorgestelde artikel 172b van de Gemeentewet voor onze fracties het grootste struikelblok om het voorstel te kunnen aanvaarden. De tijdens de behandeling ingediende moties-Dölle c.s., die door ons medeondertekend werden, en vooral de reactie van de minister hierop hebben een wending in onze houding tegenover het wetsvoorstel bewerkstelligd. Duidelijk is nu vastgesteld dat de bevoegdheid van de burgemeester, die uiteraard gereguleerd wordt door wetten en verdragen, nader zal worden ingevuld middels een circulaire. Dat gegeven is voor de SGP-fractie aanleiding om haar reserves voor dit moment opzij te zetten, de evaluatie af te wachten en het wetsvoorstel te steunen. De fractie van de ChristenUnie houdt echter bezwaren tegen een aantal door de Tweede Kamer aangebrachte amenderingen die in eerste termijn door mij naar voren zijn gebracht en zal tegen het wetsvoorstel stemmen.

* N

De heer Dölle (CDA): Voorzitter. Onze fractie sprak vorige week de hoop uit dat de reactie van de regering op een aantal mede door ons gestelde vragen en naar voren gebrachte kwesties zodanig zou zijn dat wij zouden kunnen instemmen met het wetsvoorstel. De reactie is inderdaad zodanig, dus wij zullen instemmen met dit wetsvoorstel, hoewel wij aanvankelijk veel discussie hadden met de regering over de veranderingen die de Tweede Kamer heeft aangebracht. Mede gelet op de opstelling die de regering kiest ten aanzien van de moties, lijkt het ons meer dan verantwoord om met dit wetsvoorstel in te stemmen.

In stemming komt het wetsvoorstel.

De voorzitter: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SGP, het CDA, de VVD, de PvdA, de SP en de fractie-Yilderim voor dit wetsvoorstel hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat het is aangenomen.

**

In stemming komt de motie-Dölle c.s. (31467, letter H).

De voorzitter: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van GroenLinks, de SP, de VVD, de PvdA, de ChristenUnie, de SGP, het CDA en de fractie-Yilderim voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fractie ertegen, zodat zij is aangenomen.

**

In stemming komt de motie-Dölle c.s. (31467, letter I).

De voorzitter: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de ChristenUnie, de SGP, het CDA, de VVD, de PvdA, de OSF en de SP voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fractie ertegen, zodat zij is aangenomen.

**

* B

!Stemmingen!

Aan de orde zijn de stemmingen over moties, ingediend bij het debat over de brief van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport van 6 mei 2010 over de behandeling van het wetsvoorstel Wijziging van de Wet gebruik burgerservicenummer in de zorg in verband met de elektronische informatie-uitwisseling in de zorg (31466, letter H), de brief van de Eerste Kamercommissie voor VWS/JG van 18 mei 2010 aan de Voorzitter van de Eerste Kamer inzake voorstel ex artikel 73 Reglement van Orde van de Eerste Kamer der Staten-Generaal (31466, letter I), de brief van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport van 14 juni 2010 over de moties (31466, letter M) en de brief van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport van 28 juni 2010 over de uitvoerbaarheid van de motie-Tan c.s. (31466, letter N),

te weten:

- de motie-Dupuis c.s. over de ontoereikendheid van de toestemmingsprocedure bij weigering door burgers om hun gegevens in het epd te laten opnemen (31466, letter J);
- de gewijzigde motie-Tan c.s. over voorkomen van het zetten van onomkeerbare stappen inzake het elektronisch patiëntendossier en over het in dat kader het Nictiz in overweging geven om activiteiten met betrekking tot het Landelijk Schakelpunt op te schorten (31466, letter O, was letter K);
- de motie-Slagter-Roukema c.s. over een communicatieplan van de regering waarin de stand van zaken wordt toegelicht en duidelijkheid gegeven wordt over het vervolgtraject (31466, letter L).

(Zie vergadering van 5 juli 2010.)

In stemming komt de motie-Slagter-Roukema c.s. (31466, letter L).

De voorzitter: Ik constateer dat deze motie met algemene stemmen is aangenomen.

**

In stemming komt de motie-Dupuis c.s. (31466, letter J).

De voorzitter: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de ChristenUnie, de SGP, de VVD, de PvdA, de PvdD, de OSF, de SP, D66, GroenLinks en de fractie-Yilderim voor deze motie hebben gestemd, en de aanwezige leden van fractie van het CDA ertegen, zodat zij is aangenomen.

In stemming komt de gewijzigde motie-Tan c.s. (31466, letter O, was letter K).

De voorzitter: Ik geef gelegenheid tot het afleggen van stemverklaringen vooraf.

**

*N

Mevrouw Tan (PvdA): Voorzitter. Gisteren heeft de minister belangrijke toezeggingen gedaan over het niet verder ontwikkelen van het LSP dan het medicatie- en het waarneemdossier, en over de positie van regionale systemen en van de patiënt. Dat zien wij als belangrijke onderdelen van de uitvoering van deze motie. Onder deze voorwaarden verzet deze motie zich onzes inziens niet tegen verdere vrijwillige aansluiting door zorgverleners op emd en ewd. De Partij van de Arbeid handhaaft de motie wel als signaal uit deze Kamer, mede in de richting van de formatie en het nieuwe kabinet.

*N

De heer Franken (CDA): Voorzitter. Wat is de betekenis van dit debat geweest? Er is een aantal oude wijsheden nog eens onderstreept: dat een op zich goed plan niet zomaar een goed plan is; dat draagvlak, duidelijkheid en openheid noodzakelijk zijn voor het succesvol zijn van een vernieuwing; dat cultuur en ethiek bepalend zijn voor het resultaat van structuur en techniek; dat die beveiligde informatiestructuur er moet komen, maar niet dan nadat het draagvlak reëel en stevig is. Daarom achten wij de motie-Slagter van groot belang en zijn beide andere moties, na de toezeggingen van de minister en de nadere verklaringen van de indieners, niet dan wel niet meer nodig.

*N

Mevrouw Slagter-Roukema (SP): Voorzitter. De fractie van de SP zal voor de gewijzigde motie van het lid Tan c.s. stemmen. Wij zijn voor een pas op de plaats en verwachten dat de tijd die hiermee wordt gecreëerd, gebruikt wordt voor herbezinning op het tot nu toe afgelegde traject, waarbij zelfkritisch lering wordt getrokken uit de tot nu toe gemaakte fouten. Wij zijn van mening dat de minister van VWS bindend moet zijn; de minister moet alles op alles zetten om verdere afkalving van het draagvlak te voorkomen. Dat betekent in onze ogen dat in een open debat met alle actoren en het veld moet worden gestreefd naar commitment en solide afspraken.

De voorzitter: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, de PvdA, de SP, de ChristenUnie, GroenLinks, de SGP, D66, de PvdD, de OSF en de Fractie-Yildirim voor deze gewijzigde motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de fractie van het CDA ertegen, zodat zij is aangenomen.

**

*B

!Stemmingen!

Aan de orde zijn de stemmingen over het wetsvoorstel Samenvoeging van de gemeenten

Bolsward, Nijefurd, Sneek, Wûnseradiel en Wymbritseradiel (32242), en over:

- de motie-Vliegenthart c.s. over het aanhouden van het wetsvoorstel totdat duidelijkheid bestaat over de positie van de provincie Friesland (32242, letter E).

(Zie vergadering van 5 juli 2010.)

De heer Kox (SP): Voorzitter. Na indiening gisteravond van deze motie is ons gebleken dat de fracties van GroenLinks en de PvdA alsnog hun steun aan deze motie willen terugtrekken. Daarom vinden wij het niet meer opportuun om deze motie in stemming te brengen. Ik trek haar in.

De voorzitter: De motie-Vliegenthart (32242, letter E) is hiermee ingetrokken.

In stemming komt wetsvoorstel.

De voorzitter: Ik geef gelegenheid tot het afleggen van stemverklaringen vooraf.

**

*N

De heer Thissen (GroenLinks): Voorzitter. Ik leg namens mijn fractie GroenLinks gelijk een stemverklaring af over alle drie de wetsvoorstellen over de samenvoegingen van diverse gemeenten in Noord-Holland, Utrecht en Friesland. Gisteren heb ik in mijn eerste termijn gezegd dat de Eerste Kamer als laatste instantie die moet beslissen over deze wetsvoorstellen, een bescheiden rol past. We hebben te toetsen aan de Wet ARHI en aan het beleidskader. Tot slot hebben we het antwoord van de staatssecretaris te wegen op alles wat in het debat hierover naar voren is gebracht. Alles afwegende en vanochtend contact gehad hebbend met diverse GroenLinks-fracties in Zuidwest Friesland zal mijn fractie voor alle drie wetsvoorstellen stemmen. Namens mijn fractie moet ik de staatssecretaris nog een compliment maken voor haar beantwoording van de door ons naar voren gebrachte zaken in het debat van gisteren.

*N

De heer Kox (SP): Voorzitter. De fractie van de SP vindt dat de herindelingsvoorstellen voor West-Friesland en Zuidwest-Friesland onvoldoende draagvlak onder de bevolking hebben. Ook vindt zij dat niet gebleken is dat er voldoende noodzaak is voor deze vorm van herindeling. Daarbij is ons gebleken dat vanuit de provincie Friesland op een onvoldoende en inadequate manier geadviseerd is over het voor en het tegen van de herindeling in Zuidwest-Friesland. Daarom zal mijn fractie tegen beide herindelingsvoorstellen moeten stemmen.

*N

De heer Eigeman (PvdA): Voorzitter. Mijn stemverklaring betreft het wetsvoorstel over

Zuidwest-Friesland. Gisteren hebben wij al helder gemaakt hoe wij over de andere wetsvoorstellen denken. Ik heb gisteren gesproken van een duivels dilemma, van het kiezen tussen twee kwaden. We hebben ook vastgesteld dat de stuurkunst van de provincie Friesland te wensen overlaat. De regienotitie die de GS inmiddels hebben vastgesteld biedt wel wat meer houvast en zou wellicht een ander proces voor Zuidwest-Friesland hebben opgeleverd indien zij eerder hun werk op dit punt hadden gedaan. We houden zorgen over de rafels, bijvoorbeeld met betrekking tot de gemeente Wûnseradiel. We denken dat grenscorrecties nodig blijven.

Het heeft dus aan regie ontbroken, maar de vijf gemeenten waarmee dit wetsontwerp gemoeid is, treft geen blaam. Zij hebben veel inspanningen geleverd en mogen niet het slachtoffer worden van de verdeeldheid van het provinciebestuur en het gebrek aan regie. Daarom heeft mijn fractie besloten om in te stemmen met het wetsvoorstel inzake Zuidwest-Friesland.

In stemming komt het wetsvoorstel.

De voorzitter: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van het CDA, de ChristenUnie, D66, GroenLinks, de PvdA en de VVD voor dit wetsvoorstel hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat het is aangenomen.

**

*B

!Stemmingen!

Aan de orde zijn de stemmingen over het wetsvoorstel Samenvoeging van de gemeenten Wervershoof, Andijk en Medemblik (32246).

(Zie vergadering van 5 juli 2010.)

De voorzitter: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van het CDA, de ChristenUnie, D66, GroenLinks, de PvdA, de SGP, de VVD en de Fractie-Yildirim voor dit wetsvoorstel hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat het is aangenomen.

Aan degenen die gisterenavond bezigheden elders hadden, deel ik mee dat het wetsvoorstel Samenvoeging van de gemeenten Breukelen, Loenen en Maarssen, en van de gemeenten Abcoude en De Ronde Venen (31840) gisteren zonder stemming en zonder aantekening is aangenomen.

**

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

*B

!Staatkundige vernieuwing!

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- het wetsvoorstel Regeling van taken en bevoegdheden van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Rijkswet Gemeenschappelijk Hof van Justitie) (32017 (R1884));

- het wetsvoorstel Reglement voor de Gouverneur van Curaçao (32178 (R1898));

- het wetsvoorstel Reglement voor de Gouverneur van Sint Maarten (32179 (R1899));

- het wetsvoorstel Wijziging van verschillende rijkswetten in verband met de verkrijging van de hoedanigheid van land binnen het Koninkrijk door Curaçao en Sint Maarten en de toetreding van Bonaire, Sint Eustatius en Saba tot het Nederlandse staatsbestel (Rijkswet aanpassing rijkswetten aan de oprichting van de nieuwe landen) (32186 (R1901));

- het wetsvoorstel Wijziging van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden in verband met de wijziging van de staatkundige hoedanigheid van de eilandgebieden van de Nederlandse Antillen (Rijkswet wijziging Statuut in verband met de opheffing van de Nederlandse Antillen) (32213 (R1903));

- het wetsvoorstel Regeling van de inrichting, de organisatie en het beheer van de openbare ministeries van Curaçao, van Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba en de samenwerking daartussen (Rijkswet openbare ministeries van Curaçao, van Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba) (32018 (R1885));

- het wetsvoorstel Regeling van de inrichting, de organisatie, het gezag en het beheer van de politie van Curaçao, van Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba en de onderlinge samenwerking tussen de politie van Curaçao, van Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Rijkswet politie van Curaçao, van Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba) (32019 (R1886));

- het wetsvoorstel Regeling van de instelling, taken en bevoegdheden van de Raad voor de rechtshandhaving van Curaçao, van Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Rijkswet Raad voor de rechtshandhaving) (32020 (R1887));

- het wetsvoorstel Regels voor het financieel toezicht op de landen Curaçao en Sint Maarten (Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten) (32026 (R1888));

- het wetsvoorstel Vaststelling van een zeegrens tussen Curaçao en Bonaire, en tussen Sint Maarten en Saba (32041 (R1890)).

De voorzitter: Wij zijn toe aan de beantwoording van de regering in eerste termijn. Zij doen dat voor blok 1 en 2 gezamenlijk.

De minister verzoekt mij, de staatssecretaris eerst het woord te geven. Mij was formeel medegedeeld dat de minister van Justitie eerst zou spreken. Niet omdat hij minister is en de andere bewindspersoon staatssecretaris, maar op andere gronden. Ik stel het op prijs dat de minister voorrang geeft aan de staatssecretaris.

**

De beraadslaging wordt hervat.

*N

Staatssecretaris Bijleveld-Schouten: Voorzitter. Ik zal eerst een algemene inleiding geven over de hoofdonderwerpen. Daarna zal ik per spreker op de vragen en opmerkingen reageren. Vervolgens zal de minister dat doen. Dat doen we voor de wetsvoorstellen uit blok 1 en 2 gezamenlijk.

Ik dank de leden voor hun inbreng.

Voorzitter, ik wil u en vele anderen hartelijk danken voor het feit dat mogelijk is dat wij hier vandaag met elkaar staan, op de laatste dag voor het reces.

We hebben vaak met elkaar gesproken, met mevrouw Linthorst en de heer Van Kappen als voorzitters van de commissie voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken, over de wijze waarop we de behandeling van deze wetgeving zo konden inpassen dat recht wordt gedaan aan de zorgvuldigheid ervan en ook de vaart konden houden in het proces.

Wat ons bindt -- dat is een van de dingen die mij vandaag opvielen -- is veel oranje. Dat mag ook wel eens gezegd worden! De minister-president komt net weer binnenlopen met haar speciaal aangeschafte oranje bloem!

Voorzitter. We spreken hier vandaag over wetgeving die het mogelijk maakt voor Curaçao en Sint-Maarten om zelfstandig land binnen ons Koninkrijk te worden en voor Bonaire, Sint-Eustatius en Saba om deel uit te gaan maken van het Nederlands staatsbestel als openbaar lichaam, en natuurlijk over de opheffing van het land Nederlandse Antillen. Dat beschouwen wij zelf als belangrijke winst, omdat de dubbele bestuurslaag uiteindelijk verdwijnt. De basis voor een goede rechtshandhaving, financiële degelijkheid en goed bestuur op de eilanden ligt er nu. We moeten op een zorgvuldige wijze bijdragen aan het handhaven van deze waarborgen voor de nabije toekomst.

10 oktober 2010 is geen eindpunt.

Integendeel, het zal in veel opzichten juist het begin van een nieuwe tijd markeren. Nederland zal, waar nodig, samen met de eilanden optrekken om ze te begeleiden met hun nieuwe status en hun nieuwe verantwoordelijkheden.

In de start-RTC in 2005 is afgesproken dat de staatsregeling, organieke wetten en de overheidsapparaten van de toekomstige landen Curaçao en Sint-Maarten moesten voldoen aan een aantal toen nog te formuleren criteria. Deze criteria zijn in de slotverklaring van november 2006 vastgelegd. In de toetsings-RTC eind 2008 is de wetgeving getoetst. De toetsing van de overheidsapparaten is begin dit jaar ter hand genomen door een commissie van drie deskundigen. Hun bevindingen zijn neergelegd in een kritisch, maar constructief toetsingsrapport. Op basis van dit rapport is vastgesteld voor welke organisaties zogenaamde plannen van aanpak moeten worden opgesteld. Ik heb de Kamer hierover gisteren geïnformeerd.

Voor Curaçao moeten plannen van aanpak gemaakt worden voor de politie en de gevangenis. Voor de politie was namelijk afgesproken dat het

beter moest. Dat is over de gehele linie nog niet het geval. Vandaar dat eerder al in dit kader verbetertrajecten zijn opgestart. Voor de Bon Futuro-gevangenis is vorig jaar een verbetertraject ingezet.

Zoals men weet, zijn dit twee organisaties waarin Nederland investeert en die ik nauwlettend in de gaten houd. Ik vind het daarom verstandig dat deze verbetertrajecten onder de werkingssfeer van de AMvRB worden gebracht. De commissie is kritisch op de aangetroffen Sint-Maartense situatie. Over Sint-Maarten oordeelde de commissie dat er hulp nodig is voor de opbouw van dat land.

Hiermee kom ik op de

Samenwerkingsregeling waarborging en plannen van aanpak landstaken Curaçao en Sint-Maarten, waarvan ik de systematiek in mijn schriftelijke beantwoording heb uitgelegd. Ik zal mij eerst richten op Sint-Maarten, omdat meerdere fracties daarover zeer kritische vragen hebben gesteld. Ik heb in de Tweede Kamer, waar eveneens grote zorgen werden geuit, aangegeven dat die zorgen ook bij mij leven. Uitgangspunt is voor mij altijd geweest dat de nieuwe landen hun verantwoordelijkheid zelf moeten kunnen dragen en ook moeten nemen. In de samenwerkingsregeling is dat tot uitdrukking gebracht. De landen moeten zelf met plannen van aanpak komen waarin duidelijk wordt gemaakt hoe en wanneer een landsdienst op een adequaat niveau kan functioneren en welke voorziening op de datum van transitie moet zijn getroffen om de dienstverlening vanaf dat moment op verantwoorde wijze te kunnen verrichten. Dat dit geen vrijblijvende operatie is, toont de samenwerkingsregeling aan. Er is voorzien in de sturing van zowel de minister-president van de regering van het nieuwe land als van de verantwoordelijke bewindspersoon van Koninkrijksrelaties van de Nederlandse regering. Een voortgangscommissie volgt doorlopend de vorderingen van de uitvoering van plannen van aanpak en rapporteert driemaandelijks daarover aan de genoemde bewindspersonen.

Zoals ik in mijn schriftelijke beantwoording aangaf, speelt ook de Rijksministerraad een belangrijke rol en kan uiteindelijk zelf besluiten, dit traject aan de samenwerkings sfeer te onttrekken. Dat kan het geval zijn als een of meerdere plannen van aanpak onvoldoende tot uitvoering komen in kwalitatieve zin of in tijd gezien. In dit verband refereer ik aan de motie-Leerdam, waarvan men heeft gezien dat deze haar neerslag heeft gekregen in de samenwerkingsregeling zoals ik die afgelopen vrijdag aan deze Kamer heb doen toekomen na behandeling in de Rijksministerraad. Dit betekent dat de regeling telkens na twee jaar verlengd kan worden en dat het ontwerp-Koninklijk Besluit aan beide Kamers wordt voorgelegd. Wij hebben daarover vorige week op Curaçao overeenstemming bereikt.

Met de plannen van aanpak -- daar kan men van op aan -- ga ik serieus om, omdat ik met deze Kamer van mening ben dat er op Sint-Maarten nog veel moet gebeuren en dat ervoor gezorgd moet worden dat plannen worden afgemaakt en wel binnen de daarvoor gestelde termijnen. Ik heb

daarom een ervaren Nederlandse bestuurder aangezocht in de persoon van Ronald Bandell, oud-burgemeester van Dordrecht, voor de functie van voorzitter van de voortgangsc commissie Sint-Maarten. Hij zal het proces sturing geven en met zijn commissie toezicht houden op de daadwerkelijke uitvoering van de plannen van aanpak zoals die in de Slot-RTC worden bekrachtigd.

Anders dan op Curaçao moeten op Sint-Maarten enkele landsinstituten nieuw worden opgezet. Het ondersteunen bij de uitvoering van de plannen van aanpak, ook voor deze nieuwe instituten, heb ik aan Sint-Maarten toegezegd, omdat lokaal niet alle expertise voorhanden is en er ook tijdelijk meer hoofden en handen nodig zijn om aan het bouwproces te werken.

Ik meen met deze algemene maatregel van rijksbestuur en het systeem rond de plannen van aanpak een goede methodiek te hebben om in samenwerking met Sint-Maarten binnen afzienbare tijd tot een verantwoord functioneren van de betrokken landsorganisaties te komen. Ik ben er ook van overtuigd dat het uitvoeren van de plannen van aanpak onder het regime van de AMvRB de enige weg is om te komen tot landen die hun taken volwaardig en naar behoren kunnen uitvoeren.

Ook tijdens de afgelopen politieke stuurgroep ben ik opnieuw bevestigd in mijn opvatting dat het langer voortbestaan van de Nederlandse Antillen als land geen optie meer is, ook niet omwille van Sint-Maarten. Deze vraag is in beide Kamers door verschillende sprekers naar voren gebracht. Het doorgaan van de staatkundige hervormingen is voor alle eilanden feitelijk een *conditio sine qua non* geworden voor de verbeteringen op het terrein van openbaar bestuur en voor de mogelijkheden van het bestuur van nieuwe entiteiten om gericht te werken aan het verbeteren van het welzijn van de bevolking. Ik zal later nog op de specifiek gestelde vragen ingaan.

Ik kom op de Staatsregeling Curaçao in algemene zin. De Eilandsraad van Curaçao heeft op 19 juni de ontwerpstaatsregeling van Curaçao aangenomen met 12 stemmen voor en 9 tegen. Hiermee is de vereiste twee derde meerderheid van de uitgebrachte stemmen niet gehaald. De procedure voor de totstandkoming van de staatsregelingen van de nieuwe landen Curaçao en Sint-Maarten is geregeld in het voorstel van rijkswet tot wijziging van het Statuut, dat vandaag wordt behandeld. Indien een staatsregeling niet met een tweederdemeerderheid is aangenomen, schrijft deze procedure voor dat de eilandsraad wordt ontbonden en de ontwerpstaatsregeling met een volstreekte meerderheid van de uitgebrachte stemmen wordt aanvaard door de nieuw gekozen eilandsraad.

De eilandsraad van Curaçao heeft vorige week besloten om op 27 augustus 2010 eilandsraadverkiezingen te houden. De nieuwe eilandsraad zal zo spoedig mogelijk daarna bijeengeroepen worden. Toen ik vorige week op Curaçao was, waren al gesprekken gaande om te bewerkstelligen dat dit zo vroeg mogelijk in september kan gebeuren, voor de

rondetafelconferentie. Cruciaal is de uitslag van de verkiezingen, ook voor de formatie van een nieuw bestuurscollege. Wanneer de nieuwe eilandsraad voor het eerst bijeenkomt, kan de ontwerpstaatsregeling in een tweede stemming worden aanvaard. Er is geen uitgebreide voorbereidingstijd meer nodig. Je zou kunnen zeggen dat het ontwerp inzet is van de verkiezingen, dus de tekst ervan staat vast.

De regering vindt het zeer wenselijk vast te houden aan de beoogde transitiedatum 10-10-2010. Een voorwaarde is wel dat de nieuwe landen op de transitiedatum beschikken over een vastgestelde en door de koninkrijksregering goedgekeurde staatsregeling. De regering zal aan die voorwaarde vasthouden. Daar kan men van op aan en dat kan ik hier nadrukkelijk toezeggen. Op Sint-Maarten wordt de staatsregeling, naar ik aanneem, volgende week behandeld.

In de Eerste en de Tweede Kamer is diverse malen gesproken over wijziging van de Grondwet. Zoals beloofd hebben wij op maandag 28 juni, voor de plenaire behandeling zoals mevrouw Quik ook zei, van de rijkswetten het voorontwerp voor een grondwetswijziging op internet gepubliceerd. De afgevaardigden hebben daar bericht van ontvangen. In dit voorontwerp wordt gekozen voor een bijzondere vorm van lokaal bestuur, een openbaar lichaam sui generis: de BES-eilanden vallen niet onder een provincie. De meeste grondwettelijke bepalingen over gemeenten worden van overeenkomstige toepassing verklaard. Verder wordt bepaald dat de leden van de eilandsraden leden van de Eerste Kamer kiezen en worden bepalingen over afwijkende regels voor de BES-eilanden uit het Statuut in de Grondwet opgenomen. Wij hebben gelijktijdig het voorontwerp aan de besturen van de BES-eilanden gestuurd. Eind augustus kunnen wij de reacties inventariseren. Het onderwerp staat nu niet ter discussie, maar er is in de tussentijd wel hard aan gewerkt.

Welke verdere procedurele stappen zijn nog nodig inzake het Statuut? Als de Eerste Kamer de wijziging van het Statuut aanvaardt, kan het voorstel nog niet bekrachtigd worden. Daarin verschilt het Statuut van andere rijkswetten. Eerst moeten de Nederlandse Antillen en Aruba het voorstel bij landsverordening aanvaarden. Met één lezing kan worden volstaan als het voorstel met een tweederdemeerderheid wordt goedgekeurd. Een tweede lezing is nodig als er slechts een gewone meerderheid voor is. Die tweede lezing vindt binnen een maand plaats door dezelfde staten. Nadat het voorstel van rijkswet is bekrachtigd door de regering wordt de datum van inwerkingtreding bepaald bij Koninklijk Besluit. Ik heb eerder toegezegd dat een ontwerp van dit KB wordt voorgelegd aan de Tweede Kamer voordat het wordt vastgesteld. Zo behoudt de Tweede Kamer de mogelijkheid om aan het einde van het proces een oordeel uit te spreken over de inwerkingtreding van de hervormingen.

Ik heb nog één punt in algemene zin, waarna ik op de specifieke vragen overga. Dat gaat over het referendum op Bonaire. Ik heb natuurlijk

kennisgenomen van de referendumverordening die op 25 mei jongstleden door de eilandsraad van Bonaire is aangenomen. Het referendum zal op 3 september aanstaande worden gehouden. De bevolking van Bonaire zal bij het referendum worden gevraagd of zij het eens of oneens is met de onderhandelingsresultaten die met Nederland zijn overeengekomen. Ik heb daarover vorige week op Bonaire over gesproken zowel met de gezaghebber als met de nieuwe gedeputeerde voor staatkundige vernieuwing, de heer Abraham. In overeenstemming met het bestuurlijk akkoord dat daarvoor is afgesloten, heeft Nederland de activiteiten op Bonaire voortgezet en alle activiteiten hervat. Ik blijf ook op dit moment bereid om uitvoering te geven aan het bestuurlijk akkoord, omdat dit referendum niet de grondslag van het staatkundig proces, zoals ook in de Eerste Kamer aangenomen, ter discussie stelt. Ik wacht het resultaat van het referendum natuurlijk met belangstelling af. Op dit moment voert de totale eilandsraad een ja-campagne. Je kunt je dan afvragen waarom het nog nodig is, maar die gedachte laten wij voor wat zij is. In de aanloop naar het referendum zal ik natuurlijk informatie over het bestuurlijk akkoord en de Nederlandse activiteiten aan de bevolking van Bonaire verstrekken. Ik heb dat ook zo met onze commissaris Henk Kamp uitgebreid besproken.

Dan kom ik op de concreet aan mij gestelde vragen. Mevrouw Van Bijsterveld vroeg of ik bereid ben alternatieven voor de complexe BES-wetgeving in overweging te nemen. Ook vroeg ze naar mijn opvattingen over de VNG. In 2006 is met de BES-eilanden afgesproken dat bij aanvang van de nieuwe staatsrechtelijke positie de Nederlands-Antilliaanse wetgeving die op de drie eilanden van kracht is, van kracht zal blijven. Geleidelijk zal deze wetgeving worden vervangen door Nederlandse wetgeving. Bovendien is afgesproken dat er afwijkende voorzieningen worden getroffen als gevolg van onder meer de kleine bevolkingsomvang van de eilanden, de grote afstand tot Nederland en het insulaire karakter. Ik verwacht dat in de toekomst de complexiteit van de BES-wetgeving zal verminderen. Geleidelijk zal de Nederlandse wetgeving worden ingevoerd. Er zullen weliswaar altijd afwijkingen van Nederlandse wetgeving nodig zijn -- de specifieke vraag van besturen op de eilanden -- maar ook die zullen minder worden al naar gelang de verschillen met het Europese deel van Nederland kleiner worden. De komende vijf jaar zal een periode van legislatieve rust in acht worden genomen, zoals wij hebben afgesproken. Daarna zullen wij datgene wat wij hebben uitgewerkt van de nieuwe staatkundige structuur evalueren. Dan kan worden gezien of de huidige wetgeving voor de BES kan worden vereenvoudigd. De regering is bereid om dat te doen.

Verder ben ik met de CDA-fractie van mening dat het van belang is dat er blijvende betrokkenheid is van de VNG. Dat werkt gewoon goed en het zijn natuurlijk ook kleine gemeenten. De VNG is nu betrokken bij de implementatie van de BES-wetgeving, bijvoorbeeld door het ontwikkelen van modelverordeningen. Bovendien

zijn de BES-eilanden en Curaçao, Sint-Maarten en Aruba ook lid van de VNG. Bij het laatste congres is er ook uitgebreid aandacht besteed aan deze eilanden. Er was zelfs een speciale cursus voor bestuurders van de eilanden opgezet. Ik hecht eraan dat dit in de toekomst gehandhaafd blijft. Mijn ministerie financiert dat ook voor een deel.

Mevrouw Van Bijsterveld en de heren Engels en Ten Hoeve vroegen aandacht voor een koninkrijkssecretariaat. Ik kan me voorstellen dat nog niet iedereen mijn brief van gisteren heeft gelezen -- hij was trouwens maar zeven kantjes, mevrouw Ten Horn -- maar daarin staat dat een eerste concept van de toekomstvisie begin 2011 wordt voltooid. De leden van de Eerste en Tweede Kamer zullen daar actief bij worden betrokken. In die toekomstvisie zal ik aandacht besteden aan het idee van een koninkrijkssecretariaat.

De heer Van Kappen en, naar ik meen, ook mevrouw Linthorst vroegen hoe zij de kern van de toekomstvisie moeten zien, waar wij naartoe willen en wat de stip op de horizon is. De heer Van Kappen vroeg specifiek hoe wij de trans-Atlantische economische betekenis wat meer zouden kunnen aangeven. Zoals wel bekend is, zijn wij begonnen met symposia en papers door wetenschappers. Die zijn ook op de site van BZK te vinden. Het is een bewuste keuze om de voorbereiding van een nieuwe toekomstvisie op het Koninkrijk pas te starten na het afronden van de staatkundige hervormingen. Eerst dan kan een reëel toekomstbeeld worden geschetst. Als doel van de toekomstvisie zie ik met name het geven van een nadere invulling aan de gewijzigde onderlinge relaties in het Koninkrijk. Deze moeten wij ook aanpassen aan de huidige tijdgeest en de toekomstige ontwikkelingen. Het voorstel van de heer Van Kappen om te onderzoeken hoe wij samen de trans-Atlantische link economische betekenis kunnen geven, is daarbij welkom. Ik denk dat dat belangrijk is. Wij hebben vorige week maandag het koninkrijkssymposium op Aruba gehouden met 250 aanwezigen -- een enorme opkomst; dat mag ook wel eens gezegd worden -- en hebben daar ook met name over dat economische aspect gesproken. Daarin zit ook een win-winsituatie voor het Koninkrijk.

Binnenkort, na afronding van al dit werk, start de volgende fase van voorbereiding van de toekomstvisie. In deze fase zal een analyse van de huidige knelpunten plaatsvinden, die zullen worden getoetst door middel van een consultatieronde bij de belangrijke stakeholders. De leden van de Eerste en Tweede Kamer zie ik als belangrijke stakeholders in dit traject, zoals ik zojuist al zei bij het punt van het koninkrijkssecretariaat. Ik kan mij heel goed voorstellen dat wij het voorstel van de heer Van Kappen bij die bespreking inbrengen en daar met elkaar over verder praten. Ik weet niet wat mijn positie op dat moment zal zijn, maar ik zal het in ieder geval zo doorgeven dat het zijn weg vindt.

De heer Van Kappen heeft verder gevraagd of de schuldenlast van de Nederlandse Antillen niet eerder had kunnen worden voorzien en waarom er niet eerder is ingegrepen. Het heeft nu niet zo veel

zin om terug te kijken op dat punt en om te debatteren over de redenen waarom dat in het verleden niet is gebeurd. Het is belangrijk dat we naar de toekomst kijken; dat vond ik ook goed aan de bijdrage van zowel mevrouw Jesus-Leito als de heer Marlin. We moeten de schuldenlast nu daadwerkelijk aanpakken om zodoende de nieuwe landen een goede financiële uitgangspositie te geven, zodat ze het beleid voor hun burgers mogelijk kunnen maken. Ten tijde van de behandeling van de wetsvoorstellen in de Tweede Kamer werd de begroting van Sint-Maarten niet goedgekeurd. Uit de praktijk blijkt dus dat het financieel toezicht werkt en dat er voldoende waarborgen zijn opgenomen.

De heer Van Kappen heeft voorts gevraagd wat de gevolgen zijn als de staatsregeling van Curaçao het in tweede lezing niet haalt. Ik heb net al in algemene zin gezegd dat het land een staatsregeling nodig heeft. Ik ga ervan uit dat de staatsregeling het met een gewone meerderheid zal halen. In mijn brief van 5 juli staat dat de Curaçaose bestuurders aan de hand van een gedetailleerde tijdsplanning inzichtelijk hebben gemaakt dat het mogelijk moet zijn om de staatsregeling vast te stellen voor de slot-rtc. Laten we daar voorlopig van uitgaan.

Mevrouw Linthorst en de heer Van Kappen hebben gevraagd wanneer het Koninkrijk de artikelen 43, lid 2, en 51, die de waarborgfunctie betreffen, gaat inzetten. De toepassing van de waarborgfunctie van het Koninkrijk is een ultimatum remedium; dat hebben we altijd zo gezegd. Daarom wordt in gevallen waarin artikel 43 in het geding is, eerst getracht de situatie te verbeteren door middel van samenwerking, zoals ook is voorgeschreven in artikel 36 van het Statuut. De regering is steeds van mening geweest dat alleen in het uiterste geval het zware middel van een AMvRB, zoals bedoeld in artikel 51 van het Statuut, ingezet zou kunnen worden. Eerst zal moeten blijken dat samenwerking geen vruchten meer afwerpt. In het kader van de staatkundige hervormingen zijn afspraken gemaakt ter verbetering van de rechtshandhaving en het financieel toezicht. Deze afspraken zijn neergelegd in de onderhavige Rijkswetsvoorstellen die we vandaag behandelen. Ook in de nieuwe staatkundige verhouding zal de regering de waarborgfunctie serieus nemen, wat mij betreft zelfs moeten nemen. Ik verwacht -- ik had de indruk dat de heer Van Kappen en mevrouw Linthorst er ook zo over spraken -- dat door een directe relatie met de nieuwe landen zonder de tussenliggende rubberen bestuurslaag van de Nederlandse Antillen de samenwerking met deze eilanden effectiever zal worden. Er zal ook directer zicht zijn op situaties waarin artikelen 51 of 43 wel van toepassing zijn. In de toegezegde toekomstvisie -- mevrouw Linthorst heeft steeds dat punt nadrukkelijk ingebracht -- zal ook op die wijze ingegaan worden op het functioneren van de waarborgtaak in de toekomst.

Mevrouw Linthorst heeft specifiek gevraagd waarom het Koninkrijk nu wel bereid zou zijn om artikelen 51 of 43 toe passen.

In haar ogen is dit in het verleden niet gebeurd, terwijl daartoe wel reden was, behalve dan rondom het Gemeenschappelijk Hof dat voor Aruba van toepassing is verklaard. Dit is overigens nu weer gewijzigd.

Ik ga nu in op de toekomst en de werking van de AMvRB. Dat is inderdaad een samenwerkingsregeling die gevat is in een rijksregeling. De aanduiding "samenwerkingsregeling" betekent echter niet dat ingrijpen door de rijksministerraad een samenwerkingsmaatregel is. Ik zeg dat nadrukkelijk. De AMvRB voorziet namelijk feitelijk in een escalatiemodel, waarbij het tot de bevoegdheid van de rijksministerraad behoort om, zoals in artikel 51 voorzien, een voorziening te treffen die de raad noodzakelijk acht. Dat kan zodra blijkt dat de uitvoering van het plan van aanpak hapert of dit onvoldoende wordt toegepast en het ministerieel overleg -- zoals ik net heb uitgelegd is dit de minister-president van het betrokken land en de verantwoordelijke bewindspersoon van koninkrijksrelaties -- geen overeenstemming bereikt over de noodzakelijke aanpassing van het plan van aanpak. Uit de systematiek van de algemene maatregel van rijksbestuur volgt dan dat de Nederlandse bewindspersoon dit probleem voorlegt aan de rijksministerraad. Deze moet dan een voorziening treffen.

Ik wijs erop dat de nieuwe consensus-rijkswetten op veel punten duidelijker dan voorheen normeren waaraan de landen gehouden zijn. Wij hebben op dit moment dus ook veel meer normen in het kader van deugdelijk bestuur en op een aantal cruciale beleidsterreinen. Een aantal van de sprekers heeft dit ook gezegd. Dit biedt in de toekomst meer houvast dan voorheen voor de toepassing van beide artikelen.

Mevrouw Ten Horn (SP): Mag ik een vraag stellen over de praktische gang van zaken? De staatssecretaris heeft net artikel 43 benoemd. Is het de bedoeling om mijn vraag over artikel 43 in blok 2 te beantwoorden of beschouwt de staatssecretaris mijn vraag nu als beantwoord? Ik heb namelijk nog geen antwoord.

Staatssecretaris Bijleveld-Schouten: Ik weet niet meer wat mevrouw Ten Horn precies gevraagd heeft. Het is mogelijk dat de minister die vraag in blok 2 beantwoordt.

Mevrouw Ten Horn (SP): Het is voldoende als in blok 2 alsnog op artikel 43 wordt teruggekomen. Ik wil echter zeker daarvan zijn.

Staatssecretaris Bijleveld-Schouten: Volgens mij moet het zo zijn. Ik heb de antwoorden van de minister echter niet helemaal gelezen.

De voorzitter: Wij kunnen afspreken dat mevrouw Ten Horn haar vraag opnieuw stelt, als die niet terugkomt in blok 2.

* *

Mevrouw Linthorst (PvdA): Ik krijg de indruk dat de staatssecretaris de nu voorhanden instrumenten om de waarborgfunctie daadwerkelijk toe te passen, koppelt aan de plannen van aanpak. De staatssecretaris sprak namelijk net daarover in de context van een haperend plan van aanpak. De vraag over het inzetten van de waarborgfunctie gaat echter verder dan de plannen van aanpak.

Staatssecretaris Bijleveld-Schouten: Dit was mijn eerste antwoord aan de heer Van Kappen en mevrouw Linthorst samen. Ik lichtte toe dat mijns inziens het zicht effectiever en directer zal zijn doordat die rubberen bestuurslaag van het land wegvalt. Daardoor is de waarborgfunctie makkelijker toepasbaar. Dat was een van de vragen. Daarop zal bij de toekomstvisie en de notitie over het functioneren van de waarborgtaak in de toekomst verder worden ingegaan. Daarnaast heb ik toegelicht, hoe het nu gaat. De AMvRB is een samenwerkingsregeling. Doordat het escalatiemodel erin zit, kan de rijksministerraad wel degelijk een voorziening treffen. Ik heb die twee kanten toegelicht. Mevrouw Linthorst heeft echter gelijk. Het gaat absoluut verder en daarop gaan wij uitgebreider in, want mevrouw Linthorst stelde die vraag.

De heer Van Kappen (VVD): Ik heb een vraag ter verduidelijking. De staatssecretaris zegt dat wij naar de toekomst moeten kijken en ik doe dat graag. In onze gereedschapskist voor de waarborgfunctie zit nu gewoon een moker. Je doet de kist open en ziet dat er geen tangetje en geen schroevendraaier in zit. Er ligt alleen een moker in. Wij houden niet van mokers, dus die tillen wij niet zo snel op. Wordt er ook gedacht aan een wat meer verfijnd instrumentarium om bij te kunnen sturen? Ik houd ook niet van het woord "ingrijpen". De artikelen 43 en 51 hebben wij altijd al gehad. Wordt er aandacht besteed aan een wat meer verfijnd instrumentarium om bij te sturen in het kader van de waarborgfunctie?

Staatssecretaris Bijleveld-Schouten: Ik erken het punt dat de heer Van Kappen aanspreekt. Het gaat om een grote klap. Ik denk dat het een van de onderdelen is -- hoe kun je ook anders bijsturen? -- die juist in de notitie een verdere uitwerking zouden behoeven. Dat is ook een van de dingen die in de AMvAB zitten. De monitoring wordt uitgevoerd. Die gaat dan over de plannen van aanpak, maar het is ook een andere vorm van bijsturen. De monitoring vindt bijvoorbeeld voor Sint-Maarten plaats onder leiding van de heer Bandell. Daarbij wordt dan gevolgd hoe het nu gaat met zo'n plan van aanpak. Dan heb je een overleg tussen de minister-president en de verantwoordelijke bewindspersoon van Koninkrijksrelaties. Dan kijk je al of je eruit kunt komen of een voorziening kunt treffen op advies van die commissie. Dat is al een andere vorm van bijsturing. Het ultimatum remedium is dan de rijksministerraad. Er wordt dus al naar gekeken. Ik ben het met de heer Van Kappen eens dat wij met het oog op de toekomst nog beter moeten

nadenken over het hebben van instrumenten naast die grote moker. Dat past heel goed in zo'n notitie, denk ik.

Mevrouw Linthorst haalt een aantal cijfers over de financiële situatie op Aruba aan. Ik heb hierover even overlegd met mijn collega van Aruba. Ik denk dat het goed is om te zeggen dat de verslechterde financiële situatie op Aruba voornamelijk te wijten is aan de volgende factoren. Door de wereldcrisis is het toerisme vanaf 2008 afgenomen. Verder noem ik de sluiting van de olieraffinaderij Valero in juli 2009, te weinig investeringen in onderwijs, infrastructuur en stedelijke vernieuwing en het feit dat geen maatregelen zijn genomen om de pensioenen en de ziektekostenverzekeringen duurzaam draagbaar te maken. Als gevolg van deze punten en de aanpak van de nieuwe regering is er nu wel perspectief op verbetering. Ik heb daar vorige week met de regering van Aruba over gesproken. Het toerisme wordt op een intensieve manier aangepakt. Er wordt meer gedaan aan promotie. Er vindt positieve samenwerking plaats met strategische partners. De KLM heeft in februari haar vluchten naar Aruba hervat. Carnival Cruise Lines is weer terug. Het is wel goed om te zeggen dat het toerisme in het eerste kwartaal van 2010 zelfs met 4% is toegenomen. Dat is toch wel opmerkelijk in deze tijd. De raffinaderij Valero heeft met positieve bemiddeling, waarvoor ook de Nederlandse regering zich heeft ingezet, besloten om haar werkzaamheden te hervatten. Momenteel vinden de voorbereidingen plaats voor de heropening, gepland over enkele weken. Er zal verder geïnvesteerd worden in onderwijs, infrastructuur en stedelijke vernieuwing van het land. Een belangrijke investering van bijna 100 mln. Arubaanse florins van het geherprioriteerde FDA-fonds zal zondermeer bijdragen aan een positief effect, ook op het investeringsklimaat van Aruba en de begroting.

Belangrijk om te zeggen is dat de regering onlangs voor het eerst een sociaal akkoord heeft bereikt met alle sociale partners over belangrijke onderwerpen zoals de pensioenen en het garanderen van een duurzame en betaalbare ziektekostenverzekering. Dat gaat ook uitgewerkt worden. Het is voor het eerst dat zoiets is gedaan. Dat heeft een positief effect op de financiële situatie van Aruba. Het is wel goed, zoals de Kamer overigens al weet, te melden dat Aruba geen beroep doet op financiële steun van Nederland. De samenwerkingsmiddelen die Aruba gedurende decennia zijn geboden, worden per 2009, in tien jaren, afgebouwd.

Mevrouw Quik vraagt hoe het staat met de datum. Waarom is die datum overeengekomen voordat de eilanden aan de voorwaarden voldoen? Ik heb daar in algemene zin wat over gezegd. Nederland, Curaçao en Sint-Maarten hebben in 2009 een overeenkomst gesloten waarin staat dat de staatkundige hervorming op 10 oktober in werking kan treden als aan een aantal voorwaarden is voldaan. De rijkswetgeving en de staatkundige regelingen moeten in werking kunnen treden. Dat wordt in september getoetst. Ook wordt getoetst of

de overheidsorganisaties aan de criteria kunnen voldoen voordat de staatkundige wijziging in werking treedt. Als daarover twijfel bestaan, wordt gewerkt aan een tijdelijke oplossing volgens de AMvRB, die vorige week aan de Kamer is toegezonden. In algemene zin was al te zien, zoals ik heb toegelicht, dat het land niet meer functioneerde en dat het ontstaan van een nieuw land een voorwaarde is geworden om tot verbeteringen te komen. Nu een datum is afgesproken, gekoppeld aan de stringente voorwaarden en aan het feit dat het land niet meer functioneert, zijn wij uiteindelijk in staat om wat beters te doen dan wachten totdat aan de voorwaarden is voldaan. Je ziet gewoon dat de laag van het land voor een deel ook belemmerend werkt.

Mevrouw Quik vraagt of het staatsrecht van de Nederlandse Antillen en de nieuwe landen een antidiscriminatiewetbepaling kent zoals het Nederlandse artikel 1. De Nederlands-Antilliaanse staatsregeling kent geen algemene gelijkheidsbepaling zoals artikel 1 van de Grondwet, maar wel een minder verstrekkende bepaling in artikel 3. Dat levert geen groot probleem op, omdat de gelijkheidsbepalingen uit het EVRM en het BUPO daar ook gelden. De Koninkrijksregering heeft in mei de onderwerpen voor de staatsregeling van de nieuwe landen voorgelegd gekregen en daarover een gevoelens geformuleerd. Men kan er van op aan dat bij beide onderwerpen een volwaardig discriminatieverbod geldt. Dat is goed geregeld.

Mevrouw Quik vraagt de regering, te bevestigen dat er sinds 15 april hard is gewerkt. De regering bevestigt graag dat er hard is gewerkt. Sinds 15 april is veel gebeurd. De kandidaatlanden hebben grote stappen gezet bij de voorbereiding van hun nieuwe status. De motie-Leerdam is verwerkt in de AMvRB die eind vorige week, na de rijksministerraad en de bespreking in de politieke stuurgroep op Curaçao, aan de Kamer is gezonden. Ook heeft de toetsingscommissie een rapportage opgeleverd. Curaçao en Sint-Maarten hebben op tijd de nodige plannen van aanpak bij de politieke stuurgroep aangeleverd. Het moest voor 1 juli. Dat is op tijd gebeurd. Ook aan Nederlandse zijde is hard gewerkt. Ik heb kennis genomen van het ontwerp voor de grondwetsherziening voor de BES-eilanden, waarover nu een internetconsultatie plaatsvindt. De BES-wetgeving is voor een groot deel klaar om in werking te treden. Er wordt hard gewerkt om de uitvoering daarvan voor te bereiden. Het wordt een hele hijs om alle wetgeving rondom 1 oktober te publiceren. Er moeten heel veel extra mensen worden ingehuurd om het voor elkaar te krijgen.

Wij hebben echter hard gewerkt en ik heb er alle vertrouwen dat wij op 10 oktober op een verantwoorde manier – ook al waren er bij de behandeling in de Tweede Kamer nog een aantal vragen waarop onvoldoende zicht was – kunnen overgaan tot deze nieuwe verhouding.

Mevrouw Lagerwerf vroeg waarop ik de inschatting baseer dat alle deelnemende landen in staat zullen zijn na uitwerking van de AMvRB hun taken naar behoren en zelfstandig uit te voeren. Zij

citeert daarbij uit de nota naar aanleiding van het verslag. Ik wijs erop dat de betreffende zin betrekking heeft op de nog ongewijzigde AMvRB die een maximale werkingsduur had van vier jaar. Inmiddels is dat aangepast door aanneming van de motie-Leerdam. Nu kan de werkingsduur telkens met twee jaar worden verlengd zo vaak als noodzakelijk wordt geacht. In de Tweede Kamer heb ik al gezegd dat ik het inderdaad waarschijnlijk acht dat een raad van advies of een SER na vier jaar zodanig zal zijn opgebouwd dat hij kan functioneren. Deze inschatting baseer ik op vele gesprekken met bestuurders over de stappen die noodzakelijk zijn en die deels zijn gezet en op de bijbehorende plannen van aanpak. Het moet haalbaar zijn. De plannen van aanpak voorzien in een gefaseerde opbouw van de betrokken diensten. Na twee jaar dient al een zeker niveau gerealiseerd te zijn. De vertegenwoordigers van Curaçao en Sint-Maarten hebben gesproken van een zeker niveau waarna een verdere opbouw volgt. Die ontwikkeling zal doorgaan. Men moet mij goed begrijpen: ik zeg niet dat er na vier jaar niets meer gedaan hoeft te worden, maar voor het overgrote deel van de diensten zal voltooiing van de plannen van aanpak inzicht kunnen en moeten bieden. Mijn uitspraak is overigens geenszins bedoeld om in aansluiting op de vraag van mevrouw Linthorst zelfs maar te suggereren dat de bereidheid om zo nodig in te grijpen in mindere mate aanwezig is. Die bereidheid is er omdat ik oprecht van mening ben dat er stappen moeten worden gezet. Dat was ook de achtergrond van de door mevrouw Linthorst gestelde vragen.

De heer Laurier vroeg hoe beide Kamers worden geïnformeerd over de voortgang van de uitvoering van de plannen van aanpak. In de Tweede Kamer heb ik toegezegd de Kamer twee keer per jaar te informeren over die voortgang, gebaseerd op rapportages van de voortgangscommissie. Als gevolg van de motie-Leerdam moet het ontwerp-KB over het al dan niet verlengen van de werkingsduur van de regeling aan beide Kamers worden voorgelegd. Het ligt dus in de rede dat ik de voortgangsrapportages ook aan de Eerste Kamer doe toekomen. Dat is bij dezen toegezegd.

De vragen van de heer Engels over de AMvRB heb ik al uitgebreid beantwoord in het algemene deel van mijn betoog. Als dat niet zo is, hoor ik dat wel.

Mevrouw Lagerwerf vroeg naar de stand van zaken met betrekking tot de aansluiting van Aruba bij de rijkswetten. De regering van Aruba heeft aangegeven zich te willen aansluiten bij de regelingen die betrekking hebben op het openbaar ministerie, de politie en de rechtshandhaving in het algemeen. Dat vind ik belangrijk. Gezegd is dat dit traject wordt opgepakt nadat het is afgerond. Je kunt niet alles tegelijk doen. Voor Aruba geldt niet het financieel toezicht en het land heeft ook aangegeven zich niet bij een dergelijke regeling te willen voegen. Aruba heeft natuurlijk ook geen schuldsanering gehad. Het land heeft op eigen kracht de positie bereikt waarin het nu verkeert. Naar aanleiding van vragen van mevrouw Linthorst

heb ik daarbij overigens al een kanttekening geplaatst. De nieuwe regering van Aruba investeert erg veel in harmonisatie met koninkrijksregelingen en het bevorderen van een constructieve sfeer binnen het Koninkrijk. Dat heb ik ook vorige week bij het symposium weer kunnen vaststellen. Het is van belang om dat ook hier nog eens op te merken. Overigens stelde ook de heer Ten Hoeve een vraag op dat punt. Die beschouw ik hiermee ook als antwoord.

Mevrouw Ten Horn vroeg: zal de regering een koninklijk besluit dat ziet op het vervallen van de Rijkswet financieel toezicht ook voorhangen bij de Eerste Kamer? De motie -Van Bochove/Leerdam waarnaar mevrouw Ten Horn verwijst, voorziet in het voorhangen van het bedoelde besluit bij de Staten-Generaal en bij de Staten van Curaçao en Sint-Maarten. Ik lees dit zo dat het besluit ook zal worden voorgehangen bij de Eerste Kamer der Staten-Generaal.

Mevrouw Ten Horn vroeg ook: zijn de criteria waaraan de politiekorpsen over vier jaar moeten voldoen, inmiddels uitgewerkt en overeengekomen? Het antwoord daarop is "ja". Dit heb ik ook aangegeven -- ik heb er begrip voor dat mevrouw Ten Horn dat nog niet heeft kunnen lezen -- in de brief van gisteren en de besluitenlijst van de stuurgroep van vorige week. Ik vond het belangrijk om dit voor het debat in deze Kamer af te spreken. Tijdens het overleg van de Politieke Stuurgroep Staatskundige Veranderingen van 1 juli zijn deze criteria overeengekomen. Ik heb de Kamer daarvan verslag gedaan. Als het goed is, is de besluitenlijst als bijlage bij de brief gevoegd. Daarin is dit verwerkt.

Mevrouw Ten Horn vroeg verder of het plan van aanpak voor het politiekorps van Sint-Maarten gereed is. Ook daarop is het antwoord "ja". Tijdens de Politieke Stuurgroep Staatskundige Veranderingen van 1 juli heeft Sint-Maarten het plan van aanpak voor het politiekorps ingeleverd. Ook alle andere plannen van aanpak zijn ingeleverd. Daarbij gaat het om de bevolkingsadministratie, de nieuwe toelatingsorganisaties, de gevangenis Point Blanche en de landrecherche Sint-Maarten. De plannen zullen worden ingediend bij de algemeen secretaris van de VRTC.

Kijk, hier heb ik het antwoord op de vraag over artikel 43 van het Statuut en de verplichtingen als het gaat om de financiële situatie. Die vraag wordt toch nog beantwoord door mij! Mevrouw Ten Horn heeft deze vraag inderdaad ook gesteld in het verslag. Zij is van mening dat die nog niet is beantwoord. Op zich ben ik het daar niet mee eens, maar ik wil het nog wel een keer nadrukkelijk melden. Artikel 43 van het Statuut geeft de koninkrijksregering de bevoegdheid in bepaalde situaties in te grijpen in een van de landen, maar zij kan daartoe niet worden verplicht. Het land Nederland heeft die bevoegdheid niet, en kan al helemaal niet verplicht worden in een van de andere landen in te grijpen. Ik herhaal dat het binnen de koninkrijksverhoudingen niet past om permanent toezicht op een of meerdere landen uit te oefenen. Als het na beëindiging van het toezicht

toch weer misgaat, biedt het Statuut -- mevrouw Ten Horn benadert het van de andere kant maar ik draai het om -- voldoende mogelijkheden voor de koninkrijksregering om weer in te grijpen. Zo hebben wij het steeds benaderd. Het is van belang om het zo te doen.

Mevrouw Quik-Schuijt (SP): Wij hebben hier altijd verhitte discussies over. Laat ik een heel concreet voorbeeld geven. Stel dat het financieel heel erg slecht gaat in een van de landen. Nederland is dan dus niet verplicht om het tekort aan te zuiveren?

Staatssecretaris Bijleveld-Schouten: Ja. Mevrouw Ten Horn stelde deze vraag in het kader van de financiële kant. Het liep een beetje door elkaar.

De heer Laurier heeft een vraag gesteld over de formatieplaatsen bij de politiekorpsen. Hij constateert terecht dat er drie korpsen zullen ontstaan ten opzichte van de huidige situatie. Wij benadrukken dat een algemene maatregel van rijksbestuur de landen verplicht om aan een bepaalde minimumsterkte te voldoen. Die sterkte is gerelateerd aan de formatie van korpsen. In de opbouwfase zullen uiteraard niet alle formatieplaatsen -- dat was volgens mij de achtergrond van de vraag -- meteen worden bezet. Gedurende de eerste drie jaar voorziet de algemene maatregel van rijksbestuur in een geleidelijke groei van de vereiste minimumsterkte tot 75% van de formatie. Op dit moment heb ik geen aanleiding om te veronderstellen dat er uiteindelijk niet voldoende gekwalificeerd personeel zal zijn om alle beschikbare formatieplaatsen te vullen. Voor zover de kwaliteit van het personeel verbetering behoeft, zullen de korpsen voorzien in de nodige aanvullende opleidingen en bijscholingen. Daartoe stellen de korpsen opleidingsplannen op. Dit is een reëel punt, waaraan aandacht moet worden besteed.

Tot slot van mijn deel van de beantwoording ligt er nog de vraag van mevrouw Quik-Schuijt, of was het mevrouw Ten Horn, over de olie- en gasbronnen in de Caribische wateren. Ik meen dat deze dus de Rijkswet zeegrenzen betreft. Het voorgestelde nieuwe artikel 38a van het Statuut bevat de mogelijkheid om bij onderlinge regeling afspraken te maken hoe geschillen tussen landen kunnen worden beslecht. Afhankelijk van het geschil zal moeten blijken of toepassing van dit artikel de juiste weg is.

Dit waren de antwoorden die ik zou willen geven. De minister zal verder gaan met de beantwoording.

Mevrouw Linthorst (PvdA): Ik wil graag weten of de vraag die ik in het eerste blok heb gesteld maar die het tweede blok betrof...

Staatssecretaris Bijleveld-Schouten: Die ging toch over het OM?

Mevrouw Linthorst (PvdA): Inderdaad, het OM.

Staatssecretaris Bijleveld-Schouten: Die zal door de minister worden beantwoord.

De voorzitter: Ik begrijp dat mevrouw Ten Horn nog een vraag wil stellen aan de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voordat ik het woord geef aan de minister van Justitie.

**

Mevrouw Ten Horn (SP): Voorzitter. Ik begrijp dat u haast hebt, maar ik acht dit een zaak die zorgvuldigheid vereist.

De voorzitter: Neen, ik heb geen haast. U hebt het woord.

**

Mevrouw Ten Horn (SP): Ik heb de vraag gesteld of artikel 38 wel de oplossing zou kunnen zijn wanneer sprake is van echter geschillen waarmee veel geld is gemoeid. Daarbij heb ik het voorbeeld van de oliebronnen aangehaald. De staatssecretaris zegt dat het zal moeten blijken. Ik acht dit nu typisch iets dat wij in het Koninkrijk met elkaar moeten afspreken. Wij zijn vrij ongelijkwaardige partners. Ik meen dat wij de kleinere landen in het Koninkrijk niet genoeg recht zouden doen wanneer wij nu uitsluitend antwoorden dat wij wel zien of artikel 38 voldoende zal blijken te zijn wanneer het echt nodig is.

Staatssecretaris Bijleveld-Schouten: Mijn antwoord luidde dat het een onderlinge regeling betreft om afspraken te maken. Dat is het begin van het antwoord. Natuurlijk hebben wij te maken met ongelijkwaardige partners. Dat is de insteek van mevrouw Ten Horn. Maar wij moeten er toch ook van uitgaan dat wij in gelijkwaardigheid tot afspraken kunnen komen. Daarna is er deze regeling die erop toeziet. Het is een weging, maar ik ben van mening dat dit voldoende is.

*N

Minister Hirsch Ballin: Voorzitter. Ik wil graag mijn aandeel in de beantwoording nemen. In aansluiting aan de algemene beschouwing die de staatssecretaris heeft gegeven en haar antwoorden op de specifieke vragen over het proces van staatkundige hervorming lever ik graag mijn aandeel ten aanzien van de wijzigingen op het Statuut en de rijkswetten die betrekking hebben op de rechtspleging en de rechtshandhaving.

Ook ik wil onderstrepen hoe bijzonder het karakter van het wetgevingsproces dat naar wij hopen vandaag tot een afronding zal komen, is. Wij spreken hier als leden van de regering van het Koninkrijk en worden geflankeerd door de twee ministers-presidenten, de gevolmachtigde minister van de Nederlandse Antillen en de gevolmachtigde minister van Aruba. Misschien kunnen de leden in gedachte alvast het beeld voor zich nemen bij een eventuele volgende herziening van het Statuut, en de opstelling die dan nodig zal zijn aan de tafel waarachter de regering gewoonlijk plaatsneemt.

De wijziging van het Statuut, waarvoor ik de primaire verantwoordelijkheid heb, is uiteraard een *conditio sine qua non* voor de nieuwe

verhoudingen binnen het Koninkrijk. Het is ook goed om op dit moment te onderstrepen dat naar onze overtuiging -- ik denk dat ik daarbij spreek namens alle personen achter de regeringstafel, van links tot rechts -- het nodig is om het Statuut voor het Koninkrijk toekomstbestendig te maken. Het moet geschikt zijn voor een toekomstige ontwikkeling waarin de vier landen van het Koninkrijk in de nieuwe opzet enerzijds hun eigen autonomie volledig kunnen realiseren, maar anderzijds in de gezamenlijkheid van het koninkrijksverband in de internationale context van het Koninkrijk hun rol kunnen spelen, waaronder in de Europese context.

Dat komt eigenlijk ook tot uitdrukking in een aantal vragen die meer in het bijzonder tot mij zijn gericht. In het derde lid van het voorgestelde artikel 27, waarover de heer Croes namens de Staten van Aruba het woord heeft gevoerd, is voorzien dat een algemene maatregel van rijksbestuur of een rijkswet kan worden vastgesteld indien de belangen van het Koninkrijk worden geraakt door het uitblijven van de noodzakelijke wetgeving of andere maatregelen. Die bepaling is bedoeld voor de situatie waarin het Koninkrijk internationaal als een eenheid moet kunnen functioneren en ook als zodanig moet kunnen worden beschouwd, erkend en gewaardeerd door andere staten en internationale organisaties.

Deze bepaling past eigenlijk heel goed bij wat de staatssecretaris zojuist zei over de wenselijkheid van iets wat ligt tussen enerzijds het gewoon functioneren van de bepalingen van het Statuut, en anderzijds het treffen van ingrijpendere maatregelen, waarbij de vraag wordt gesteld of het niet een tandje minder kan. Men vraagt zich dan af of het nog wel evenredig is en of het niet te diep ingrijpt. Juist deze bepaling past in een meer genuanceerde benadering, in een breder pakket maatregelen waardoor we willen bereiken dat er tijdig implementatiemaatregelen worden getroffen door elk van de landen waar een verdrag zal gelden dat het Koninkrijk der Nederlanden is aangegaan. Het is uiteraard de bedoeling van de gehele koninkrijksregering dat deze internationale verplichtingen goed worden nagekomen, anders zouden we ze niet aangaan. Het uitgangspunt blijft dat elk van de landen dit zelf doet als het om een onderwerp gaat dat past binnen de autonomie van de landen van het Koninkrijk. Dat is bij de meeste verdragen het geval.

In het voorgestelde tweede lid van artikel 27 worden de landen Aruba, Curaçao, Sint-Maarten en Nederland opgedragen om een onderlinge regeling te treffen. Het is de bedoeling om de samenwerking te regelen en te versterken bij het treffen van maatregelen die noodzakelijk zijn voordat een verdrag wordt bekrachtigd door het Koninkrijk. Over een ontwerp van deze regeling vindt op dit moment al druk overleg plaats tussen de medewerkers van de landsregeringen. Het streven is erop gericht om door middel van onderlinge werkafspraken te bewerkstelligen dat verdragen sneller worden geïmplementeerd in elk van de landen. Het is immers zowel voor het Koninkrijk als geheel als voor de afzonderlijke

landen een probleem, soms zelfs een beetje gênant, als wij pas jaren nadat een verdrag tot stand is gekomen, tot een volledige implementatie komen.

Het streven is er dus op gericht om door middel van goede onderlinge werkafspraken te bewerkstelligen dat dit eerder gebeurt. Daarvoor is kennisuitwisseling de eerste linie. Het wiel hoeft straks niet elke keer opnieuw te worden uitgevonden in drie, straks in vier landen bij elke implementatie van een verdrag.

Je kunt daarbij heel goed bij elkaar naar de voorbeelden kijken. Wanneer in een van de landen van het Koninkrijk een implementerende wetgeving tot stand is gebracht, kun je nagaan of die misschien met een paar aanpassingen ook kan worden gebruikt in het wetgevingsproces van de andere landen van het Koninkrijk. Het voorgestelde derde lid van artikel 27 is bedoeld als een vangnet voor het geval er onverhoopt te grote vertraging optreedt bij de implementatie van een verdrag in een van de landen van het Koninkrijk.

De heer Van Kappen vroeg naar de stand van zaken van de Rijkswet Personenverkeer. Dat onderwerp is onlangs ter sprake gesproken in de Tweede Kamer bij de behandeling van het wetsvoorstel betreffende toelating tot en uitzetting uit de BES-eilanden. Dit wetsvoorstel ligt nu bij de Eerste Kamer en wij hopen dat het spoedig ook hier behandeld kan worden. In de Tweede Kamer is breed betreurd dat de Rijkswet Personenverkeer nog niet tot stand is gekomen. Wij realiseren ons uiteraard dat er bezwaren zijn gemaakt tegen het voornemen om deze rijkswet tot stand te brengen. De voorzitter van de Staten van de Nederlandse Antillen heeft daar vandaag nog aan herinnerd. Als alles wat gezegd is over het concept van dat voorstel van rijkswet waar was, zou ik het van harte eens zijn met de bezwaren. Gelukkig is het echte concept voor de rijkswet heel anders dan wat daaraan wordt toegeschreven. In het voorstel van rijkswet staat een regeling van het vrije personenverkeer tussen de Nederlanders die ingezetenen zijn van de diverse landen van het Koninkrijk voorop. Er zijn bepaalde beperkingen aan verbonden, die wederzijds zullen gelden en die vergelijkbaar zijn met de beperkingen ten aanzien van het vrije personenverkeer die binnen de Europese Unie gelden voor de burgers van de Europese Unie.

Hier kan niet worden gesproken over geruchten over en indrukken van een ambtelijk concept noch over de vraag wat dat al dan niet zou inhouden. Daarvoor moet er eerst een voorstel van rijkswet zijn dat is behandeld in de rijksministerraad, waarover de Raad van State van het Koninkrijk advies heeft uitgebracht en dat vervolgens door de koninkrijksregering bij Koninklijke Boodschap aanhangig is gemaakt. Het lijkt mij dan ook goed om hier te herhalen wat ik ook in de Tweede Kamer heb gezegd, namelijk dat dit helaas niet meer te verwachten is in deze kabinetsperiode. Je kunt allerlei inschattingen maken van de voortgang van de kabinetsformatie, maar dat het voorstel van rijkswet nog in deze

kabinetsperiode zal worden ingediend, is heel erg onwaarschijnlijk.

Met de ministers-presidenten van de andere landen van het Koninkrijk is wel afgesproken dat het gesprek over de voorbereiding zal worden voortgezet. Er zullen vertegenwoordigers worden aangewezen die dat gesprek aangaan. Ik hoop dat dit leidt tot meer begrip over de echte bedoelingen van het wetsvoorstel en tot een voorstel dat een positievere reactie ten deel valt dan de geruchten over het ambtelijke concept.

De heer Van Kappen (VVD): Ik dank de minister voor deze uitgebreide toelichting. Ik wil nog een vraag stellen. Ik weet eigenlijk niet of dat kan, maar ik waag het er maar even op. Het heeft niet zozeer te maken met wetgeving als wel met gevoel. Heeft de minister in zijn gesprekken met de collega's van het Caraïbische deel van het Koninkrijk nu het gevoel dat zij begrijpen wat ons probleem is?

Minister Hirsch Ballin: Ik kijk even naar de collega's ter linker- en rechterzijde. Ik verzeker de heer Van Kappen dat ik bij alle gesprekken met hen een heel goed gevoel heb.

De SP-fractie heeft gevraagd of erover is gedacht om de term "Koninklijk Rijksbesluit" in te voeren en op te nemen in een gewijzigd Statuut. Dank voor de creatieve gedachte. Mevrouw Quik-Schuijt maakte een vergelijking met andere terminologieën die wij gebruiken. Zij wil dat wij onderscheid maken in de terminologie voor bijvoorbeeld organen en wettelijke regelingen, al naar gelang zij gelden voor het land of voor het Koninkrijk als geheel. Dat spreekt mij op het eerste gezicht wel aan.

Aan de andere kant, koninklijk rijksbesluit, rijks-KB, het ligt niet helemaal goed in de mond. Ik denk ook niet dat het nodig is om op deze manier de terminologie te verrijken. Daarom wil ik het toch maar houden op Koninklijke Besluiten die herkenbaar zijn al naar gelang de grondslag als een Koninklijk Besluit dat betekenis heeft voor een of meer landen van het Koninkrijk dan wel voor het Koninkrijk als geheel.

Mevrouw Quik-Schuijt (SP): Het idee is dat je ook aan de wet zelf kunt zien of de rijksministerraad erbij betrokken moet worden. Je kunt dat natuurlijk wel iedere keer raden, want het spreekt voor zich. Echter, het staat nergens en dat vind ik toch jammer.

Minister Hirsch Ballin: Staat het nergens? Voor zover het gaat om besluiten waarvoor is voorgeschreven dat ze worden genomen in overeenstemming met de ministerraad van het Koninkrijk blijkt dat wel het geval te zijn. In ieder geval blijkt het uit de onderliggende regeling. Een Koninklijk Besluit moet immers altijd vermelden op welke regeling het gebaseerd is. De delegatiegrondslag moet altijd worden vermeld: "gelet op artikel X van ...". Dan volgt een algemene maatregel van rijksbestuur, dan wel een rijkswet. Daaraan kun je het dus wel zien.

Verder is gevraagd of er een aparte website gemaakt kan worden voor de rijksregelgeving. Ik zou willen antwoorden dat iedereen die zelf kan maken. Ik zal even uitleggen hoe. Er is een website, namelijk www.wetten.nl. Bij het zoeken op deze website kun je een vakje aanvinken door middel van een klik met de muis waardoor je de zoekopdracht beperkt tot rijksregelgeving. Als je dat doet, heb je eigenlijk zelf een website gemaakt die weliswaar niet "www.rijkswetten.nl" heet, maar op dezelfde manier dezelfde informatie geeft. Ik zie mevrouw Quik begrijpend knikken, dus dat gaat werken.

Dan kom ik bij de vraag van de heer Engels naar de precieze relatie tussen de artikelen 12a en 38a. Kan de geschillenregeling systeemconform in de bestaande structuur worden ingepast? Artikel 12a betreft geschillen die kunnen ontstaan tussen het Koninkrijk en een of meer landen. Het gaat dan over correctheidsaangelegenheden. Hierover wordt een voorstel van rijkswet voorbereid, zoals de regering heeft aangekondigd. Artikel 38a biedt de mogelijkheid om een regeling te treffen over geschillen tussen de landen. Dan gaat het dus om aangelegenheden van de landen. Een dergelijke geschillenregeling kan getroffen worden via een vormvrije onderlinge regeling tussen de landen of een consensusrijkswet. Uiteraard zal een en ander zich binnen de structuur van het Koninkrijk moeten afspelen. De regering is voorshands van mening dat binnen deze bestaande structuur volop ruimte is om een adequate geschillenregeling te treffen. Het gesprek hierover is nog gaande met de regeringen van Aruba en de Nederlandse Antillen. Daarna zal de Raad van State van het Koninkrijk om voorlichting gevraagd worden.

Dan kom ik bij een vraag van mevrouw Van Bijsterveld: worden bij de evaluatie van de wetgeving over vijf jaar ook de wettelijke eisen betrokken die gesteld zijn met het oog op een goed functioneren van de instellingen? Als ik haar goed begrepen heb, doelde mevrouw Van Bijsterveld met name op de eisen die tot doel hebben een zeker evenwicht te brengen in de Caribische en, voor zover ik begrepen heb, westerse werkwijze. Heb ik dat goed genoteerd, mevrouw Van Bijsterveld?

Mevrouw Van Bijsterveld (CDA): Nederlandse werkwijze.

Minister Hirsch Ballin: Het was genoteerd als "westerse werkwijze". Dan had ik willen opmerken dat de Caribische delen van het Koninkrijk ten westen van Nederland liggen, zij het dat sommigen dan misschien bezorgd zullen kijken als ik de werkwijze in ons land als "oosterse werkwijze" aanduid. In ieder geval zijn er bepaalde verschillen in gewoonte bij het stellen van eisen aan nevenfuncties. Voor een deel hebben die te maken met de andere schaal van de samenleving. Wij zijn in ieder geval voornemens om elementen als het stellen van eisen aan nevenfuncties en het gebruikmaken van de expertise van Nederlandse inspecties bij de evaluatie te betrekken. Deze elementen hebben tot doel de kwaliteit van de wijze van werken te verhogen en er een soort peer-

reviewelement in te brengen door te kijken hoe het aan de ene kant gaat en hoe aan de andere kant. Daarom is het belangrijk om zulke elementen bij de evaluatie mee te nemen. Ik denk dat het precies die vergelijking van criteria is waarop mevrouw Van Bijsterveld doelde. Dan zeg ik dat graag toe, inclusief het aspect van de opleidingseisen.

Mevrouw Quik-Schuijt heeft gevraagd hoe ik denk over een uitgebreide wettelijke regeling waarbij de onvrijwillige overplaatsing alleen wordt opgelegd voor een bepaalde periode en bij toerbeurt, als het gaat om de rechters. In artikel 35, eerste lid, van het voorstel is geregeld dat de leden van het hof door het bestuur kunnen worden verplicht om te gaan wonen of te blijven wonen in een van de landen, indien dit naar het oordeel van het bestuur in verband met de goede vervulling van hun taak noodzakelijk is. Die verplichting zal door het hof natuurlijk niet willekeurig mogen worden opgelegd. Vanzelfsprekend moet in dat soort gevallen eerst overleg worden gevoerd met de betrokken leden van het hof. In noodgevallen valt echter niet te ontkomen aan een plaatsing, uit het oogpunt van de beschikbaarheid voor de rechterlijke taak en de praktische problemen bij forensenverkeer tussen de eilanden; vandaar dat deze regeling zo is getroffen. Verder wordt dit aan het bestuur van het hof overgelaten, en het lijkt mij verstandig om het bestuur van het hof hierin enige ruimte te laten.

De heer Laurier heeft gevraagd of niet moet worden voorzien in de mogelijkheid dat ingewikkelde zaken worden doorverwezen naar de meervoudige kamer in plaats van de enkelvoudige behandeling ervan. Tegen de achtergrond van de Nederlandse praktijk bij het verwijzen van enkelvoudige naar meervoudige kamers en omgekeerd kan ik zijn vraag goed begrijpen. Tegelijkertijd zijn er ook weer eigen tradities op het punt van de enkelvoudige rechtspraak bij het Gemeenschappelijke Hof van Justitie. Het uitgangspunt van het voorstel is de huidige, goed functionerende rechterlijke organisatie. Dit voorstel van rijkswet beoogt niet, te komen tot een ingrijpende hervorming of herziening. In die zin is inderdaad aangesloten bij de bestaande regeling en werkwijze. Wel kan bij landsverordening of bij wet voor bepaalde geschillen worden bepaald dat die door het gerecht in een meervoudige kamer worden behandeld; ik verwijs naar artikel 12, eerste lid. Overigens behandelt het hof wel in meervoudige kamer, tenzij bij wet of landsverordening anders is bepaald, in hoger beroep; artikel 18, eerste lid.

De heer Engels heeft zijn aarzeling behouden bij de benoeming van niet-juristen tot rechter-plaatsvervanger. Dat is inderdaad een bijzonderheid van de rechterlijke organisatie op de eilanden van de Nederlandse Antillen. Ik herinner me een verrassende ontmoeting met de toenmalige dokter Welvaart, die huisarts was op Bonaire -- ik heb het nu over 1990 -- en die bij de eerste kennismaking meldde dat hij tevens rechter-plaatsvervanger was. Dat is in onze ogen wat verrassend, maar ik moet zeggen dat ik het nog veel verontrustender zou vinden als ik een rechter zou tegenkomen die zou melden dat hij huisarts

was. Gegeven de schaal die zich voordoet op met name Saba en Sint-Eustatius, denk ik dat er niet aan te ontkomen is om deze regeling te handhaven, zij het dat artikel 25, derde lid, bepaalt dat bij voorkeur alleen rechters-plaatsvervangers kunnen worden benoemd die wel jurist zijn. Het gaat hierbij dus om de specifieke situatie op Saba en Sint-Eustatius, die het nodig maakte om daar deze regeling te handhaven.

Het antwoord op de vraag van mevrouw Quik-Schuijt of de procureur-generaal, de advocaat-generaal en de hoofdofficier van justitie bij koninklijk besluit worden benoemd, luidt bevestigend. Dat blijkt uit artikel 16, eerste lid, van het voorstel voor de consensusrijkswet inzake de openbare ministeries, en artikel 17, eerste lid. Dat lijkt mij ook de juiste gang van zaken. Dit was misschien geen kennisvraag, maar meer een vraag die aansluit bij de vraag naar de manier waarop wij zo'n koninklijk besluit aanduiden. Dat wordt dan wel genomen, gelet op de genoemde artikelen van de rijkswet, als die tot stand is gekomen.

Mevrouw Quik-Schuijt heeft gevraagd of het klopt dat van uitzending alleen sprake kan zijn met betrekking tot de BES-eilanden en officieren van justitie uit Nederland, terwijl die naar Curaçao, Sint-Maarten en Aruba wel moeten solliciteren. Ja, dat is zo. Het is volgens mij goed om daarop de aandacht te vestigen. De term detachering wordt inderdaad soms misplaatst gebruikt.

Mevrouw Quik-Schuijt heeft een vraag gesteld over de keuze om de inrichting van het parket van de procureur-generaal niet vast te leggen bij wet. Dit geldt in het bijzonder voor Sint-Maarten. Het is onze opvatting dat eerst ervaring moet worden opgedaan met de benoeming van twee advocaten-generaal, van wie één in het bijzonder kijkt naar de Bovenwinden, voor wie plaatsing op Sint-Maarten dan ook in de rede ligt. De openheid van de inrichting in het wetsvoorstel biedt de ruimte om op basis van ervaringen nadere keuzes te doen. Ik ben nog steeds van opvatting dat het goed is als een tweedelijnsparquet aanwezig is op Sint-Maarten.

Zowel mevrouw Linthorst als de heer Engels heeft de vraag gesteld of de koninkrijksregering kan en zal ingrijpen bij onderbezetting van de openbaar ministeries. Als er sprake is van een zodanige onderbezetting dat de opsporing en vervolging niet meer op een behoorlijk niveau plaatsvinden, kan er aanleiding zijn om op grond van de waarborgtaak in te grijpen. Uiteraard zal dan moeten worden geconstateerd dat er sprake is van structureel tekortschieten en dat het betrokken land zelf niet in staat of niet bereid is om het probleem op te lossen. Kortom, eerst zullen andere wegen moeten worden bewandeld, zoals overleg en bijstand. Maar als het allemaal niet tot resultaat leidt en de waarborgfunctie in het geding is, zal daaraan ook toepassing moeten worden gegeven.

De heer Engels heeft gevraagd of te hoge risico's worden gelopen als bestuurlijke verantwoordelijkheid voor de openbare orde en de strafrechtelijke handhaving bij de minister van Justitie, respectievelijk die van Sint-Maarten berust. Ik hoop dat ik zijn vraag nu niet te ruw weergeef.

In de nota naar aanleiding van het verslag hebben wij onderkend dat voor de nieuwe landen de genoemde bevoegdheden in belangrijke mate geconcentreerd zijn bij de betrokken ministers van Justitie, hetgeen overigens al een onderdeel was van de afspraken in de slotverklaring; dit is de autonome keus van de landen. We hebben echter geen aanleiding om te veronderstellen dat die concentratie als zodanig tot risico's moet leiden. Daarbij hebben wij in aanmerking genomen dat er ook een bijzondere positie is voor de procureur-generaal en voor het Hof en dat er te allen tijde verantwoording verschuldigd is aan de staten. Op die wijze voorzien de stelsels van de nieuwe landen in de benodigde checks-and-balances. Het zal in de praktijk de verantwoordelijkheid van alle betrokkenen zijn, zeker in een kleinschalige samenleving, om te waken tegen oneigenlijk gebruik van welke bevoegdheid dan ook.

De heer Laurier heeft gevraagd of de minister van Justitie van het Koninkrijk niet een coördinerende rol moet krijgen bij de bestrijding van de grensoverschrijdende criminaliteit. Zijn gedachten roepen associaties op met wat naar voren is gebracht in beleidsstukken van het kabinet in eer-eer-eer-eervorige samenstelling. Ik heb het nu over het tweede paarse kabinet. Ik kan mij voorstellen dat de heer Laurier deze gedachte even boven liet komen. In het toenmalige kabinet is inderdaad over een dergelijke regeling gedacht en gesproken. Op dit moment worden jaarplannen en begroting voor het rechersamenwerkingsteam vastgesteld in het tripartiet justitieel overleg. In de nieuwe situatie wordt het beleidsplan voor de gemeenschappelijke aanpak van de grensoverschrijdende criminaliteit vastgesteld door de Rijksministerraad. Dit beleidsplan wordt vervolgens onder de verantwoordelijkheid van één procureur-generaal uitgevoerd. Dat biedt naar ons inzicht voldoende waarborg voor een goed gecoördineerde aanpak van de grensoverschrijdende criminaliteit. Ik wijs daarbij ook nog op de rol van de Raad voor de rechtshandhaving.

Mevrouw Lagerwerf heeft een vraag gesteld over de betrokkenheid van Aruba bij het vaststellen van criteria op grond van artikel 57a, lid 5 van de Rijkswet politie. Dit gaat terug op het amendement dat door het toenmalige lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal, de heer Remkes, is ingediend. Dat Aruba niet betrokken was bij het opstellen van de criteria als bedoeld in artikel 57a, lid 5, komt daaruit voort dat de Rijkswet Politie geen betrekking heeft op Aruba.

Voor die korpsen is een verbetertraject begonnen en zijn plannen van aanpak opgesteld. Van dit verbetertraject maakt het Korps Politie Aruba geen deel uit. Pas als de regering van Aruba aangeeft te willen aansluiten bij de rijkswet politie, zal de vraag naar de verdere ontwikkeling, zoals door mevrouw Lagerwerf geschetst, aan de orde zijn.

De heer Engels heeft gevraagd of we wellicht te grote risico's lopen ten aanzien van de criminaliteitsbestrijding door de mogelijke impasse bij het besluit in de rijksministerraad over de begroting van de GVP. Ik geloof niet dat die zorg

terecht is. Zoals eerder al aangegeven, volgt uit de rijkswet politie dat de rijksministerraad de begroting van de GVP vaststelt. Op die besluitvorming in de rijksministerraad zijn de bekende bepalingen uit statuutartikelen 10 tot en met 12 van toepassing. Ik zie ook geen onoverkomelijke problemen bij de besluitvorming in de rijksministerraad. Ik ga er overigens ook van uit dat de begrotingsautoriteiten de benodigde middelen reserveren op de landsbegrotingen, zoals ook het geval is bij de rijkswet hof en al enige jaren bij de rijkswet kustwacht Nederlandse Antillen. Ik ben het niet eens met de veronderstelling dat hierbij een impasse zou intreden. We hebben trouwens ook middelen om daar weer uit te komen.

Mevrouw Van Bijsterveld heeft vragen gesteld over de Raad voor de rechtshandhaving, die ik in een ander verband al even noemde. Zij vroeg of de raad onderzoek kan doen naar de institutionele structuur van de betrokken instellingen. De raad heeft niet rechtstreeks een taak, maar het kan voorkomen dat bij het onderzoek naar de taakuitoefening de raad tot de conclusie komt dat het gaat om een tekortkoming met institutionele oorzaken of kenmerken. Dan ligt het voor de hand dat de raad dat zal signaleren. Het is vervolgens aan de regering of regeringen om daaraan conclusies te verbinden.

Mevrouw Quik-Schuijt heeft gevraagd of er overleg is geweest met de Algemene Rekenkamer over de controlerechten die de Rekenkamer krijgt. Daarover is contact geweest met de Rekenkamer. Ik ben met de Rekenkamer van opvatting dat de Rekenkamer volledig bevoegd is.

Mevrouw Quik-Schuijt heeft gevraagd of is afgesproken wanneer het toetsingskader dat de Raad voor de rechtshandhaving gaat gebruiken, uiterlijk zal zijn geaccordeerd. Oh, die was van uw collega, mevrouw Ten Horn. Neem mij niet kwalijk. Een van de eerste taken waarvoor de raad zich gesteld ziet, is het maken van een toetsingskader. Dat is geen gemakkelijke taak, omdat voor alle domeinen waarbinnen de raad werkzaam is, geen normkader bestaat. De raad heeft zich voorgenomen om binnen veertien maanden na de oprichting voor alle domeinen normen vast te stellen. Gelet op de omvang van de taken, lijkt me dat ook alleszins redelijk. Daarover bestaat ook consensus tussen de landen.

Mijnheer de voorzitter, ik hoop dat ik hiermee de vragen waarvoor de beantwoording aan mij was toevertrouwd, heb beantwoord.

De voorzitter: Dank u wel. Dan zijn we nu toegekomen aan de tweede termijn van de Kamer en de bijzonder gedelegeerden.

**

Mevrouw Lagerwerf-Vergunst (ChristenUnie): Ik kan mij niet aan de indruk onttrekken dat het tweede blok wetgeving ook al behandeld is. Klopt dat?

De voorzitter: Dat is juist. Aan het begin is meegedeeld dat de beide blokken in elkaar zouden overlopen.

**

Mevrouw Lagerwerf-Vergunst (ChristenUnie): Dan heb ik dat gemist. Dank u wel.

De voorzitter: Als uw vragen niet volledig beantwoord zijn in de beantwoording, kunt u de bewindslieden daar in tweede termijn aan herinneren.

**

Minister Hirsch Ballin: Dat verklaart ook de vergissingen die wij af en toe maakten tussen mevrouw Quik en mevrouw Ten Horn, die spraken over het eerste en het tweede blok.

De voorzitter: Gelet op de beperkte bijdragen, in tijd gemeten, voor de tweede ronde, stel ik voor om beide blokken tegelijkertijd te behandelen in tweede termijn.

**

*N

Mevrouw Van Bijsterveld (CDA): Voorzitter. Ik dank de staatssecretaris en de minister voor de algemene beschouwingen en voor de beantwoording van de door ons gestelde vragen. Wij zijn verheugd over de voortgaande betrokkenheid van de VNG en over de toezegging om de door ons genoemde aandachtspunten bij de evaluatie van zowel de BES-wetgeving als de consensuswetgeving mee te nemen.

In de visie van de staatssecretaris op de uitvoering van de plannen van aanpak onder het regime van de AMvRB met monitoring door de voortgangsc commissie en ook het belang dat daaraan gehecht wordt -- dat werd zojuist weer tot uitdrukking gebracht -- zien wij een commitment om niet alleen op papier, maar ook daadwerkelijk verbeteringen in de verschillende landen tot stand te brengen.

Uit de bijdrage van de staatssecretaris leiden wij verder af dat zij de randvoorwaarden onderschrijft die wij noemden voor het welslagen van het Koninkrijk in de toekomst.

Tot slot kijken wij met heel veel belangstelling uit naar het proces van totstandkoming van de toekomstvisie, waarvoor wij ook een aantal suggesties hebben gedaan. Wij zijn ook heel graag bereid, daaraan een actieve bijdrage te leveren en om ook het hervormingsproces na 10-10-10 weer een stapje verder te helpen.

*N

De heer Van Kappen (VVD): Voorzitter. Ik dank de bewindslieden voor hun uitgebreide behandeling. Ik ben gesterkt in mijn indruk die ik in mijn initiële inbreng heb verwoord, namelijk dat het een kwestie is van doormodderen, maar op een iets beter niveau. Ik heb enkele korte vragen.

Er is gesproken over de systematiek van de AMvRB, het escalatiemodel. Het is toch correct -- ik wil dat even verifiëren -- dat artikel 51 aan het eind van de escalatieladder staat?

Er is gesproken over 10-10-10 en de absolute voorwaarde dat de staatsregeling voor zowel Curaçao als voor Sint-Maarten er zal zijn en dat de regering daaraan vasthoudt. Ik heb echter ook gevraagd naar plan B. Ik weet dat dit als-dansscenario's zijn, maar ik wil het toch weten. Als op Sint-Maarten of op Curaçao de staatsregeling het op een of andere manier niet haalt, wat is dan plan B? Wat doen wij dan?

Ik was erg benieuwd wat de staatssecretaris zou antwoorden op mijn vraag waarom wij in het verleden niet hebben ingegrepen. Heel handig zei zij: laten wij ons richten op de toekomst en vooral niet te veel naar het verleden kijken. Ik herinner de staatssecretaris wel aan het goed Nederlandse spreekwoord: in het heden ligt het verleden, maar in het nu wat worden zal. Wij hebben in het verleden nooit ingegrepen. Ik denk dat de kern daarvan is geweest -- ik zeg het maar even zoals ik het echt vind -- een stuk Nederlandse lamlendigheid van opvolgende kabinetten om in te grijpen. Misschien is slechts die ene hamer die in dat gereedschapskistje zit wel een van de redenen geweest. Dat brengt mij op de vraag naar de waarborgfunctie. Daarover is al een en ander gezegd. Ik begrijp dat dit allemaal nog in de nevelen van de toekomst is gehuld. Ik ben nieuwsgierig naar het verder uitbreiden van het gereedschapskistje, zodat wij ook wat verfijndere instrumenten hebben om bij te sturen. Ik zie zelf namelijk niet zo gek veel mogelijkheden. De staatssecretaris heeft verwezen naar de wijze waarop met de AMvRB wordt omgegaan en noemde dat een verfijndere manier van bijsturen. Ja, dat is zo, zo had ik er nog niet naar gekeken, maar ik vraag of er meer is. Hebben wij niet meer? Of zitten wij straks alleen met de artikelen 43, 51 en eventueel een AMvRB? Als dat zo is, dan wil ik dat graag weten. Als er nog andere ideeën zijn voor het aanbrengen van een verfijnder instrumentarium wil ik dat in dit stadium ook graag weten.

Ik kom op de invulling van het Koninkrijk na 10-10-10. Als wij naar de toekomst kijken, en ik doe dat ook graag, dan ben ik blij met de positieve reactie op het idee om de economische dimensie van de trans-Atlantische link nu echt eens samen uit te nutten, daar goed naar te kijken en daarbij ook het bedrijfsleven te betrekken. Daar ben ik dus blij mee, maar.... Nee, ik wil nog even positief blijven. Het argument dat de rubberen laag van de Nederlandse Antillen straks gaat verdwijnen, sprak mij aan. Daardoor krijgen wij beter zicht op de problemen van de eilanden en kunnen wij rechtstreeks zaken gaan doen met de eilanden. Dat spreekt mij aan.

Dat is een positief punt, maar wat gaan wij doen om in de toekomst uit te leggen wat het Koninkrijk eigenlijk is? Als ik hier in Nederland met mijn buurvrouw en anderen praat, dan hebben ze nauwelijks het idee dat er een Koninkrijk is. Op hoe dat in elkaar steekt, hebben ze al helemaal geen zicht. Ik heb het idee dat het op de Nederlandse Antillen en Aruba misschien iets beter is, maar ook daar is sprake van groot onbegrip. Autonomie wordt vaak door de war gehaald met onafhankelijkheid. Hoe dat allemaal precies in

elkaar steekt, daarvan is heel weinig begrip. Gaan wij daar wat aan doen? Gaan wij wat aan pr doen met z'n allen om het Koninkrijk wat leven in te blazen? Denken wij misschien aan een canon, zoals wij dat ook hebben gedaan bij de Nederlandse geschiedenis, waarvan de kennis in Nederland ongeveer onder nul lag? Gaan wij een canon over het Koninkrijk maken, een verplicht stukje lesstof op onze scholen? Ik wil daar graag wat ideeën over horen van de bewindslieden. Dat wij het hier in het parlement allemaal begrijpen -- dat hoop ik tenminste -- is tot daaraan toe, maar het gaat erom dat onze bevolking begrijpt wat het Koninkrijk is en waarom het zo belangrijk is. Wat gaan wij daaraan doen?

Ik ben zeer tevreden met het antwoord van de minister van Justitie over het wetsvoorstel inzake personenverkeer. Ik besef dat hij er onder deze omstandigheden niet zo gek veel meer over kan zeggen, maar met name het instemmend knikje van de minister-president van de Nederlandse Antillen en de minister-president van Aruba, die ik beiden zeer hoog acht -- ik sta hier niet om complimentjes te maken; het is echt zo -- betekent voor mij meer dan alle bouten en moeren in het wetgevingsproces.

De voorzitter: En zo legt u de knikjes in de Handelingen vast.

* *

* N

Mevrouw Linthorst (PvdA): Voorzitter. Tot mijn spijt vind ik de antwoorden van de bewindspersonen, met name van de staatssecretaris, niet erg overtuigend. Wij hebben meerdere malen gezegd dat de waarborgfunctie voor ons cruciaal is. Onze vraag was: wat kunnen wij nu voor een garantie... Nou, garanties zijn natuurlijk nooit te geven, maar wij vroegen: geef ons nou eens een idee waarom die waarborg nu wel ingevuld zou worden terwijl dat in het verleden nooit gedaan is? Daar zijn twee antwoorden op gegeven. Het eerste is: het komt in een notitie. Die notitie komt dan nog. Het tweede antwoord is: het Statuut biedt mogelijkheden om in te grijpen. Maar de essentie van de vraag is juist dat het niet gaat om de mogelijkheid die er is, maar om de bereidheid dat te doen. Al was maar een antwoord gegeven in de richting van: u denkt toch niet dat wij dit heel langdurige en moeizame proces hebben doorlopen om het vervolgens weer mis te laten gaan? Ik mis echter enige strijdbaarheid en overtuigingskracht waardoor wij er nu wel in kunnen geloven. Ik heb nu het gevoel dat ik het in goed vertrouwen moet aannemen. Dat gaat mijn fractie net iets te ver.

Ik zal nog één keer proberen of wij duidelijkheid kunnen krijgen over de financiën. Dat is misschien het meest concrete onderwerp. In de Eerste Kamer bestaat enige onduidelijkheid over de vraag wanneer de Commissie financieel toezicht wordt opgeheven. Ik heb altijd begrepen dat dit gebeurt als er vertrouwen is dat de begroting structureel op orde is. Er doen ook geruchten de ronde dat die commissie meteen wordt opgeheven

als de begroting op orde is. Wanneer is het nou zo? Het besluit tot het opheffen van de Commissie financieel toezicht wordt voorgehangen aan beide Kamers van de Staten-Generaal maar ook aan Curaçao en Sint-Maarten. Wat gebeurt er als er een verschil van inzicht is tussen die gremia over de vraag wat er zou moeten gebeuren? Ik hoop dat ik daar wel een overtuigend antwoord op krijg. Dan zullen wij verder zien.

*N

De heer Marlin: Voorzitter. Namens de Sint-Maartense delegatie wil ik de staatssecretaris en de minister van Justitie bedanken voor de antwoorden aan de Eerste Kamer. Die antwoorden spreken tevens de steun uit voor de wens van Sint-Maarten en Curaçao om land te kunnen worden per 10-10-10.

Meer dan één fractie heeft gevraagd wanneer de staatsregeling van Sint-Maarten zal worden vastgesteld. De staatsregeling van Sint-Maarten is reeds in behandeling bij de Centrale Commissie van de eilandsraad. Het is nu aan het bestuurscollege de gestelde vragen te beantwoorden. De planning is om rond 20 juli aanstaande de staatsregeling van het toekomstig land Sint-Maarten in de eilandsraad vast te stellen. Sint-Maarten juicht de oplossing toe om per 10-10-10 land te kunnen worden door gebruik te maken van de zogenaamde plannen van aanpak. Fracties maken zich bezorgd over de werking van de plannen van aanpak. Namens de regering van Sint-Maarten wil ik hierbij uitdrukkelijk melden dat voor Sint-Maarten het temeer van belang is dat de plannen van aanpak daadwerkelijk worden aangepakt. Wij hebben een verantwoordelijkheid tegenover onze burgers. Die verantwoordelijkheid nemen wij ook serieus. Wij ervaren de plannen van aanpak niet als struikelblok, maar als noodzaak om beter te kunnen functioneren als land.

Zoals wij al vaker hebben gezegd, was het voor Sint-Maarten niet mogelijk om bepaalde landstaken en diensten te ontwikkelen omdat die tot de verantwoordelijkheid van het land de Nederlandse Antillen behoorden. De achterstand die Sint-Maarten op deze terreinen vertoonde, was te wijten aan de verwaarlozing destijds van het land. Met de afspraken die gemaakt zijn met betrekking tot de plannen van aanpak, hoopt Sint-Maarten binnen de kortst mogelijke tijd deze schade in te kunnen halen.

Ook op het gebied van de openbare financiën heeft het staatkundige veranderingsproces aanzienlijke veranderingen teweeggebracht in het belang van de houdbaarheid van de openbare financiën van Sint-Maarten. De kern van de AMvRB financieel toezicht is dat de overheidsfinanciën van Sint-Maarten en Curaçao aan financiële normen zullen voldoen. Dit naar analogie van EU-normen, zij het zelfs wat strenger. Als Sint-Maarten en Curaçao daar op grond van de afgesproken objectieve criteria aan voldoen, zal de rijkswet komen te vervallen. Dit betekent niet dat daarmee het vereiste om aan de norm te voldoen zal komen te vervallen. Sint-Maarten heeft

genoemde normen immers eveneens in de eigen staatsregeling opgenomen.

Tot slot: 10-10-10. Tien jaar geleden heeft Sint-Maarten in het referendum de wens uitgesproken om uit de Antillen te treden. Tien weken geleden heeft de Tweede Kamer deze ontwerprijkswetten die vandaag worden behandeld, goedgekeurd. Over tien weken staat de slot-RTC gepland. Niet alleen de delegatie die vandaag namens Sint-Maarten aanwezig is, maar de hele bevolking van Sint-Maarten rekent daarom op uw steun om het land Sint-Maarten per 10-10-10 mogelijk te kunnen maken.

Mevrouw Quik-Schuijt (SP): Ik heb een vraag gesteld over de implementatie van het internationaal verdrag inzake de rechten van het kind. Ik heb die vraag ook gesteld aan mevrouw Jesus-Leito, maar ik kan die niet stellen aan onze regering. Het is namelijk aan de landen om in hun landsverordening te regelen dat rechtszaken waarbij minderjarigen betrokken zijn, in principe achter gesloten deuren worden behandeld. Ik begrijp dat de heer Marlin nu niet kan zeggen dat hij dat gaat regelen, maar ik zou wel graag willen horen hoe hij daarover denkt.

De heer Marlin: Die opvatting deel ik volkomen met u. Daar zijn we eigenlijk al mee begonnen.

*N

Mevrouw Quik-Schuijt (SP): Voorzitter. Ik bied allereerst onze verontschuldiging aan voor de verwarring die wij gezaaid hebben door met twee woordvoerders te werken. Ik geloof niet dat dit zo'n succes was. Misschien gaat dit de volgende keer beter.

Gisteravond had ik een heel erg feestelijk gevoel toen we met elkaar aan tafel zaten. Dat is een klein beetje weggezaakt omdat zo'n behandeling toch een beetje saai is in de Eerste Kamer. Maar toen ik al die oranje dassen weer zag, leefde dat vrolijke gevoel weer op. Ik hoop dat we dat samen vasthouden.

Ik kom nog even terug op een algemeen punt. Ik moest even terugdenken aan de tijd dat ik zeventien jaar was. We hadden toen gespreksgroepen die van de kerk uit gingen. In die gesprekken konden we er eindeloos over praten dat het geloof een sprong in het duister is. Dat vonden we heel mooi. Een sprong in het duister kan ook iets heel moois hebben. Ik heb enigszins het gevoel dat de zaken waar we nu mee bezig zijn ook een klein beetje een sprong in het duister zijn. Daar is helemaal niets mis mee. Als we daar met z'n allen maar positief tegenover blijven staan, kan dat ons allen veel goeds brengen.

Het Koninklijk Rijksbesluit. Ik heb het bedacht, maar ik ben in goed gezelschap van Borman en Holgers. Het kabinet weet dat dit niet de allerminsten zijn. Ik vraag het kabinet om daar nog eens over na te denken in de toekomst. Die vraag moet ik overigens misschien aan een toekomstig kabinet richten.

De knoppen op de website beheers ik wel. Dat er een aparte website zou zijn, was een van de voorstellen van de Commissie democratisch deficit om het democratisch tekort op te heffen. Op die site zou dit soort dingen worden gezet. Ik ben absoluut een digibeet, maar dat was mijn probleem niet. Het ging erom dat ik dit een heel simpele en goede oplossing vind, overigens een van de vele oplossingen van die commissie. We zouden daar alle rijksregelingen op kunnen zetten.

Ik weet uit ervaring dat zowel in Nederland als op de eilanden verplichte overplaatsingen een hot item zijn in de rechterlijke macht. De betreffende rechter die daar heeft gewerkt en die nu in Nederland werkt, schrijft dat niet voor niets. De minister ging er enigszins badinerend op in. Ik denk dat het wel degelijk een probleem zou zijn. In Nederland wordt het al gezien als een probleem: als je in Nederland niet goed functioneert op een grote rechtbank, word je naar een kleine rechtbank gestuurd. Het speelt in Nederland al. Neem het serieus, dat is mijn enige opmerking daarover.

Verder zijn alle vragen goed beantwoord. Hartelijk dank daarvoor. Ik hoop dat we er samen wat moois van gaan maken.

*N

Mevrouw Lagerwerf-Vergunst (ChristenUnie): Voorzitter. Dank voor de beantwoording van de vragen.

Het enige punt waarop ik wil terugkomen, zowel bij de staatssecretaris als bij de minister, is datgene wat ik gevraagd heb over de positie van Aruba. De staatssecretaris heeft het met name gehad over de Rijkswet Financieel toezicht -- als ik mij het goed herinner; ik was namelijk enigszins overvallen omdat ik dacht dat dit nog de eerste termijn was -- terwijl mijn insteek met name was gericht op de criminaliteitsbestrijding en de rechtshandhaving: de Rijkswetten politie en OM. Ik heb aan de staatssecretaris gevraagd of zij kan toezeggen dat de uitkomsten van het onderzoek periodiek ter kennis worden gebracht van de Kamer. Daar heb ik nog geen antwoord op gekregen. Het is prachtig dat de minister opnieuw heeft uitgelegd dat de Rijkswet politie niet voor Aruba geldt. Dat was juist de strekking van mijn vraag. Ik vind dit een formele opstelling. Ik beken dat ik oorspronkelijk zelfs had genoteerd dat ik het een formele en onverstandige opstelling vind. Ik zeg het nu toch nog maar. Daarom verzocht ik om die te herzien. Je kunt natuurlijk formeel stellen dat Aruba nog geen partij is en dat wij dus niet daarover praten. Laten wij echter een positieve insteek nemen. Vooruitlopend op het feit dat Aruba partij wordt, kun je op dit moment ook al met Aruba praten. Je doet criminaliteitsbestrijding namelijk snel tekort. Ik krijg daarom graag nog een antwoord op deze vragen.

*N

De heer Laurier (GroenLinks): Voorzitter. Mijn fractie dankt de minister voor zijn antwoorden en

de staatssecretaris voor haar toezegging. Ik heb in de eerste termijn al gezegd dat de algemene maatregel van rijksbestuur in de huidige vorm voor ons een heel belangrijke toetssteen is voor het proces dat wij eventueel ingaan. In een situatie waarin landen in opbouw zijn, is het namelijk niet logisch om artikel 51 hanteren. Die opbouwfase is echter op een gegeven moment afgelopen. De vormgeving van de waarborgfunctie is ook dan van belang evenals de instrumenten die daarbij kunnen worden ingezet. In die zin zijn wij toch wel benieuwd naar een nadere precisering, omdat die algemene maatregel van rijksbestuur dan niet meer van toepassing is. Ik kan wel meevoelen met de heer Van Kappen. Er is inderdaad behoefte aan een fijner instrumentarium, want anders moet je ineens dat grote instrument inzetten.

Mijn fractie oordeelt op dit moment positief, hoewel wij nog een aantal vragen hebben over de toekomst. Wij realiseren ons dat wij straks, vanaf 10-10-10, aan het begin staan van een heel nieuw proces. Een aantal landen moet worden opgebouwd. Soms moet er veel gebeuren. Gisteren hebben wij een bericht gekregen van de toetsingscommissie. Daarin staat nog een aantal alarmerende zaken waaraan hard gewerkt moet worden. Het gaat in dit verband ook over de opbouw van de verhoudingen tussen nieuwe landen. Mijn fractie vond het daarom ook niet geruststellend dat de toetsingscommissie tot de conclusie komt dat er al verschil bestaat met betrekking tot de interpretatie van artikel 40 van de consensusrijkswetten rond de politieregeling, namelijk over het gezamenlijk opleidingsinstituut. Die nieuwe verhoudingen zullen zich dus ook moeten zetten. Mijn fractie blijft met name geïnteresseerd in wat wij moeten opbouwen, te weten een gezamenlijke toekomstvisie van ons Koninkrijk. Mijn fractie wil in dat kader ook de vraag beantwoorden, wat wij de basiskwaliteiten van voorzieningen binnen ons Koninkrijk vinden.

*N

De heer Engels (D66): Voorzitter. Ook ik bedank namens mijn fractie de regering voor de antwoorden op onze inbreng. De reactie van de beide bewindslieden heeft de nog levende zorgen en onduidelijkheden bij mijn fractie in voldoende mate weggenomen. Ik kan dus ook melden dat de fractie van D66 zich om die reden -- op dit dossier zeg ik nadrukkelijk -- achter de regering schaaft en bereid is om alle nu voorliggende voorstellen te aanvaarden. Ik wens de regeringen van alle landen van het Koninkrijk succes met de laatste etappe op weg naar de transitiedatum. Mijn laatste opmerking is dat wij uitkijken naar het debat dat wij daarna zullen voeren over de verdere toekomstvisie op het Koninkrijk.

*N

Mevrouw Ten Horn (SP): Voorzitter. Ook al vindt collega Engels twee keer door één fractie de regering laten bedanken voor alle werk dat verzet is, overbodig, ik vind het geen overbodige zaak dat

dit twee keer gebeurt. Ik zeg dan ook hartelijk dank, temeer omdat in blok 2 naar mijn mening alle vragen zijn beantwoord. Er blijven nog twee punten over naar aanleiding van de beantwoording.

Een punt heb ik aangeroerd toen ik sprak over de zeegrens. Artikel 38a van het Statuut zegt letterlijk: de landen kunnen bij onderlinge regeling een voorziening treffen voor de behandeling van onderlinge geschillen. Wat ik aanroerde, is dat in het Caraïbisch gedeelte van het Koninkrijk situaties kunnen ontstaan waarbij Nederland echt belanghebbende is. De koninkrijksministerraad is dan misschien niet de plek waar je die geschillen op wilt lossen. Het is misschien een aanbeveling om bij de discussie over de toekomst van het Koninkrijk en de waarborgfunctie de vraag te betrekken hoe men denkt artikel 38 in te vullen met gemeenschappelijke regelingen voor situaties waar echt veel mee gemoeid is. Daar hoor ik graag de regering over.

Het ander punt gaat over de Wet financieel toezicht. Aan de ene kant ben ik blij dat er nu eindelijk een antwoord is op de vraag over artikel 43. De regering interpreteert het in ieder geval zo dat er geen verplichting is. Aan de andere kant blijft mijn fractie een aantal vragen houden over de financiële situatie, gelet ook op de afspraken in de EU, die voort blijven bestaan. De laatste tijd leert de ervaring dat het in een land waar de financiën structureel op orde zijn, morgen weer incidenteel mis kan zijn. Dat betekent dat afspraken naar ons idee voortdurend moeten blijven gelden. Dat lijkt ons beter dan na een opheffen of ingetrokken wet weer een nieuwe wet maken op het moment dat zich een incident voordoet dat een opmaat blijkt te zijn naar een structureel probleem. Ik denk dat wij wat dat betreft helaas niet voldoende tevreden zijn gesteld met de antwoorden op onze vragen over de Wet financieel toezicht. Dat geldt temeer nu ik de toetsingsrapportage heb gelezen. De staatssecretaris zei terecht dat de brief die daarbij hoorde maar zeven pagina's was. Intussen ben ik wel beland in het rapport. Er wordt steeds gewezen op het ontbreken van de extra bestuurslaag en gezegd dat dit onder andere een effectieve en kostenbewuste overheid zal geven in de nieuwe landen. De toetsingscommissie zegt alleen al daarover dat zij er gezien de zwaarte van een op te bouwen apparaat niet van overtuigd is dat dit effect zal worden bereikt. Ik bevind mij dus in goed gezelschap en dan ga ik maar niet citeren wat verder op die pagina staat.

Collega Van Gent herinnerde er in de Tweede Kamer aan dat er ook Antilliaanse Groningers zijn. Zij herinneren zich vast nog wat Groningers zeggen als dingen moeilijk zijn: de kop derveur. De wetgeving van vandaag is een historisch moment. Dat is een, maar nu moeten wij ervoor zorgen dat die ook werkelijk tot tastbare goede resultaten leidt voor vooral de bevolking van de Antilliaanse eilanden. Dat is twee en dat is uiteindelijk toch waarvoor wij het doen.

De voorzitter: De vertaling van het Gronings is: de kop ervoor. Mevrouw Ten Horn, u hebt nog even het woord voor een interventie.

* *

De heer Atacho: Mijnheer de voorzitter, ik wil van de gelegenheid gebruikmaken om via mevrouw Ten Horn een antwoord te geven op een vraag of de bezorgdheid van mevrouw Quik-Schuijt. Beiden hebben het woord gevoerd. Het gaat over de uitvoering van de verdragen inzake de rechten van het kind. Ik heb even navraag gedaan, en inderdaad, de Nederlandse Antillen zijn ook verdragsplichtig ten aanzien van het verdrag over de rechten van het kind. Om de vier jaar moet gerapporteerd worden. Onlangs is nader uitvoering gegeven aan bepaalde verdragsverplichtingen, onder andere inzake de mensensmokkel en mensenhandel.

Afgelopen maand is dat in de Staten van de Nederlandse Antillen behandeld. Dat is een voorbeeld van de uitvoeringsregelingen. Wat de behandeling van zaken van minderjarigen betreft, die vindt plaats achter gesloten deuren. Ik moet zeggen dat ingevolge het strafrecht zestienjarigen als volwassenen behandeld worden. Zaken van kinderen beneden de zestien jaar vinden dus plaats achter gesloten deuren.

* N

Staatssecretaris Bijleveld-Schouten: Voorzitter. Ik bedank alle sprekers voor hun bijdrage in tweede termijn. Er is terecht aangehaald dat het oranje-element gedeeld wordt. Dat soort dingen leven dus.

Mevrouw Van Bijsterveld is blij met de toezegging over BES en VNG. Die moeten samen ook maar eens toekomstgericht nadenken, bij de evaluatie van de wetgeving, over wat eenvoudige wetgeving is. Er is terecht gezegd dat het nu niet meer gaat om commitment op papier, maar dat daadwerkelijk wat moet worden bereikt met elkaar. Mevrouw Van Bijsterveld is benieuwd naar de toekomstvisie. Zij zegt er graag een bijdrage aan te leveren. Ik verwacht dat ook van haar partij. Daarom heb ik ook op haar gereageerd en op alle andere sprekers die hierop zijn ingegaan, met name de heer Van Kappen. Die sprak over economische zaken. Ik zie op de symposia die door ons zijn uitgezet dat wij door samen te praten en samen te kijken naar de toekomst, door het samen problemen onderkennen en elkaar daarop aanspreken, iets kunnen maken dat toekomstgericht en goed is.

De heer Van Kappen heeft het over doormodderen op beter niveau. Dat is de winst van vandaag! Belangrijk is dat het echt beter is. Ik zie het dan ook anders. Wij hebben met elkaar afspraken gemaakt die beter zijn. Wij hebben betere randvoorwaarden gecreëerd. Wij hebben hard gewerkt aan de invulling van een aantal randvoorwaarden. Dat is goed om vast te stellen. Natuurlijk staat aan het einde van de ladder artikel 51. Er bestaat geen misverstand over dat wij dit artikel ook durven toepassen. Bij artikel 43, over het Hof, hebben wij niet geschroomd om het aan Aruba op te leggen. Dat is voor het eerst sinds tijden gebeurd. Het mag hier dus gezegd worden dat deze regering wel gebruik heeft gemaakt van de middelen. In het verleden is dat niet altijd het

geval geweest. Ik hoop dat volgende regeringen, nu de rubberen bestuurslaag er tussenuit is en de relatie meer direct is, beter zien wat er gebeurt en effectiever kunnen ingrijpen. Zij hebben beter zicht en hebben betere randvoorwaarden. Dat is mijn antwoord in de richting van de heer Van Kappen en mevrouw Linthorst. Ik geloof hierin.

De heer Van Kappen (VVD): Voorzitter. Ik dank de staatssecretaris voor dit gloedvolle betoog, maar het feit dat wij voor het Hof artikel 43 van stal hebben gehaald vind ik nu precies het verkeerde voorbeeld. Daarvoor waren er vele voorbeelden waarbij ik mij afvroeg wanneer artikel 43 van stal zou komen. Dat gebeurde dus niet, maar nu de plaats van het Hof in het geding is, pakken wij die moker en geven wij een enorme klap. Dat zit mij niet helemaal lekker. Maar goed, dit terzijde. Ik wilde het even kwijt.

Staatssecretaris Bijleveld-Schouten: Dat ben ik met u eens, maar er was op dat moment geen andere mogelijkheid. Er was geen zinnig gesprek mogelijk met de vorige regering van Aruba en dat zou het traject voor de Antillen blokkeren. Daarom is dat instrument uiteindelijk gebruikt. Het was de enige weg. Ik ben het overigens met u eens als het gaat om de verfijning. Ik zie de AMvRB als een samenwerkingsregeling, zo is die regeling ook opgebouwd. Er is al het nodige gezegd over de toekomstvisie, maar ik wil nog wel even wijzen op het derde lid van artikel 27 van het Statuut dat een AMvRB mogelijk maakt ter implementatie van verdragen. Er zijn dus wel degelijk meer middelen. Laten wij ook maar eens gewoon onze creativiteit inzetten als wij daarover nadenken.

Gevraagd is of er een plan B is als de staatsregeling voor Curaçao of Sint-Maarten niet wordt aangenomen. In mijn eerste termijn heb ik gezegd dat de nieuwe landen een staatsregeling nodig hebben. Zolang een van de nieuwe landen nog geen vastgestelde staatsregeling heeft die door de Koninkrijksregering is goedgekeurd, kan de nieuwe status niet ingaan. De enige mogelijkheid is dan uitstel van het transitiemoment. Er hoeft dus geen plan B te zijn.

De heer Van Kappen vond mijn antwoord over de schuldsanering "slim". Ik ken het spreekwoord ook: in het heden ligt het verleden, in het nu wat komen zal. Laat ik een tekst van Huub Oosterhuis aanhalen: "Blijf niet staren op wat vroeger was, sta niet stil in het verleden. Ik, zegt Hij, ga iets nieuws beginnen. Het is al begonnen, merk je het niet?" Dat vind ik beter passen bij wat er vandaag aan de orde is. Misschien wilt u die tekst ook nog eens nalezen.

Ook na 10 oktober moeten wij blijven nadenken en moeten wij blijven investeren in elkaar. Dat is het doel dat ik met de koninkrijksvisie voor ogen heb. Maar je kunt niet alles tegelijk doen. Er is wel eens gevraagd of wij niet fundamentele naar het Statuut moeten kijken, bijvoorbeeld aan de hand van een startnotitie. Daarvoor is destijds niet gekozen, maar het was misschien beter geweest om dat gesprek in bredere zin aan te gaan. Nu doen wij het na 10 oktober,

maar dan wel fundamenteel en toekomstgericht. Wij moeten dan echt met elkaar gaan praten. Het is belangrijk daarbij ook het bedrijfsleven te betrekken. Ik zie het graag breed: wat kan het Koninkrijk betekenen voor eenieder? Er is wellicht te weinig kennis aan beide zijden van de oceaan. Ik ben echter vaak op de Antillen en Aruba geweest en ik denk toch – ik heb kinderen op de middelbare school zitten -- dat men daar meer weet dan wij veronderstellen.

Het ontwikkelen van een visie op de toekomst en het creëren van wederzijds respect begint met elkaar leren kennen, elkaar spreken en elkaar bevragen. Wij moeten daaraan in Nederland wel degelijk meer aandacht besteden. Voor mij is 10-10 een datum om daarmee op zijn minst een start te maken, om dat te laten zien. In alles wat wij nu rondom 10-10 opstarten, moet dat element terugkomen: overdracht, educatie, kennis, begrip, weten wat er speelt.

In het VNG Magazine van afgelopen week werden veel zaken goed uitgelegd. Hoe zit het nou in elkaar? Wat voor eilanden zijn het? Hoe leven de mensen? Wat maken ze mee? Wat betekent het om met maar 1000 mensen op zo'n vulkanisch eiland te wonen? Ik vond dat heel aardig. Er zijn ook projecten van scholen. De school op Saba heeft een soort van uitwisseling per video en computer met een school in volgens mij Roosendaal. Je ziet dat dit werkt. De kinderen hebben over en weer contact en krijgen meer respect voor elkaars eigen(aardig)heid. Dit is dus een terecht punt. Of het de vorm van een canon moet krijgen, weet ik niet zeker, maar dit element moeten we vasthouden in de aandacht rondom 10-10 maar ook voor de toekomst.

Mevrouw Linthorst heeft gevraagd naar de AMvRB en de plannen van aanpak. De vragen heb ik in combinatie beantwoord. Enerzijds heb ik iets gezegd over de samenwerkingsregeling, anderzijds heb ik uitgelegd hoe ik kijk naar de artikelen 41 en 53, juist omdat de laag van het land eruit valt. Waarom zou het nu lukken? Zoals ik eerder heb gezegd, net nog in antwoord op de heer Van Kappen, is het wegvallen van de bestuurslaag van het land cruciaal. Wij krijgen nu een situatie waarin er maar één begroting is voor het land Curaçao of Sint-Maarten. Er is ook maar één verantwoordelijk minister, die de plannen moet uitvoeren. Die minister is niet afhankelijk van de bereidheid van de minister van een ander land, de dubbele laag van de Nederlandse Antillen. Hij kan doen dat wat nodig is, en anders grijpt de rijksministerraad in. Dit gaat vrij direct, eerst het ministerieel overleg en daarna moet de rijksministerraad een voorziening treffen.

Hoe werkt het nu bij het opheffen van het Cft? Het Cft wordt automatisch opgeheven; het gaat nu om de wet op het financieel toezicht. Het college is een uitvoeringsorgaan, dat voor ons toezicht houdt op de landen. Het gaat om gemeenschappelijk toezicht; het is goed om dat nog eens op te merken. De heer Romero, lid namens Curaçao, is eigenlijk het strengst ten opzichte van Curaçao. Het is goed dat het gemeenschappelijk financieel toezicht zo werkt. De

meerwaarde daarvan is dat de begrotingen beter zijn geworden. Ik heb al eens uitgelegd dat men op de BES-eilanden van schoenendozenadministraties tot gewone, normaal functionerende begrotingen is gekomen. Het gemeenschappelijk toezicht werkt goed, omdat men niet door Nederland maar vanuit het Koninkrijk wordt aangesproken op het functioneren.

Er is afgesproken dat de werking van de wet na vijf jaar wordt geëvalueerd, en daarna voor zover nodig eens per twee jaar. Naar aanleiding daarvan kan de koninkrijksregering tot de conclusie komen dat een land structureel voldoet aan de financiële normen. Of een land structureel op orde is, bezien we pas na vijf jaar, en zo nodig eens per twee jaar. Het is dus niet slechts na een paar jaar. In de tekst van de wet, artikel 15, staat dat wij kijken of wordt voldaan aan de financiële normen. Als die conclusie wordt getrokken, beslist de koninkrijksregering dat voor dat land het toezicht vervalt. Als voor beide landen het toezicht is vervallen -- wij kijken apart naar Curaçao en Sint-Maarten -- komt er uiteindelijk een koninklijk besluit waardoor de wet vervalt.

Het voorhangen van het besluit tot het doen vervallen van de wet kan leiden tot een debat over de financiën op Curaçao of Sint-Maarten. De discussie kan echter niet leiden tot het laten herleven van het toezicht. Dat kan als de koninkrijksregering tot de conclusie komt dat het weer mis is. Dan kan artikel 51 van het Statuut uiteindelijk in laatste instantie de basis vormen om opnieuw toezicht in te voeren. Als dat nodig is, is dit het ultimatum remedium dat ter beschikking staat. Met de regeringen en de eilanden hebben wij daarover nooit enig misverstand laten bestaan.

De heer Marlin zei dat wij na tien jaar tot hier zijn gekomen. Het was de wens van de bevolking, heeft hij ook in eerste termijn gezegd. Hij heeft verklaard er vertrouwen in te hebben dat wij in de samenwerking en met de plannen van aanpak ook echt tot iets beters voor de bevolking zullen kunnen komen. Dat element is niet vanzelfsprekend geweest. Dat mag hier dan ook wel een keer worden gezegd. Ook Curaçao maakt twee plannen van aanpak. Het was helemaal niet vanzelfsprekend dat wij het erover eens zijn dat deze plannen worden opgesteld, dat ze op tijd zijn ingediend en dat wij ze volgen. Wij hebben de relatie dus in de juiste verantwoordelijkheidsverdeling gemaakt. De landen zijn verantwoordelijk, maar er wordt vanuit de voortgangsbewakingscommissie toezicht op gehouden. Ik heb eerder de heer Bandel genoemd die dit voor Sint-Maarten doet. Ik beschouw het als echte winst dat het commitment bestaat om hieraan gezamenlijk te werken. Dat was in het begin van dit traject niet vanzelfsprekend. Zonder die datum hadden wij dat niet bereikt. Ik meen dat mevrouw Quik dit reeds heeft gezegd. Het kan ook mevrouw Ten Horn zijn geweest. Ik meen dat het van belang is om ook dat nog eens te benadrukken.

Mevrouw Ten Horn (SP): Ik denk dat de staatssecretaris iets te positief spreekt over de plannen van aanpak. Ik ben blij dat die er zijn,

maar ze zijn gemaakt omdat de landen op het moment van toetsing nog niet aan de criteria voldoen. Dat zij daaraan zouden voldoen, was echter aanvankelijk de afspraak bij de afsluitende conferentie. De zaak moet dus niet worden omgedraaid. Wij moeten nu niet juichen over plannen van aanpak. Eigenlijk moeten wij zeggen: jammer dat de criteria nog niet waren gehaald, en heel fijn dat de plannen van aanpak er nu ter uitvoering liggen.

Staatssecretaris Bijleveld-Schouten: Ik juich niet over de plannen van aanpak. Ik vind het echter wel belangrijk dat de eilanden zelf erkennen dat wij het eens zijn over de genoemde punten, dus over de politie, de gevangenissen, de bevolkingsadministratie et cetera. Ik kan mevrouw Ten Horn zeggen dat, als wij het niet op deze manier met de data hadden gedaan, wij nog tot in lengte van jaren met elkaar hadden kunnen praten over de bevolkingsadministratie zonder dat er daadwerkelijk iets zou gebeuren. Ik weet waarover ik het heb; ik ben in Nederland ook verantwoordelijk voor de GBA. Wij zijn gaan inzien dat dit de enige manier is om er uiteindelijk uit te komen doordat wij zijn gaan inzien -- mevrouw Quik zei dat mijns inziens terecht -- dat het land een belemmering zou gaan vormen. Dat wil ik benadrukken. Ik vind het daarbij winst dat de landen in wording dat zelf erkennen. Dat was namelijk niet vanzelfsprekend. Ik heb er nooit een geheim van gemaakt dat daarover wel degelijk een hartig woordje is gewisseld. Ik ben in dit hele traject voor de Kamer eigenlijk vrij open geweest.

Ik meen dat mevrouw Quik geen nadere vragen meer aan mij heeft gesteld. Mevrouw Lagerwerf sprak over de resultaten van het periodiek onderzoek. Wij zullen de Kamer die ter kennisname sturen. Ik weet niet zeker of ik daarop wel of niet had geantwoord. Mevrouw Lagerwerf had het ook over de criteria voor artikel 57a, lid 5. Die zouden niet samen met Aruba zijn vastgesteld. Wij weten uiteraard niet of Aruba partij zal worden bij de rijkswet over de politie; dat zei de minister van Justitie ook al. Als Aruba daarbij wel partij wordt, weten wij nog niet onder welke voorwaarde dat zal gebeuren. Uit het amendement volgt echter dat deze criteria voorafgaand aan de transitie worden vastgesteld. Die criteria bieden perspectief voor de korpsen van Curaçao en Sint-Maarten. Zij willen weten waar zij aan toe zijn. Ik vind dat zij dat ook moeten weten. Dat is het antwoord. Later moet er verder naar worden gekeken.

De heer Laurier heeft gelijk als hij zegt dat het er nu op aan komt dat wij in de nieuwe verhoudingen doorgaan met de goede opbouw. Wij moeten dat ook goed volgen. Daarover sprak mevrouw Ten Horn zojuist in haar interruptie. Ondanks alle kritiek erop, ben ik eigenlijk wel blij met het toetsingsrapport. Daarom heb ik het de Kamer ook toegestuurd. Wij kunnen daarmee vrij transparant volgen wat er moet gebeuren. Het vraagt wel wat van ons om dit goed te doen. Dit vraagt wel degelijk van de mensen aan beide zijden van de oceaan dat zij dit op een goede manier doen.

De heer Engels heeft, meen ik, geen vragen meer aan mij gesteld. Volgens mij was de laatste vraag die aan mij is gesteld, die van mevrouw Ten Horn over artikel 38a. Zij gaat ervan uit dat in een regeling op basis van artikel 38a de rijksministerraad het laatste woord dient te hebben. Dat is niet het geval. Dit artikel biedt een grondslag voor het maken van afspraken tussen de landen om geschillen te beslechten en voor de vraag, door wie dat gebeurt. Ik had het daarover zojuist al even met de minister van Justitie. Juist daarvoor is dit artikel opgenomen. Wij zullen zeker bezien of de aanbeveling van mevrouw Ten Horn kan worden meegenomen in de toekomstvisie. De rijksministerraad hoeft het dus niet te doen; in het artikel staat dat je een regeling maakt en dat je bekijkt wie het geschil dan beslecht. Dat staat er.

Ik ben gekomen aan het einde van mijn bijdrage. Ik wil wel nadrukkelijk zeggen dat ik erg blij ben dat de Kamer op de laatste vergaderdag zo veel omvangrijke en ingrijpende voorstellen heeft geagendeerd. Dat was een randvoorwaarde om het proces tot een goed einde te brengen. Mijn dank aan de leden van de Kamer.

*N

Minister Hirsch Ballin: Voorzitter. Ik sluit me heel graag aan bij de laatste woorden van de staatssecretaris. Het is inderdaad van bijzondere betekenis als de Kamer vandaag deze wijziging van het Statuut en deze voorstellen van rijkswet aanvaardt. Ik heb vanaf 1989 in verschillende rollen en functies betrokken mogen zijn bij de ontwikkelingen van de staatkundige verhoudingen in het Koninkrijk, onder andere als lid van deze Kamer. Dat ik dit vandaag samen met mijn collega Ank Bijleveld mag afronden, ervaar ik als iets van bijzondere betekenis. Ik weet immers hoe belangrijk het is voor de mensen in de andere delen van het Koninkrijk en daarom voor ons allemaal, dat enkele structurele problemen die eigenlijk al enige decennia werdenesignaleerd, worden opgeheven. Ik denk aan het probleem van de dubbele bestuurslaag of het gebrek aan eenheid van wetgeving juist bij de meest wezenlijke staatsfuncties, die betrekking hebben op de rechtspleging en de rechtshandhaving. Daar is lang naar uitgezien door degenen die hier vertegenwoordigd worden door de voorzitters van de Staten van de Nederlandse Antillen en van Aruba, de bijzondere gedelegeerden van Curaçao en Sint-Maarten, de beide ministers-presidenten en de gevolmachtigde ministers en dus door de koninkrijksregering als geheel.

Een en ander heeft geleid tot het proces van staatkundige hervormingen waar mijn collega zich met bewonderenswaardige toewijding en, waar nodig, met veel geduld -- want het is niet altijd gemakkelijk geweest -- voor heeft ingezet, in goede samenwerking met de collega's uit de andere delen van het Koninkrijk. Ik wil dat graag bij deze gelegenheid uitspreken, in aansluiting op de vriendelijke woorden die door verschillende

Kamerleden en door de bijzondere afgevaardigden zijn gesproken.

Enkele vragen zijn nog niet beantwoord. Ik stel het echt op prijs dat mevrouw Quik-Schuijt over de kwesties van toegankelijkheid en terminologie van de wetgeving en andere besluiten die gelden voor het Koninkrijk als geheel meedenkt. Ik wil zeker niet voorbarig afwerend klinken tegenover de creativiteit die zij daarin uitte. Hierbij houd ik echter "Occam's razor" voor ogen: "entia non sunt multiplicanda praeter necessitatem", je moet niet meer dingen maken dan er al zijn, om deze tekst van een Middeleeuwse filosoof maar een beetje huiselijk te vertalen. Daarom heb ik een beetje afwerend gereageerd op de gedachte om een nieuwe term in te voeren.

Hetzelfde geldt eigenlijk voor de gedachte van een aparte website. Ik heb aangegeven hoe de bestaande website kan worden gebruikt om de rijkswetgeving op het spoor te komen. Ik voeg dus aan "Occam's razor" een eigentijdse variant toe: "websites non sunt multiplicanda praeter necessitatem".

Mevrouw Quik-Schuijt heeft ook een vraag gesteld over overplaatsing. Je moet altijd voorzichtig zijn met plaatsing en overplaatsing van rechters, omdat deze natuurlijk nooit het karakter mogen aannemen van een sanctie, een ingrijpen in de onafhankelijkheid van de rechters. Voor het niet goed functioneren van een rechter zijn andere voorzieningen, die met heel veel waarborgen zijn omkleed en uiteindelijk in de handen van de hoger geplaatste rechters liggen, maar niet op de manier van overplaatsing. Ik heb geen reden om aan te nemen dat het bestuur van het Hof het daarvoor zou gebruiken. Daarom is het goed dat wij dit hier uitspreken. Mocht een situatie ooit aanleiding geven tot bezorgdheid, dan is het goed dat er in de discussies met het bestuur van het Hof herinnerd kan worden aan wat wij bij deze gelegenheid tegen elkaar hebben gezegd.

Ik dank mevrouw Lagerwerf voor wat zij gezegd heeft over het belang van kwaliteit van de politie in alle landen van het Koninkrijk. Aan de reacties aan mijn linkerzijde merkte ik dat het ook als zodanig werd gewaardeerd wat mevrouw Lagerwerf hierover zei. Deze rijkswet geldt inderdaad niet voor Aruba. Ik weet dat er van Arubaanse zijde interesse is om deel te nemen aan alles wat bijdraagt aan de verdere kwalitatieve ontwikkelingen, ook van de Arubaanse politie. Wij zullen de gesprekken hierover voortzetten. Ik zeg dit mede na afstemming met de minister-president van Aruba. Ik geef op deze manier ook zijn non-verbale tekenen van instemming weer, zodat ze de Handelingen kunnen bereiken.

Ik ben mij ervan bewust dat dit wellicht het laatste parlementaire debat is van deze kabinetsperiode. Misschien wel, misschien ook niet. Er zijn één deur verder mensen die daarnaast streven. Als dit inderdaad het laatste debat is van deze kabinetsperiode, wil ik opmerken dat het eigenlijk wel heel betekenisvol is -- ik weet dat mijn collega dat net zo aanvoelt -- dat dit debat juist mocht gaan over het Statuut van het Koninkrijk der Nederlanden, dat tenslotte ons gezamenlijke

constitutionele document is voor alle burgers van het Koninkrijk, in de West, zowel als hier in Nederland, waarin de principes zijn verankerd waarop de burgers van de landen van het Koninkrijk, en dus van het Koninkrijk als geheel, zich moeten kunnen beroepen en die voor hen gegarandeerd moeten zijn: grondrechten, bestuur dat verantwoording aflegt aan de volksvertegenwoordigingen, democratie en rechtsstaat. Dat het debat van vandaag over staatkundige hervormingen ging die aan dat Statuut een nieuw perspectief willen geven met het oog op de toekomst, maar wel met behoud van die fundamentele waarden van de democratische rechtsstaat, geeft aan dit wellicht laatste debat voor mij en naar ik vermoed voor degenen die dat met mij willen delen, een bijzondere betekenis.

De beraadslaging wordt gesloten.

De vergadering wordt enkele minuten geschorst.

De voorzitter: Ik geef het woord aan de daartoe aangewezen gedelegeerde van de Staten van de Nederlandse Antillen, tevens Statenvoorzitter, de heer Atacho voor het afleggen van een verklaring ex artikel 18, lid 2 van het Statuut.

**

*N

De heer Atacho: Zeer geachte voorzitter, leden van de Eerste Kamer der Staten-Generaal, delegatieleden van de Nederlandse Antillen en Aruba en regeringsvertegenwoordiger van de landen binnen het Koninkrijk. Wij staan thans aan het begin van de stemming over de wetsvoorstellen in het zogenaamde blok 2. In het kort gezegd: de voorstellen die gaan over het Openbaar Ministerie, de politie, de Raad voor de Rechtshandhaving, het financieel toezicht en de zee grenzen. Onze bijzonder gedelegeerden hebben, net als bij de behandeling van de wetsvoorstellen uit blok 1, tijdens de behandeling van deze wetsvoorstellen een en ander naar voren gebracht teneinde u te informeren over het belang van deze voorstellen voor de toekomstige status van onze eilanden. Ik mag u allen verzoeken om bij het stemmen in overweging te nemen hetgeen de bijzonder gedelegeerden op deze dag naar voren hebben gebracht over deze voorstellen.

Ik ga zonder meer uit van de verwachting dat de Eerste Kamer ook aan deze voorstellen haar goedkeuring zal weten te geven zodat het staatkundige proces dat thans binnen het Koninkrijk op gang is, tot een goed einde kan worden gebracht en dat hiermee de bevolkingen van de eilanden van de Nederlandse Antillen hun lang gekoesterde wensen in vervulling zien gaan. Met hetgeen thans gaande is, geven wij er met z'n allen blijk van dat het staatkundige proces in het Koninkrijk dynamisch is en dat wij met de nodige wijsheid vorm weten te geven aan de wensen van de bevolkingen die deel uitmaken van dit Koninkrijk.

Tot slot wil ik ook hier graag mijn erkentelijkheid en waardering betuigen aan u allen

voor u bijdragen en inbreng en voor al het werk dat u allen heeft verzet om deze wetgeving tot stand te brengen.

De voorzitter: Dank u zeer. Dan ga ik thans over tot afhandeling van de wetsvoorstellen uit blok 2.
**

De wetsvoorstellen worden zonder stemming aangenomen.

De voorzitter: De aanwezige leden van de fractie van de SP wordt conform artikel 121 van het Reglement van Orde aantekening verleend, dat zij geacht willen worden zich niet met het wetsvoorstel Regels voor het financieel toezicht op de landen Curaçao en Sint Maarten (Rijkswet financieel toezicht Curaçao en Sint Maarten) (32026, R1888) te hebben kunnen verenigen.
**

*B

!Staatkundige vernieuwing!

Aan de orde is de heropening van de behandeling van:

- het wetsvoorstel Regeling van taken en bevoegdheden van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Rijkswet Gemeenschappelijk Hof van Justitie) (32017, R1884);
- het wetsvoorstel Reglement voor de Gouverneur van Curaçao (32178, R1898);
- het wetsvoorstel Reglement voor de Gouverneur van Sint Maarten (32179, R1899);
- het wetsvoorstel Wijziging van verschillende rijkswetten in verband met de verkrijging van de hoedanigheid van land binnen het Koninkrijk door Curaçao en Sint Maarten en de toetreding van Bonaire, Sint Eustatius en Saba tot het Nederlandse staatsbestel (Rijkswet aanpassing rijkswetten aan de oprichting van de nieuwe landen) (32186, R1901);
- het wetsvoorstel Wijziging van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden in verband met de wijziging van de staatkundige hoedanigheid van de eilandgebieden van de Nederlandse Antillen (Rijkswet wijziging Statuut in verband met de opheffing van de Nederlandse Antillen) (32213, R1903).

De beraadslaging wordt heropend.

De voorzitter: Ik geef op grond van artikel 69, derde lid Grondwet en artikel 91 Reglement van Orde van de Eerste Kamer het woord aan de minister-president van de Nederlandse Antillen.
**

*N

Mevrouw De Jongh-Elhage: Mijnheer de voorzitter. Voor u staat, naar ik hoop, de laatste minister-president van de Nederlandse Antillen. Mag ik u bedanken voor de eervolle gelegenheid die ik heb

gekregen om hier vandaag in deze prachtige zaal het woord te mogen voeren en voor alle aandacht die uw Kamer zo vlak voor het reces aan deze wetsvoorstellen geeft.

Koning Willem II is hier prominent aanwezig. Zijn koninklijke handtekening staat onder de Grondwet van 1848 welke geleid heeft tot de Staatsregeling van 1865 die is overgegaan in de Staatsregeling van de huidige Nederlandse Antillen. Dat is voor ons heel bijzonder. Om nog even bij de historische band stil te staan, roep ik in herinnering dat een van de zoons van koning Willem II, prins Hendrik de Zeevaarder, in 1835 als eerst lid van het Huis van Oranje zowel de Bovenwindse als de Benedenwindse eilanden heeft bezocht.

Mijnheer de voorzitter, uw Kamer staat bekend als Kamer van reflectie en heroverweging, chambre de réflexion. De 75 leden vormen feitelijk het constitutionele geweten en geheugen van het Koninkrijk en waken als medewetgever en controleur voor onzorgvuldigheid en de waan van de dag. Ik ben er daarom bijzonder trots op dat het resultaat van het langdurige en zorgvuldige staatkundige onderhandelingsproces zo dadelijk door de Kamer van een, naar ik hoop, positief oordeel wordt voorzien.

In de afgelopen jaren is al veel gezegd over de staatkundige herstructurering van het Koninkrijk. Ik spreek overigens net als de Raad van State liever niet over de herstructurering van de Nederlandse Antillen, maar over die van heel het Koninkrijk. De vele veranderingen raken immers ook Aruba en Nederland.

Het Koninkrijk is een uniek samenwerkingsverband. De essentie van de gedeelde koninkrijksband is op 6 december 1942 onder woorden gebracht door Hare Majesteit Koningin Wilhelmina, die vanuit Londen een blik vooruitwierp op de toekomst: "Steunend op eigen kracht, doch met de wil om elkander bij te staan". Dit was toen en nu voor velen een ontroerend motto, waarmee de koloniale verhoudingen voorgoed tot het verleden zouden gaan behoren. Het is mijn stellige overtuiging dat Hare Majesteit Koningin Wilhelmina in haar nog steeds inspirerende toespraak niet primair doelde op staatkundige constructies of ambtelijke structuren, maar in de eerste plaats op samenwerking en respect tussen gelijkwaardige burgers binnen het Koninkrijk.

Na de totstandkoming van het Statuut voor het Koninkrijk in 1954, de onafhankelijkheid van Suriname in 1975 en de status aparte van Aruba in 1986, wordt op 10 oktober van dit jaar een belangrijke volgende stap gezet in de vreedzame evolutie van ons koninkrijk. Het gaat om de vorming van twee nieuwe landen, Curaçao en Sint-Maarten, de vorming van drie openbare lichamen, Bonaire, Sint-Eustatius en Saba, en het opheffen van het land de Nederlandse Antillen. Met dit wetgevingspakket naderen wij de afronding van een ongekend complexe staatkundige operatie, maar wij realiseren ons tegelijkertijd heel goed -- ik kijk in het bijzonder naar de heer Van Kappen -- dat op 10 oktober 2010 het eigenlijke werk pas begint.

Natuurlijk roept het opheffen van het land de Nederlandse Antillen bij velen emoties op, maar soms is het doorsnijden van oude banden nodig om nieuwe levensvatbare en veelbelovende relaties te laten opbloeien. Bij die nieuwe banden en relaties gaat het niet alleen om politieke of bestuurlijke samenwerking, maar ook en vooral om concrete maatschappelijke samenwerking tussen scholen, ziekenhuizen, sport- en jongerenorganisaties, milieugroeperingen, bedrijven en alle andere burgers die zich individueel of samen met anderen dagelijks inzetten voor de publieke zaak.

Vandaag spreek ik de wens en de verwachting uit dat de komende staatkundige veranderingen zullen leiden tot concrete verbetering van het welzijn van onze burgers binnen het Koninkrijk. Ik hoop dat de nieuwe structuur mag leiden tot de opleving en verdieping van de koninkrijksbanden, niet alleen bij bestuurders en ambtenaren, maar ook in de harten van de gehele bevolking.

Onze relaties gaan zeer ver terug. Ruim 380 jaar geleden, rond 1630, vestigden de eerste Nederlanders zich al op Sint-Maarten en in 1634 verdreef Johan van Walbeek de Spanjaarden van Curaçao. De samenlevingen op onze eilanden bestaan uit mensen, afkomstig van bijna alle werelddelen. De eilanden kennen 5000 jaar bewoningsgeschiedenis. Door de zo verschillende samenstellingen van de bevolkingen van onze eilanden vormen zij een culturele brug met Nederland en de rest van de wereld.

Ruim een maand geleden had ik de eer om het Koninkrijk te vertegenwoordigen op het derde Forum van de Alliantie der Beschavingen in Rio de Janeiro. Het motto van dat forum is hier ook van toepassing: Bridging Cultures, Building Peace. Dit motto bekrachtigt dat burgers niet worden beoordeeld op waar zij vandaan komen, maar op wie zij zijn en wat zij doen.

De bevolking van elk van de vijf eilanden van de Nederlandse Antillen heeft in alle vrijheid in meerdere referenda kunnen kiezen voor een nieuwe staatkundige toekomst. De bevolkingen spraken zich steeds weer in overgrote meerderheid uit voor een andere bestuurlijke status voor hun eilanden binnen het Koninkrijk. Want hoeveel politieke, sociaal-culturele, economische en geografische verschillen er ook zijn, onze bevolkingen hechten grote waarde aan het behoud van de banden binnen het Koninkrijk. Ondanks zaken die ons scheiden, is er veel wat ons bindt en zal blijven binden. Het zou goed zijn als wij de komende periode wat meer dat gaan benadrukken wat ons bindt en wat goed gaat, natuurlijk zonder de problemen die er zijn te ontkennen of te bagatelliseren.

Het pakket van wetgeving dat vandaag voorligt, vormt in elk geval een stevig fundament voor de op te richten nieuwe entiteiten en waarborgt samenwerking op een aantal belangrijke terreinen. De afspraken die wij met elkaar gemaakt hebben over versteviging van onze vitale instituties ter waarborging van de democratische rechtsstaat, de veiligheid van de burger, goed bestuur, gezonde overheidsfinanciën en de bestrijding van de

internationale criminaliteit geven daadwerkelijk inhoud aan de geest van het Statuut, zoals bedoeld door de opstellers ervan: concrete doelgerichte samenwerking op basis van gelijkwaardigheid en respect.

Mijnheer de voorzitter, ik realiseer mij heel goed dat er binnen en buiten deze Kamer mensen zijn die twifelen of de nieuwe landen van het Koninkrijk wel in staat blijken te zijn, volwaardig als land te functioneren. De nu voorliggende structuur biedt voldoende waarborgen om dat op te vangen, meer dan de oude structuur van de Antillen van vijf.

Ik kom tot een afronding. De opheffing van de bestaande dubbele bestuurslaag, maakt een meer gerichte inzet op veel terreinen mogelijk. Natuurlijk zie ook ik uitdaging en risico's, maar ik ben optimistisch en zie vooral kansen. Succes is nooit gegarandeerd. Een staatkundige structuur is niet het einde van een reis, maar slechts het begin. Laten wij samen deze reis voortzetten, een reis die niet alleen moet leiden tot solide overheidsfinanciën en effectieve rechtshandhaving, maar ook tot goed onderwijs, verantwoorde gezondheidszorg, een schoon milieu en voldoende werkgelegenheid. De staatkundige structuur is dus de fundering. De fundering is erg belangrijk, want zonder fundering kun je niet bouwen. Maar je moet bouwen om te kunnen wonen.

Tot slot, het Koninkrijk speelt vandaag twee belangrijke wedstrijden: een hier en een in Zuid - Afrika. Ik hoop dat wij ze allebei winnen.

(Applaus)

De voorzitter: Dank u zeer voor deze inspirerende woorden en ook bemoedigende woorden voor vanavond.

Ik geef het woord aan de minister-president van Aruba.

**

* N

De heer Eman: Mijnheer de voorzitter. In de overtuiging dat wij na moeilijke ervaringen en een moeilijke geschiedenis ons kunnen herenigen, komen wij hier vandaag in deze historische zaal van de Eerste Kamer. In november vorig jaar, kort nadat onze nieuwe regering aantrad, kwamen wij in Den Haag om onze visie op de toekomst van het Koninkrijk met u te delen. Na het overleg hier in de Eerste Kamer met de commissie voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken mocht ik van een achtbaar lid van dit college vernemen dat ik hem weer vertrouwen had gegeven in de levenskans voor het concept "Koninkrijk". Hoe groot dit compliment was, doorgrondt mij vandaag bij het horen van de diepe zorgen van ditzelfde lid, de heer Van Kappen, over de levensvatbaarheid van ons Koninkrijk. De wijze waarop wij reageren op deze twijfels is bepalend voor het welslagen van onze samenleving. Er is een gezonde positieve inzet van degenen die er al in geloven en zich hiervoor sterk maken. Die geluiden hebben wij hier vandaag ook opgevangen. Op dit vertrouwen moeten wij

voortbouwen, maar ook op de gezonde geluiden van zorg en zelfs ongeloof moeten wij constructief reageren. Wij moeten gezamenlijk investeren in het concept "Koninkrijk".

Aruba is de andere eilanden in ons Koninkrijk voorgegaan. Aruba heeft al op 1 januari 1986 de status aparte verkregen, maar wij zijn ook eerder begonnen. De status aparte van Aruba is het resultaat van een strijd die al in de jaren twintig van de vorige eeuw is begonnen; een strijd waarmee ik mij persoonlijk nauw verbonden voel, ook omdat het mijn grootvader was die ermee begon en het mijn vader was die op 18 maart 1948 op de rondetafelconferentie hier in Den Haag de motie indiende waarin om erkenning van het recht van de status aparte werd verzocht. Nadat deze motie was aanvaard, heeft het toch 38 jaar geduurd voordat de status aparte van Aruba kon worden ingeluid. Ik denk dat wij vandaag dan ook onze bewondering moeten uitspreken voor al degenen die het mogelijk hebben gemaakt dat binnen zo'n korte tijd de wensen van de inwoners van de eilanden van de huidige Nederlandse Antillen kunnen worden gerealiseerd. Er is veel, heel veel werk verricht door politiek verantwoordelijken en door ambtenaren op alle eilanden en hier in Nederland. Aruba is blij daar ook aan meegewerkt te hebben. Vandaag wil ik, ook namens de Arubaanse regering, mijn woorden van dank uiten aan de minister-president van Nederland, Jan Peter Balkenende, aan de staatssecretaris van Koninkrijksrelaties, mevrouw Bijleveld, aan de minister van Justitie, de heer Hirsch Ballin en natuurlijk aan de minister-president van de Nederlandse Antillen, die gezamenlijk met veel geduld en op zeer moeilijke momenten in alle rust en in alle bezinning toch de goede beslissingen hebben genomen voor de toekomst van het Koninkrijk.

Wij staan nu uiteraard op het moment om daar inhoud aan te geven. Enkele weken geleden hebben wij op Curaçao de vergaderingen van de Ministeriële Samenwerkingsraad van Aruba en de Nederlandse Antillen gehouden. Voor mij was het de eerste Ministeriële Samenwerkingsraad. Wat mij het meest getroffen heeft, is de hartelijke sfeer waarin deze vergadering heeft plaatsgevonden. Wij hebben hier niet alleen gesproken over wat ons scheidt; wij hebben gesproken over wat wij samen kunnen doen, ook nadat de eilanden van de Nederlandse Antillen hun eigen weg zijn opgegaan. Aruba heeft het initiatief genomen om een nieuwe regeling voor de samenwerking tussen de eilanden inclusief Aruba op te stellen. In de vergaderingen op Curaçao hebben wij concrete afspraken gemaakt over hoe wij samen invulling kunnen geven aan deze nieuwe regeling. Wij hebben ook afspraken gemaakt over hoe wij elkaar kunnen steunen bij projecten die voor de afzonderlijke eilanden belangrijk zijn. De overige eilanden hebben Aruba steun toegezegd bij onze plannen om toenadering te zoeken tot de Europese Unie. Wij hebben steun toegezegd aan Curaçao bij de plannen om de zetel van een regionale organisatie zoals de PAHO op Curaçao te krijgen.

Wij hebben afspraken gemaakt om na te gaan hoe wij de luchthaventarieven voor intereilandelijke vluchten kunnen verlagen, zodat onze mensen goedkoper tussen de eilanden kunnen vliegen. Kortom, wij zien de opheffing van de Nederlandse Antillen als een start, als de start van een nieuwe vrijwillige samenwerking tussen de eilanden. Wij geloven in deze samenwerking, omdat wij uitgaan van een win-winsituatie. Wij zien al waar wij elkaar kunnen aanvullen, waar synergie mogelijk is, waar wij door samen op te treden sterk staan. De komende maanden gaan wij daar ook hard aan werken.

Alle eilanden van de Nederlandse Antillen krijgen een nieuwe staatkundige status, maar er is gezamenlijk een verankering. Alle eilanden blijven deel uitmaken van het Koninkrijk der Nederlanden. Aruba heeft daar de strijd voor moeten leveren. Destijds werd de status aparte van Aruba gekoppeld aan de onafhankelijkheid in 1996. Het heeft ons veel moeite gekost om deze datum, die was opgenomen in het Statuut, te schrappen. De bevolking van Aruba heeft er expliciet voor gekozen om in het Koninkrijk te blijven. De redenen daarvoor zijn vandaag even relevant. Voor Aruba is het Koninkrijk een veilige haven in een turbulente zee. Het grotere Koninkrijkskader vermindert deze permanente nadelen van de kleine schaal op alle gebieden, ook op het gebied van de rechtszekerheid. De waarborgfunctie van het Koninkrijk verschaft ons veiligheid en zekerheid, maar maakt het voor ons ook mogelijk ons extern beter te profileren. Wij hebben de laatste maanden concrete voorbeelden hiervan kunnen zien. Ik wil vandaag de Nederlandse regering bedanken voor de steun om de olieraffinaderij op Aruba weer te openen.

Wij zien in de samenwerking binnen het Koninkrijk geen beperking van onze autonomie. Wij zien de samenwerking binnen het Koninkrijk juist als een *conditio sine qua non* voor een klein en kwetsbaar eiland om zijn autonome positie in deze globaliserende wereld te kunnen realiseren. En toch denk ik dat wij meer kunnen bereiken in ons Koninkrijk als wij het onderlinge wantrouwen opzij kunnen zetten, als wij in plaats van ons steeds maar weer te concentreren op wat ons scheidt, ons zouden gaan concentreren op wat wij gemeenschappelijk hebben. Op die gebieden waar synergie tussen de partners in het Koninkrijk mogelijk is of waar sprake is van een win-winsituatie zouden wij een agenda voor ons Koninkrijk kunnen opstellen voor het meer en beter inhoud geven aan ons Koninkrijk. Dat kan, daar zijn wij heilig van overtuigd.

De eilanden hebben hun strategische ligging die in de vorige eeuwen reden was voor de inlijving in het Koninkrijk, behouden. Wij liggen nog op dezelfde plek. Aruba, Saba, Sint-Maarten, Sint-Eustatius liggen nog allemaal op dezelfde strategische plek in het Caribisch gebied. Nu de staatkundige reorganisatie binnen ons Koninkrijk haar voltooiing nadert, hebben wij een nieuwe uitdaging, namelijk om meer zin en inhoud te geven aan het Koninkrijk waar wij deel van zullen uitmaken. Vandaag is Oranjestad op Aruba, waar ik

vandaan kom, helemaal oranje. Wij kunnen en moeten ervoor zorg dragen dat het gemeenschappelijk gevoel dat wij vandaag met zijn allen vieren, zich ook uitstrekt op alle andere gebieden waarop wij met elkaar samenwerken, in de overtuiging dat wij op de ingeslagen weg van beschaving, vooruitgang en welvaart willen voortgaan. Voor het welzijn van al onze bewoners, ook de meest kwetsbaren en de meest behoeftigen, hebben wij ons ingezet om tot een nieuwe samenwerkingsvorm te komen.

De uitspraken van Jezus die in de Bergrede zijn verzameld, vormen voor velen niet alleen de essentie van het christendom, maar ook de inspiratie voor onze cultuur, voor onze religieuze en humanistische traditie. Het is een breed gedeeld gedachtegoed in onze levensovertuiging binnen ons Koninkrijk, of wij nu op Saba, Sint-Eustatius, Bonaire, Sint-Maarten, Curaçao, Aruba of in Nederland wonen. Het mag ons vandaag leiden en inspireren voor de moeilijke keuzes die wij moeten maken in het zoeken naar een nieuwe weg voor de samenwerking in het Koninkrijk der Nederlanden, opdat wij geen sprong in de duisternis maken, iets waar mevrouw Quik-Schuijt bezorgd voor was.

Gaat in door de enge poort -- zo houdt Hij ons voor -- want wijd is de poort, en breed is de weg, die tot het verderf leidt, en velen zijn er, die door dezelfde ingaan. Want de poort is eng, en de weg is nauw, die tot het leven leidt, en weinigen zijn er, die denzelven vinden.

Beste vrienden, koninkrijksgenoten, laten wij hopen dat wij die poort, die nauwe weg hebben gevonden, en dat wij met met moed en goede wil het correcte pad voor de toekomst van onze volken nemen. Aruba zal daaraan van harte willen bijdragen. Hartelijk dank.

(Applaus)

De voorzitter: Hartelijk dank voor deze zeer bemoedigende toespraak.

Ik sluit de beraadslaging over de wetsvoorstellen uit blok 1, en ik geef het woord aan de daartoe aangewezen bijzonder gedelegeerde van de Staten van de Nederlandse Antillen, de Statenvoorzitter, de heer Atacho, voor het afleggen van een verklaring ex artikel 18, lid 2, van het Statuut.

**

*N

De heer Atacho: Voorzitter. De stemmingen over een aantal minuten markeren weer een belangrijke stap op weg naar nieuwe staatsrechtelijke verhoudingen binnen het Koninkrijk der Nederlanden. Deze lange en voor sportliefhebbers enerverende dag hebben wij in deze prachtige, historische vergaderzaal de consensusrijks wetten en de wijziging van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden diepgaand behandeld. Deze Kamer wordt, zoals de minister-president van de Nederlandse Antillen daarnet heeft vermeld, niet voor niets de *chambre de réflexion* genoemd, een Kamer die verdieping brengt in debatten over beleid en wetgeving. Die functie heeft zij vandaag

overtuigend waargemaakt. Het debat is waardig en met kennis van zaken gevoerd.

Als over een aantal minuten de stemmingen over het laatste pakket van wetgeving voorbij zijn, zou de ontmanteling van het land de Nederlandse Antillen weer een stuk dichterbij komen, en komt naar ik hoop en verwacht de nieuwe status van de eilanden Curaçao en Sint-Maarten meer en meer binnen handbereik. Ook voor de kleinere eilanden Bonaire, Saba en Sint-Eustatius, komt hiermee de nieuwe staatkundige positie weer een stap dichterbij de realisering. Het is aan de leden van de Eerste Kamer der Staten-Generaal om deze belangrijke mijlpaal op deze dag te markeren.

Het was de afgelopen maanden niet altijd even gemakkelijk. Maar we zijn uiteindelijk als verantwoordelijke volksvertegenwoordigers met elkaar in debat gegaan. Met de wens van de bevolking op de eilanden in onze gedachten hebben wij onze standpunten en meningen naar voren gebracht, en ik mag met voldoening vaststellen dat daarvoor gehoor is gevonden. Zo dadelijk zal de Kamer stemmen over het laatste pakket aan wetgeving. Daarmee wordt echter vandaag de procedure nog niet afgerond. In september zullen we in een rondetafelconferentie uiteindelijk moeten vaststellen of de resultaten van dit lange en gecompliceerde proces voldoen aan de afspraken die wij met elkaar hebben gemaakt. Ook de staatsregelingen van Curaçao en Sint-Maarten zullen nog moeten worden vastgesteld, en de wijziging van het Statuut zal nog bij landsverordening moeten worden aanvaard.

Ik meen ervan uit te mogen gaan dat ook het laatste zonder moeite zal plaatsvinden, zowel in de Staten van de Nederlandse Antillen als in die van Aruba.

Graag wil ik nogmaals mijn erkentelijkheid en waardering tot uitdrukking brengen aan alle sprekers voor hun bijdragen, hun inbreng en voor al het werk dat is verzet om deze wetgeving tot stand te brengen. Mijnheer de voorzitter. Ik dank u voor de kundige wijze waarop u de vergaderingen in goede banen hebt weten te leiden, en voor de gastvrijheid die u ons hebt geboden.

Wij gaan nu op weg naar de volgende stap in het proces. Ik doel op de stemmingen, een proces dat uiteindelijk zal moeten uitmonden in een nieuwe status voor Curaçao, voor Sint-Maarten en voor de eilanden Bonaire, Saba en Sint-Eustatius. Mijn delegatie stemt in met de voorliggende voorstellen van Rijkswet.

De voorzitter: Dank u wel. Ik geef nu het woord aan de daartoe aangewezen bijzonder gedelegeerde van de Staten van Aruba, de Statenvoorzitter van Aruba, de heer Croes, voor het afleggen van een verklaring ex artikel 18, lid 2, van het Statuut.

***N

De heer Croes: Mijnheer de voorzitter. Mijn verklaring zal in verband met de efficiency, zoals u eerder had gesteld, iets korter zijn dan de eerder afgelegde verklaringen. Zo meteen wordt de toekomst van diverse landen binnen het Koninkrijk, voor wat Nederland betreft,

bepaald. Sterker nog, zo meteen zal worden gestemd over de toekomst van het Koninkrijk der Nederlanden als geheel. De nieuwe verhoudingen zullen door deze stemming binnenkort een stap verder in de goede richting maken. Zoals eerder gezegd, wensen wij ten eerste alle partners te complimenteren met de tot op heden behaalde resultaten en wensen wij hun het allerbeste voor de toekomst. Tevens dient uitdrukkelijk te worden gezegd dat de Staten van Aruba toegezegd hebben de steun en de coöperatie te leveren aan de wijziging van de staatkundige structuur.

Bij de zo dadelijk volgende stemming vraag ik u om uw beslissing te doen laten begeleiden door drie belangrijke factoren. Ten eerste dient het Koninkrijk verder te worden ontwikkeld tot een meer professionele en resultaatgerichte constellatie van landen. Wij dienen elkaar te gaan beschouwen als strategische partners bij wie op tal van gebieden veel meer te behalen is. Ten tweede dienen wij, rekening houdend met de volkenrechtelijke aspecten, te erkennen dat eerder genoemd proces en de zoektocht naar zelfbeschikking een internationaal verkregen recht is voor elke natie en dat het proces een democratische weg heeft belopen; het gaat om de volkswil, namelijk om de wensen van de mensen. Ten slotte moedig ik u aan om te kijken naar hogere doeleinden en hogere waarden en naar hetgeen ons bindt, bijvoorbeeld de nationaliteit, de taalgemeenschap, de historie en zonder meer economische, commerciële en andere mogelijkheden; ik moedig u aan om in de toekomst te letten op de dingen die ons goeddoen, in plaats van op de verschillen en de knelpunten. Dit gezegd hebbende, wil ik mij aansluiten bij het eerder vandaag voorgestelde idee om niet alleen op politiek niveau, maar ook op burgersniveau meer met elkaar te gaan samenwerken. Dit zou ten gunste komen van het imago van het Koninkrijk der Nederlanden in het algemeen.

Mijnheer de voorzitter. Ik dank u voor de zeer efficiënte wijze waarop u de vergadering vandaag heeft geleid.

De voorzitter: Dank u wel. Dan kom ik nu tot afhandeling van de wetsvoorstellen van blok één. Wenst een van de leden stemming over een van de wetsvoorstellen?

**

Mevrouw Linthorst (PvdA): Voorzitter. Ik wil graag een stemverklaring afleggen.

De voorzitter: Als u een stemverklaring wenst af te leggen, verzoek ik u om ten minste over één van de voorstellen apart te stemmen, want dan hebt u een goede reden om die stemverklaring af te leggen. U mag uitzoeken bij welk onderdeel u een aparte stemming wenst.

**

Mevrouw Linthorst (PvdA): Bij het Statuut.

*B

!Stemmingen!

Aan de orde zijn de stemmingen in verband met:

- het wetsvoorstel Regeling van taken en bevoegdheden van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Rijkswet Gemeenschappelijk Hof van Justitie) (32017, R1884);
- het wetsvoorstel Reglement voor de Gouverneur van Curaçao (32178, R1898);
- het wetsvoorstel Reglement voor de Gouverneur van Sint Maarten (32179, R1899);
- het wetsvoorstel Wijziging van verschillende rijkswetten in verband met de verkrijging van de hoedanigheid van land binnen het Koninkrijk door Curaçao en Sint Maarten en de toetreding van Bonaire, Sint Eustatius en Saba tot het Nederlandse staatsbestel (Rijkswet aanpassing rijkswetten aan de oprichting van de nieuwe landen) (32186, R1901).

Deze wetsvoorstellen worden zonder stemming aangenomen.

* B

!Stemmingen!

Aan de orde zijn de stemmingen in verband met het wetsvoorstel Wijziging van het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden in verband met de wijziging van de staatkundige hoedanigheid van de eilandgebieden van de Nederlandse Antillen (Rijkswet wijziging Statuut in verband met de opheffing van de Nederlandse Antillen) (32213, R1903).

De voorzitter: Ik geef gelegenheid tot het afleggen van stemverklaringen vooraf.

**

* N

Mevrouw Linthorst (PvdA): Voorzitter. Mijn fractie heeft behoefte aan het afleggen van een stemverklaring. Wij zijn dit debat behoorlijk kritisch ingegaan. Wij zullen wel voor de wijziging van het Statuut stemmen, niet alleen omdat er eigenlijk nauwelijks een alternatief is, maar ook omdat de staatssecretaris met name in de tweede termijn heeft toegezegd dat zij bereid is om de bestaande middelen om de landen binnen het Koninkrijk op koers te helpen en te houden ook daadwerkelijk in te zetten en zelfs nieuwe te ontwikkelen. De nieuwe staatkundige verhoudingen kunnen zo een startpunt zijn om op een andere manier met elkaar om te gaan, om niet meer te kijken vanuit de positie dat we nu eenmaal tot elkaar veroordeeld zijn maar vanuit de positie dat we ook daadwerkelijk iets nieuws met elkaar willen. Zo heeft mijn fractie er vertrouwen in dat wij samen inhoud kunnen geven aan het Koninkrijk.

* N

De heer Van Kappen (VVD): Voorzitter. Het zal duidelijk zijn dat de VVD zeer kritisch was over het wetsontwerp tot wijziging van het Statuut. Wij

hebben goed nagedacht en het debat op ons in laten werken, met name de woorden van de beide minister-presidenten. In ons uiteindelijke oordeel is doorslaggevend geweest dat de dubbele bestuurslaag van de Nederlandse Antillen verdwijnt. Daardoor ontstaat er beter zicht op elkaar. Daardoor wordt het mogelijk dat we in direct contact met de eilanden samen problemen beter kunnen oplossen. Dat is een verbetering ten opzichte van de situatie die tot nu toe bestond.

Wij hebben natuurlijk ook nagedacht over het alternatief. Het alternatief is een bestuurlijk vacuüm. Daar is niemand bij gebaat en zeker niet de volkeren van het Koninkrijk. Daarom zullen wij het wetsvoorstel tot wijziging van het Statuut steunen. Wij wensen onze Caribische partners heel veel geluk in de toekomst en ook heel veel geluk met hun nieuwe status binnen het Koninkrijk.

In stemming komt het wetsvoorstel.

De voorzitter: Ik constateer dat dit wetsvoorstel met algemene stemmen is aangenomen.

**

(applaus)

De voorzitter: Voordat ik de vergadering sluit, wil ik eerst mijn gelukwensen uitspreken na deze historische bijeenkomst in de Eerste Kamer. Ik zou de woordvoerders van alle partijen buitengewoon willen complimenteren met de inhoudelijke discussie die plaatsgevonden heeft. Het was even de vraag of dit de laatste bijeenkomst is waarbij de minister van Justitie en de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksaangelegenheden het woord zouden voeren als bewindslieden. Daar gaan wij niet over. Dat wordt misschien wel in dit gebouw bepaald, maar het moment waarop is nog in de schoot der goden verborgen. Een ding is zeker, het is de laatste bijeenkomst van dit parlementaire jaar. Ik wil beide bewindslieden dankzeggen voor de wijze waarop zij gisteravond en vandaag niet alleen hun uithoudingsvermogen hebben getoond, maar vooral ook voor de wijze waarop zij hun inbreng en bijdragen vorm hebben gegeven. Er zijn drie gemeentelijke herindelingen gepasseerd en het Koninkrijksstatuut is gepasseerd. Ik vind dat een compliment waard.

Voordat ik mededelingen doe over de verdere orde wil ik iedereen een heel fijne avond toewensen; hopelijk met succes voor het Nederlands elftal. Dat is ook nationaal belang.

Ik deel nog mee dat de leden van de Antilliaanse en Arubaanse delegaties zoals afgesproken het diner zullen gebruiken in restaurant Corona. Dit kan fysiek niet gezamenlijk, maar ik wijs de leden erop dat wij gisteravond een zeer geanimeerd diner hebben gehad in gemengde samenstelling. Ik vraag de leden, om 17.30 uur voor het diner in de Noenzaal te zijn. Voordat wij dit allemaal doen, biedt de Kamer u een drankje aan in de hal opdat wij ook nog een toast kunnen uitbrengen op het succes.

De vergadering is gesloten!

(applaus)

Sluiting 17.16 uur.